

Tēvijas Sargs

Izstāde
«Skola 2008»

Pulkveža
pēdējā kauja

Marts

2008

Latvijas

militārā

hronika,

jaunumi,

fakti,

sasniegumi

militārais
žurnāls

Latvijas ziņas	2
Ārzemju ziņas	4
Karavīri sievietes profesionālajā militārajā dienestā	6
Sievišķīgums dienesta vadībā	7
Kapelānu dienesta emblēma	10
Albāņi: neatkarībai nebija nekādas alternatīvas	12
Par Militārās policijas un Saeimas un Valsts prezidenta drošības dienesta apvienošanu	15
Latvijas karavīri Afganistānā	16
Mācības laikā, «kad lietus un vēji sitas logā»	18
Kalpaka balle	21
Izstādē «Skola 2008»	22
6. marts – pulkveža Oskara Kalpaka piemiņas diena	24
Pulkveža pēdējā kauja	26
Lietuvieši latviešu strēlnieku vienībās un Latvijas armijā 1915.–1940. gadā	28
Bruņas un tarāns Ziemeļamerikā	30
Būsim vienoti un stipri	34

27. 02. 2008.

Aizsardzības ministrs Vinets Veldre un ASV vēstnieks Latvijā Čārlzs Larsons (*Charles W. Larson*) apmeklēja Nacionālo bruņoto spēku (NBS) Ādažu bāzi. Šī vienlaikus bija arī Čārlza Larsona iepazīšanās vizīte bruņotajos spēkos.

Ādažu bāzē aizsardzības ministrs un ASV vēstnieks tikās ar Sauszemes spēku komandieri pulkvedi Igoru Rajevu, iepazīnās ar Ādažu bāzē izvietoto vienību — 1. un 2. kājnieku bataljona, 3. reģionālā nodrošinājuma centra — materiāltechnisko nodrošinājumu, karavīru apmācību un dienesta apstākļiem. Vizītes laikā norisinājās arī tikšanās ar ASV Mičiganas pavalsts Nacionālās gvardes instruktoriem, kuri vada sagatavošanās kursus NBS karavīriem dalībai starptautiskajā operācijā Afganistānā.

«Latvija un ASV vienmēr bijuši uzticami partneri. To pierāda mūsu sadarbība Afganistānā un Irākā. Šobrīd Latvijas kontingenta karavīri teicami pilda savus uzdevumus starptautiskajās operācijās. Nākotnē mūs gaida jauni uzdevumi un izaicinājumi, kuriem jāsāk gatavoties laikus. Informēju ASV vēstnieku par NBS aktuāliem jautājumiem un apliecināju viņam, ka Latvijas dalība starptautiskajā operācijā Afganistānā, tai skaitā Operacionālās sadarbības padomnieku grupas nosūtīšana uz Afganistānu šā gada rudenī, notiks atbilstoši plānotajam,» uzsvēra Vinets Veldre pēc sarunas ar ASV vēstnieku.

28. 02. 2008.

Pamatojoties uz aizsardzības ministra Vine-ta Veldres ieteikumu un Militārā dienesta likuma 32. panta piektās daļas 2. punktu, Valsts prezidents Valdis Zatlers parakstīja pavēli par ģenerālmajora pakāpes

piešķiršanu Nacionālo bruņoto spēku (NBS) komandierim Jurim Maklakovam. Valsts prezidents Valdis Zatlers svinīgā ceremonijā Aizsardzības ministrijā pasniedza ģenerālmajora zīmotes NBS komandierim Jurim Maklakovam.

03. 03. 2008.

Latvijas un Dānijas aizsardzības ministriju pārstāvji parakstīja datu bāzes NANIMIS (*National NATO Investment Management Informatio System*) saprašanās memorandu un divpusējo Latvijas un Dānijas sadarbības līgumu.

NANIMIS ir Dānijas Aizsardzības ministrijas izstrādāta datu bāze NSIP (*NATO Security Investment Program*) projektu vadībai. Sistēmas galvenais mērķis ir veikt NSIP ietvaros paredzēto projektu kontroli, tai skaitā finansējuma izlietojuma un projektu attīstības stadiju uzskaiti.

Dānijas Aizsardzības ministrijas pārstāvis Ibs Sehers (*Ib Secher*) un Latvijas aizsardzības ministrijas valsts sekretāra vietniece nodrošinājuma jautājumos Inga Puivevica-Puivevska.

Tā kā 2007. gadā Lielvārdē uzsāka vērienīga NSIP projekta īstenošana, NANIMIS sistēma sniegs atbalstu projektu ieviešanas koordinācijā, kā arī nodrošinās adekvātu iepļānotā finansējuma izlietojuma uzskaiti.

Kopš 1992. gada NANIMIS izmanto Norvēģija un Ungārija, kopš 2000. gada Polija, 2004. gadā to uzsāka lietot Rumānija, Lietuva, Bulgārija, Igaunija un Slovēnija.

04. — 12. 03. 2008.

Norvēģijas ziemeļos norisinājās starptautiskās militārās mācības «Tundra '08», kurās piedalījās ASV, Nīderlandes, Norvēģijas, Vācijas, kā arī Latvijas bruņoto spēku karavīri.

Latviju mācībās pārstāvēja aptuveni 50 karavīri. Tajās bija iesaistīti arī divi Gaisa spēku helikopteri *Mi-17*. Mācību «Tundra» mērķis bija veicināt nacionālā līmeņa speciālo spēku vienību sagatavošanu to izvietojumam, izvēršanai un pārvietošanai operāciju rajonā, to savstarpējo sadarbību daudznacionālo spēku sastāvā, kā arī kaujas iemaņu paaugstināšanu ekstremālos apstākļos. Latvijas karavīri ieguva zināšanas un pieredzi, lai spētu piedalīties militāro konfliktu un krīzes seku likvidēšanas operācijās ekstremālos klimatiskajos un apvidus apstākļos.

Šīs mācības bija paaugstināta riska mācības, jo tās notika kalnainā apvidū un ziemas apstākļos aiz Ziemeļu polārā loka. Latvijas karavīri mācību rajonā ieradās jau februāra beigās, lai iepazītos ar apvidu un organizētu papildu mācības drošības tehnikas un citos jautājumos.

05. 03. 2008.

Latvijas Republikas Zemessardzes štābā notika svinīgā Zemessardzes komandieru maiņas ceremonija, kuras laikā pulkvedis Juris Bezzubovs nodeva Zemessardzes karogu pulkvedim Jurim Zeibārtam. Pasākumā piedalījās aizsardzības ministrs Vinets Veldre, NBS komandieris ģenerālmajors Juris Maklakovs, NBS vienību komandieri, Zemessardzes vienību komandieri, Zemessardzes štāba pārstāvji un citi viesi.

Aizsardzības ministrijas Augstākās atestācijas komisija pulkvedi Juri Zeibārtu iecelšanai Zemessardzes komandiera amatā apstiprināja šā gada 26. februārī. Pulkvedis Juris Zeibārts NBS dien no 1993. gada un ir ieguvis profesionāla un kompetenta vadītāja pieredzi, pildot augstus komandējošā sastāva virsnieka amata pienākumus Zemessardzē. Militāro izglītību viņš apguvis Latvijas Nacionālajā aizsardzības akadēmijā, Vācijas Bundesvēra vadības akadēmijā un *BALTDEFCOL* augstāko komandieru kursā.

Zemessardzes komandiera maiņa notika saskaņā ar plānoto pašreizējā Zemessardzes komandiera pulkveža Jura Bezzubova dienesta karjeras turpināšanu aizsardzības atašēja amatā.

06. 03. 2008.

Godinot Latvijas Nacionālā karaspēka pirmo komandieri, kurš 1919. gada 6. martā pie «Airītēm» krita sadursmē ar vāciešiem, Aizsardzības ministrijas un Nacionālo bruņoto spēku (NBS) vadība, kā arī karavīri un zemessargi piedalījās pulkveža Oskara Kalpaka piemiņas pasākumos.

Rīgā, pie pulkveža O. Kalpaka pieminekļa ziedus nolika aizsardzības ministrs Vinets Veldre, Aizsardzības ministrijas valsts sekretārs Edgars Rinkēvičs, NBS komandieris ģenerālmajors Juris Maklakovs, kā arī spēku veidu un pavēlniecību komandieri un Rīgā izvietoto vienību karavīri un zemessargi.

Aizsardzības ministrijas parlamentārais sekretārs Jānis Porietis, Mācību vadības pavēlniecības komandieris pulkvedis Valdis Tālbergs, Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas rektors jūras kapteinis Vladimirs Dreimanis un akadēmijas kadeti, kā arī bruņoto spēku karavīri un zemessargi piedalījās piemiņas pasākumos Madonas rajonā. Piemiņas pasākums ar aizlūgumu un klusuma brīdi notika Lubānas novada Visagala kapos, savukārt pulkveža O. Kalpaka piemiņas pasākums un Sauszemes spēku orķestra koncerts norisinājās Madonas kultūras namā.

Latvijas Nacionālā karaspēka pirmā komandiera piemiņas pasākums notika arī Saldus rajona Zirņu pagasta «Airītēs». Pēc gājiena un ziedu nolikšanas ar klusuma brīdi pulkveža O. Kalpaka piemiņu godināja aizsardzības ministrs Vinets Veldre, ministra padomnieks Gaidis Andrejs Zeibots, NBS komandieris ģenerālmajors Juris Maklakovs, spēku veidu un pavēlniecību komandieri, kā arī karavīri un zemessargi.

«No Oskara Kalpaka un viņa bataljona karavīriem varam mācīties izturību, pašaieliedzību un spītu grūtību priekšā. Sekojot savam mērķim, viņš ir samaksājis ar dzīvību, kas kļuva par ierosmi gan karavīriem, gan visas Latvijas sabiedrībai cīņai par neatkarīgu valsti,» savā uzrunā

piemiņas pasākuma dalībniekiem uzsvēra V. Veldre. Viņš atzīmēja, ka Aizsardzības ministrija darīs visu iespējamo, lai pēc iespējas ātrāk atjaunotu O. Kalpaka piemiņas vietu «Airītēs», kas pērn cieta ugunsgrēkā.

«Oskars Kalpaks tiek godināts kā karavīrs, kurš krita par Latviju. Viņš mums ir drošsirdības paraugs. Gribu uzsvērt, ka šodien bruņotajos spēkos mums ir dārgs katrs karavīrs neatkarīgi no pakāpes un vietas, kur viņš pilda savus dienesta pienākumus — Latvijā vai starptautiskajās operācijās,» savā uzrunā sacīja NBS komandieris ģenerālmajors J. Maklakovs.

Ceremonijas laikā Kurzemes novada jaunsargi tradicionāli deva svinīgo solījumu.

Pasākuma noslēgumā tā dalībnieki pulcējās pie uguns-kura un baudīja zemessargu lauka virtuvē vārīto tēju.

06. 03. 2008.

Lai jaunsargi apgūtu zināšanas par mežu, dabu un meža dzīvniekiem un praktiskās iemaņas dabas aizsardzībā un praktiskā darbībā mežā, kā arī nostiprinātu fiziskās prasmes un zināšanas par Latvijas vēsturi, vairāk nekā 45 jaunsargi no Saldus pilsētas un Saldus rajona Ezeres un Kalnu pagasta piedalījās projekta «Kurzemes mežu mantinieki» 1. posmā — Pulkveža O. Kalpaka piemiņas stafetē.

Savukārt vairāk nekā 120 jaunsargi no Kurzemes novada tikās Saldus rajona Zirņu pagasta «Airītēs», lai godinātu pulkveža O. Kalpaka piemiņu viņam veltītajā piemiņas pasākumā.

Projekts «Kurzemes mežu mantinieki» jau vairākus gadus tiek realizēts, lai skolēni labāk izprastu dabā un mežā notiekošos procesus un apzinātos meža nozīmi, kā arī veicinātu vēstures tradīciju izkopšanu. Projekta mērķis ir modināt jauniešos interesi un sekmēt zināšanu apguvi par mežu, iesaistot viņus ar mežu saistītos informatīvi izglītošos pasākumos, un to organizē Valsts meža dienests.

07. 03. 2008.

Eiropas Aizsardzības aģentūras (*European Defence Agency (EDA)*) izpilddirektors Aleksanders Veiss (*Alexander Weis*) darba vizītes ietvaros tikās ar Aizsardzības ministrijas un Nacionālo bruņoto spēku vadību, lai apmainītos viedokļiem par aģentūras līdzšinējo darbu un turpmākām pilnveidošanas iespējām.

A. Veiss, tiekoties ar Aizsardzības ministrijas valsts sekretāru Edgaru Rinkēviču, pārrunāja *EDA* budžeta plānošanas mehānismu, lēmumu pieņemšanas procesu, dalībvalstu efektīvāku iesaistīšanos aģentūras darbībā. «Latvija ir ieinteresēta efektīvā aģentūras darbībā un vēlas aktīvi iesaistīties tās projektu īstenošanā,» norādīja E. Rinkēvičs. *EDA* izpilddirektors atzinīgi novērtēja Latvijas paustos priekšlikumus aģentūras turpmākajai darbības stratēģijai. Tikšanās laikā tika pārrunātas arī tās pētniecības un tehnoloģiju jomas, kuras Latvija atbalsta un kurās būtu gatava iesaistīties.

Eiropas Aizsardzības aģentūra ir izveidota Eiropas drošības un aizsardzības politikas ietvaros kā Eiropas Savienības institūcija aizsardzības resursu jomā. Aģentūras galvenie mērķi ir dalībvalstu aizsardzības spēju attīstības veicināšana, sadarbības koordinēšana bruņojuma iegādes jomā, Eiropas rūpniecības stiprināšana un konkurētspējīga Eiropas aizsardzības tirgus izveidošana, kā arī Eiropas aizsardzības pētniecības un tehnoloģiju efektivitātes celšana.

Turpinājums 20. lpp.

SLOVĀKIJA

Slovākija 2004. gada jūnijā noslēdza līgumu (43 miljoni dolāru) ar Krievijas lidmašīnu būves korporāciju *MiG (RSK MiG — Rossijskaja Samolotostroitel'naja kompanija)* *MiG* par kopumā 12 vienvietīgo iznīcinātāju *MiG-29* modernizāciju līdz līmenim *MiG-29 SD*. (Slovākijas GS sastāvā bez jau modernizētajiem ir vēl 12 iznīcinātāji *MiG-29*.) Šī gada 29. februārī Slovākijas Gaisa spēku (GS) bāzē *Sļača (Sliac)* notika svinīgs pasākums par godu pēdējo *RSK MiG* modernizēto iznīcinātāju iekļaušanai kaujas ierindā. Jāatzīmē, ka *RSK MiG* turpmākajos gados nodrošinās arī slovāku iznīcinātāju abonenta tipa tehnisko apkopi.

Lidmašīnu pieņemšanas ceremonijā *Sļača* piedalījās Slovākijas aizsardzības ministrs Jaroslavs Baška un BS Ģenerālštāba priekšnieks ģenerālis Ļubomīrs Buļiks, kurš apliecināja, ka tagad slovāku iznīcinātāji atbilst visām *NATO* prasībām attiecībā uz lidmašīnu kaujas spējām, lidojumu un tehniskajiem parametriem, kā arī aviācijas tehnikas ekspluatāciju. Pirmo modernizēto lidmašīnu tehniskie raksturojumi jau ir pārbaudīti vairākās *NATO* mācībās, jo pirmie lidaparāti bija iekļauti kaujas sastāvā vairāk nekā pirms gada. Paredzēts, ka plašākai publikai modernizētās lidmašīnas tiks demonstrētas Berlīnes starptautiskajā aviācijas izstādē «*ILA-2008*», kura šogad norisināsies no 27. maija līdz 1. jūnijam.

Krievijas speciālisti *MiG-29* modernizācijas darbus veica Slovākijas teritorijā — Trenčīnā esošajā aviācijas būves rūpnīcā *LOT (Letecke Opravovne Trencin)*. Zīmīgi, ka tā bija pirmā reize, kad *NATO* dalībvalstis teritorijā Krievijas uzņēmums veica kaujas lidmašīnu modernizāciju, turklāt atsevišķi modernizācijas posmi notika sadarbībā ar ASV, Vācijas un Čehijas lidmašīnu būves kompānijām. Kā uzsver *LOT* pārstāvji, modernizācijas ietvaros pirmo reizi Krievijas ražojuma kaujas lidmašīnā tika integrētas vairākas Rietumeiropas valstu ražojuma funkcionālās palīgsistēmas, arī indikatoru skalas tika pārveidotas no metriskās sistēmas uz pēdu un jūdžu sistēmu — kā tas prasīts *NATO* standartos.

Slovākijas GS *MiG-29 AS* pirms modernizācijas.

Iestājoties *NATO*, vairākas valstis, to skaitā Slovākija, saskārās ar problēmām, kas saistītas ar bruņoto spēku, sevišķi aviācijas, neatbilstību *NATO* pieņemtajiem standartiem. Arī iznīcinātāju *MiG-29* elektroniskās sistēmas nav savietojamas ar alianses standartiem, lai gan šo lidmašīnu kaujas spējas neatpaliek no citu valstu ražotajām šī tipa lidmašīnām. Minēto problēmu var risināt vismaz divos veidos — iepērkot alianses standartiem atbilstošas jaunas vai lietotas kaujas lidmašīnas vai arī modernizējot apbruņojumā esošo tehniku. Gadījumā, ja kāda no *NATO* dalībvalstīm izlemj pāriet uz citu valstu ražojuma lidmašīnām, tad atbilstoši ir jānoņem arī visa tehniskās apkopes sistēma, jāuzstāda jauni apmācības treniņieri, jāveic personālsastāva pārkvalifikācija, jāutilizē vecā munīcija, jāiepērk jaunā tipa munīcija, kā arī jāveic virkne citu uzdevumu. Tomēr šiem pasākumiem ir alternatīva, un to izvēlējās Slovākija, noslēdzot ar *RSK MiG* iznīcinātāju modernizācijas līgumu. Iznīcinātāji tika ne vien pielāgoti *NATO* standartiem, bet tiem arī līdz 2030.—2035. gadam tika pagarināts ekspluatācijas resurss. Tas nozīmē, ka šo iznīcinātāju tehniskais resurss ir pagarināts no 2500 līdz 4000 lidojuma stundām.

Saskaņā ar minēto līgumu slovāku *MiG-29* ir veikta virkne tehnisko uzlabojumu, taču galvenais apbruņojums ir saglabājies iepriekšējais. Tostarp *MiG-29* ir uzlabotas gaisa mērķu iznīcināšanas spējas, kā arī nodrošinātas iespējas kaujas laukā sadarboties ar *NATO* dalībvalstu sauszemes, jūras un gaisa spēku apakšvienībām. Bez tam ir nodrošināta savietojamība ar *NATO* navigācijas un radiosakaru sistēmām, ar kuru palīdzību pēc principa «savš—svešais» tiek noteikta lidmašīnu un mērķu valstiskā piederība.

SLOVĒNIJA

Slovēnijas Gaisa spēku pavēlniecība uz nenoteiktu laiku ir aizliegusi visu 11 ierindā esošo mācību kaujas lidmašīnu «*Pilatus*» *PC-9* lidojumus. Šāds lēmums pieņemts pēc tam, kad šī gada 10. martā treniņlidojuma laikā 3000 m augstumā tehniskas kļūmes dēļ tika aktivizēta katapultas sistēma krēslam, kurā sēdēja kursants.

Slovēnijas Gaisa spēku «*Pilatus*» *PC-9*.

Šajā incidentā stažieris guva nelieļas traumas, bet otrs pilots tomēr spēja aizlidot līdz bāzes lidlaukam un veiksmīgi piezemējās. Katapultas sistēmas avārijas ieslēgšanās notika netālu no *Cerklje Obkrki (Cerklje ob Krki)* lidlauka, kur bāzējās visas 11 Slovēnijas mācību kaujas lidmašīnas «*Pilatus*» *PC-9*.

Saskaņā ar Slovēnijas BS Ģenerālštāba priekšnieka Albīna Gutmana teikto Aizsardzības ministrija ir izveidojusi speciālu komisiju, kura sadarbībā ar civilajiem speciālistiem veiks incidenta apstākļu un iemeslu izmeklēšanu.

Līdz šim slovēņu rīcībā esošajās mācību kaujas lidmašīnās nebija konstatētas tehniskas problēmas, lai gan 2004. gadā viena šāda lidmašīna cieta katastrofu, jo pilotu lidojuma laikā piemeklēja sirdslēkme.

Lidmašīnas «*Pilatus*» *PC-9* ražo Šveices kompānija «*Pilatus*», kura atrodas Lucernā. Šī divvietīgā lidmašīna ar vienu dzinēju ir uzlabots *PC-7* variants. Pirmā *PC-9* pacēlās gaisā 1987. gadā, un kopš tā laika pilotu apmācībai šīs lidmašīnas ir sākušas izmantot 19 pasaules valstis. Kompānijas «*Pilatus*» pārstāvji informē, ka līdz šim ir uzbūvētas kopumā 250 šādas lidmašīnas.

POLIJA

Polijas kompānija *AMZ «Kutno»* ir nākusi klajā ar savu jauno bruņu automobili «*Zubr-P*», kas tapis, par pamatu ņemot pilnpiedziņas kravas automašīnas «*Iveco EuroCargo*» 4x4 bāzes platformu. «*Zubr-P*» garums ir 6,95 m, platums — 2,45 m, augstums — 2,65 m, bet masa 10—15 t (atkarībā no bruņu biezuma un ieročiem). Maksimālais pārvietošanās ātrums ir aptuveni 100 km/h, un šis automobils bez degvielas uzpildes var pārvarēt 600 km attālumu.

«*Zubr-P*» cilvēku transportēšanas variants.

Pagaidām «*Zubr-P*» vēl nav apgādāts ar ieročiem, bet poļu koncerns «*Radwar*» jau gatavojas uzstādīt zenītraķešu iekārtu «*Poprad*» (ar raķetēm «*Grom*») un radiolokācijas staciju *N-26/MMSR*. Tiek izskatīta iespēja uz «*Zubr-P*» uzstādīt dažādus sakaru līdzekļus, kas ļautu šo automobili izmantot kā

mobilo sakaru mezglu. Līdzko tiks pabeigta visu paredzēto apbruņojuma sistēmu montāža un savstarpējā funkcionālā integrācija, jaunos bruņu automobiļus izmēģinās lauka apstākļos un vēlāk — iekļaus Polijas armijas kaujas sastāvā.

Pirmie izmēģinājumi notika ar «Zubr-P», kas pielāgots 10 kaujinieku pārveidāšanai. Šai automobiļai versijai kabīne no iekšpuses ir izklāta ar bruņu plāksnēm, bet no apakšas tā ir aizsargāta ar vēl biežākām bruņām. Šāda konstrukcija nodrošina karavīru aizsardzību pat gadījumos, ja tuvumā nogrand astoņiem trotila kilogramiem ekvivalents sprādziens.

«Zubr-P» izstrādes gaitā viens no galvenajiem priekšnoteikumiem bija pielāgot šo bruņu automobiļi pārvietošanai ar militāro transporta lidmašīnu C-130. AMZ «Kutno» pārstāvji norāda, ka turpmāko uzlabošanas darbu ietvaros paredzēts «Zubr-P» aprīkot ar automātisko pārnēsukārību un riepās esošā gaisa spiediena regulēšanas sistēmu.

Koncerns «Radwar» uzstāda zenītraķešu iekārtas «Poprad» arī citām militārajām automašīnām.

ITĀLIJA, SPĀNIJA

Itālijas Sauszemes spēki (SzS) ir papildinājuši savu apbruņojumu ar pieciem militārajiem transporta helikopteriem NH-90. Nākamo septiņu šīs markas helikopteru piegāde sāksies 2008. gada trešajā kvartālā. Saskaņā ar Itālijas Aizsardzības ministrijas pieņemto lēmumu pavisam iepirkts 60 šādus helikopterus, ar kuriem tiks pilnībā atjaunots SzS aeromobilās brigādes «Friuli» parks, kuru tagad veido helikopteri «AgustaWestland». Kā paziņojis armijas aviācijas komandieris ģenerālmajors Enko Stefanīni, pirmā ar NH-90 apgādātā aeromobilā nodaļa pilnu kaujas gatavību sasniegšot 2009. gada sākumā.

Itālijas Gaisa spēku helikopters NH-90.

Līdzīgi Itālijai arī Spānija ir nolēmusi iegādāties 45 militāros transporta helikopterus NH-90, taču šajā gadījumā ir runa par koncerna «Eurocopter» ražoto jaunākās paaudzes lidaparātu iegādi. Minētie helikopteri Spānijai izmaksās 990 miljonus eiro, un tie tiks iekļauti kaujas sastāvā pēc 2010. gada.

Militārie transporta helikopteri NH-90 ir aprīkoti ar diviem gāzes turbīnas dzinējiem, un tie var lidot ar ātrumu līdz 300 km/h. Šīs markas helikopteru autonomā lidojuma attālums ir līdz 1150 km, maksimālais lidojuma augstums — 6000 m, maksimālā pacelšanās masa — 10,6 t, maksimālā kravnesība — 3,5 t. NH-90 var pārveidot 16—20 pilnībā ekipētus karavīrus. Kā šīs markas helikopteru priekšrocības var minēt to, ka tos var ražot arī pretzemūdeņu versijā un tiem var uzstādīt speciālu sistēmu, kas ļauj veikt degvielas uzpildi lidojuma laikā.

ASV

ASV kompānijas «Raytheon» un «Swift Engineering» ir izstrādājušas jauno distancē vadības bezpilota lidaparātu «Killer Bee», kurš pirmo reizi tika demonstrēts plašākai publikai šī gada 18. martā notikušajā dažādu spēku veidu tehnikas izstādē «Sea-Air-Space Expo». Visraksturīgākā «Killer Bee» konstrukcijas īpatnība ir tā, ka šim lidaparātam ir uz leju noliekti spārnu gali, kas ne vien garantē ievērojami stabilāku uzdotā lidojuma kursu, bet arī padara vienkāršāku antenu uzstādīšanu.

«Raytheon» un «Swift Engineering» informē, ka «Killer Bee» var aprīkot ar infrasarkanajām un televīzijas kamerām, kas nodrošina mērķu atklāšanu un pavadīšanu diennakts gaišajā un tumšajā laikā. Uz lidaparāta uzstādītais lāzers nodrošina

precīzo ieroču munīcijas novadi līdz mērķiem. «Killer Bee» var efektīvi izmantot 160 km rādiusā ap tā vadības staciju.

Kā norāda «Killer Bee» ražotāji, šis lidaparāts radīs nopietnu konkurenci kompānijas «Boeing» bezpilota lidaparātam «ScanEagle», kas piedalās ASV Jūras kājnieku korpusa izsludinātajā konkursā par mazgabarīta taktisko bezpilota sistēmu iegādi. Jūras kājnieku galvenās prasības ir saistītas ar to, ka ir jābūt paredzētai bezpilota lidaparātu startēšanai no palaišanas iekārtas (katapultas), jāspēj veikt 10—24 stundu ilgu autonomu lidojumu, jābūt aprīkoti ar navigācijas sistēmu, kā arī jāspēj piezemēties iepriekš nesagatavotos laukumos. Svarīga prasība ir tā, lai no vienas virszemes stacijas varētu vienlaikus vadīt vairākus bezpilota lidaparātus.

Bezpilota lidaparāts «Killer Bee» un tā palaišanas platforma.

Sagaidāms, ka jūras kājnieku izsludinātajā konkursā galīgais lēmums tiks pieņemts šī gada jūnijā vai jūlijā un jauno lidaparātu iekļaušana apbruņojumā varētu sākties 2011. gadā. Kompānija «Boeing» agrāk jau ir piegādājusi ASV armijai bezpilota lidaparātus «ScanEagle», taču šīs piegādes notika nevis saskaņā ar konkursa rezultātiem, bet gan balstoties uz Irākā un Afganistānā dislocēto kaujas vienību operatīvajām vajadzībām.

*Ziņas sagatavojuši virsleitnante
Vizma Kaļčeva.*

Karavīri sievietes profesionālajā militārajā dienestā

Normunds Stafeckis,
kapteinis, NBS komandiera personīgā štāba Preses un informācijas daļas virsnieks.

Atbilstoši Saeimas 2005. gada nogalē pieņemtajai valsts aizsardzības koncepcijai un Ministru kabineta apstiprinātajam Rīcības plānam pārejai uz profesionālo militāro dienestu Nacionālie bruņotie spēki (NBS) no 2007. gada 1. janvāra pilnībā pārgāja uz personālsastāva komplektēšanu ar profesionālā dienesta karavīriem, civilajiem un militārajiem darbiniekiem. Latvijā ir pirmā valsts Baltijas jūras reģionā, kurai ir profesionāli bruņotie spēki un kuros dien ievērojams skaits karavīru sieviešu.

Laikā no 1991. gada rudens līdz 2006. gada 24. novembrim, kad dienestu beidza obligātā militārā dienesta pēdējā iesaukuma karavīri, dienestu Nacionālo bruņoto spēku vienībās un Iekšlietu ministrijas padotības iestādēs pildīja 40 718 jaunieši. Lai arī likums pieļāva sievietēm uz brīvprātības principa no 19 gadu vecuma pildīt obligāto militāro dienestu, tikai trīs sievietes bija izteikušas šādu vēlmi, bet netika iesauktas dienestā, jo neatbilda noteiktajām veselības prasībām. Jāatgādina, ka pēdējais iesaukums obligātajā militārajā dienestā notika 2005. gada 24. novembrī.

Līdz 2007. gadam netika veikti socioloģiski pētījumi, lai noskaidrotu sabiedrības viedokli jautājumā par sieviešu dienestu bruņotajos spēkos. Atsevišķos rakstos un televīziju sižetos sieviešu dienests bruņotajos spēkos līdz šim ir uztverts pozitīvi un nav akcentēts kā kaut kas sabiedrībai neierasts vai nepieņemams. Jāpiebilst gan, ka vairāku dažāda līmeņa komandieru nostāja jautājumā par sieviešu dienestu ir noraidoša, un šī nostāja ir pausta arī publiski.

2007. gada sākumā veiktajā pētījumā «Latvijas sabiedrības viedoklis par valsts aizsardzības jautājumiem» 30,4 procenti aptaujāto atzina, ka bruņotajos spēkos dien pārāk daudz sieviešu. Savukārt 34,5 procenti aptaujāto šādam apgalvojumam nepiekrīta, bet

35,1 procentam aptaujāto bija grūti atbildēt uz šo jautājumu.

Profesionālajā dienestā sievietes iestājas pēc vispārīgiem noteikumiem ar vienu izņēmumu — fiziskās sagatavotības normatīvi sievietēm ir zemāki nekā vīriešiem. 3000 metru kross vīriešiem jāveic 14 minūtēs, bet 1500 metru kross sievietēm — 9 minūtēs un 30 sekundēs; roku saliekšana un iztaisnošana balstā guļus divās minūtēs vīriešiem jāveic 30 reizes, bet sievietēm — 10 reizes; ķermeņa augšdaļas pacelšana un nolaišana divās minūtēs vīriešiem jāveic 50 reizes, bet sievietēm — 30 reizes. Atšķirīgi fiziskās sagatavotības pārbaudes normatīvi saglabājas arī dienesta laikā.

Dienesta gaitā sievietēm tiek izvirzītas tādas pašas prasības kā vīriešiem gan civilās un militārās izglītības iegūšanai, gan iecelšanai amatā vai paaugstināšanai dienesta pakāpē. Amatalga bruņotajos spēkos tiek maksāta atbilstoši karavīra reālajai dienesta pakāpei un izdienai, tādējādi sievietes saņem tādu pašu atalgojumu kā vīrieši. Analizējot militārās disciplīnas pārkāpumus, karavīra dzimums netiek ņemts vērā.

Nacionālajos bruņotajos spēkos nav noteikts pieļaujama sieviešu skaits vai procenti, nav noteiktas arī

tās vienības vai atsevišķas specialitātes un amati, kuros nedrīkstētu dienēt sievietes. Šāds dokuments netiks izstrādāts arī tuvākajā nākotnē.

Patlaban Nacionālajos bruņotajos spēkos dien vairāk nekā 4900 karavīru, no kuriem 871 jeb aptuveni 17,72 procenti ir karavīri sievietes. No viņām 161 ir virsniece, 486 instruktore un 224 kareives vai dižkareives. Rēķinot procentos, karavīri sievietes Sauszemes spēkos ir aptuveni 7,78 procenti, Jūras spēkos — 13,79 procenti, Gaisa spēkos — 20,56 procenti, Nodrošinājuma pavēlniecībā — 23,54 procenti, Mācību vadības pavēlniecībā — 17,7 procenti, bet Zemessardzē (tikai no profesionālā dienesta karavīru skaita) — 15,43 procenti.

Savukārt 2007. gada sākumā bruņotajos spēkos dienēja 861 sieviete jeb aptuveni 17 procenti no kopējā personālsastāva skaita. 2006. gada sākumā bruņotajos spēkos dienēja 833 sievietes jeb 18,19 procenti, bet 2005. gadā — 758 sievietes jeb 17,25 procenti, 2004. gadā — 703 sievietes jeb 17,72 procenti, 2003. gadā — 742 sievietes jeb 18,95 procenti un 2002. gadā — 681 sieviete jeb 18,25 procenti. Salīdzinājumam var minēt, ka citu NATO dalībvalstu bruņotajos spēkos sieviešu skaits sasniedz

Turpinājums 9. lpp.

Sievišķīgums dienesta vadībā

Laura Dūša

Foto — Gatis Dieziņš, Laila Bajāre un no personiskā arhīva.

Intervijas vieta norunāta Saeimas un Valsts prezidenta drošības dienesta (SVPDD) telpās, kur iekļūšanai nepieciešamas caurlaides. Jau pie ieejas jūtama šīs vietas strikti militārā gaisotne, kad «Tēvijas Sargu» aizkavē, pārbaudot dokumentus, un vēlāk, kad katru mūsu soli pavada kāds no SVPDD pārstāvjiem. Taču tad atveras kabineta durvis un gaišajā telpā mūs sagaida ar klusu un maigu balsi apveltīta sieviete — Jana Blumfelde, kas jau vairāk nekā pusgadu var lepoties ar pulkvežleitnantes zīmotnēm. Kopš 2004. gada viņa ir Saeimas un Valsts prezidenta drošības dienesta štāba priekšniece.

— **Kā jūs izvēlējāties un kā nokļūvāt militārajā dienestā?**

— Esmu absolvējusi Rīgas Aviācijas universitāti, kur apguvu datorzinātnes. Deviņdesmito gadu sākumā, radās pieprasījums pēc šāda veida jauniem tehniķiem un speciālistiem, un, patriotisku jūtu vadīta, es iestājos dienestā, kas toreiz nebija Aizsardzības ministrijas pakļautībā. Tas bija laiks, kad veidojās un tika formēti pirmie militārie dienesti. Man tas šķita būtiski un interesanti. Tika izteikts piedāvājums no Latvijas Republikas Drošības dienesta, un es, ilgi nevilcinoties, piekritu. Tā arī kļuva par manu pirmo dienesta vietu. Būtībā darbavieta nav mainīta kopš 1993. gada, mainījušies tikai tās nosaukumi un pakļautība, arī ieņemamie amati.

— **Vai šo interesi nav veicinājusi ģimene, kur kāds no vecākiem ir saistīts ar armiju?**

— Jā, jums taisnība. Mans tēvs ir bijušais virsnieks. Tā sanāca, ka mani divi brāļi neaizgāja armijā, taču es jau esmu pārspējusi savu tēvu. Viņš aizgāja pensijā, iegūdamas majora pakāpi, bet es esmu pulkvežleitnante! Mamma un tētis manu izvēli vienmēr ir atbalstījuši, viņi ir lepmi un priecīgi par mani. Savukārt brāļi, jokojoši saka, ka es pildu arī viņu misiju.

Jāatzīst, ka man vienmēr līdzās ir bijuši labi cilvēki, esmu bijusi starp lieliskiem kolēģiem. Tā ir patiesa likteņa dāvana. Jo īpaši pieminams ir *BALTDEFCOL* [Baltijas aizsardzības koledža Jana Blumfelde studēja 2001.—2002. gadā) kurss. Lai arī mācību sākums bija grūts, taču noslēgums bija veiksmīgs. Mēs esam novērtēti kā draudzīgākais kurss, joprojām ik gadu tiekamies.

— **Jūs savu militāro karjeru esat veidojusi vienā dienesta vietā, proti, drošības dienestā, un tagad jūs pati esat viena no tā vadītājām. Ko nozīmē būt par štāba priekšnieci?**

— Štābs ir instruments, lai realizētu komandiera nodomus. Štāba priekšnieka pienākums ir vadīt štāba darbu, organizēt, koordinēt, kontrolēt, sekmēt sadarbību starp apakšvienībām — Saeimas apsardzi, Valsts prezidenta apsardzi, Štāba un apgādes rotu, lai mēs visus dienestam uzliktos uzdevumus veiksmīgi izpildītu. Jāseko līdzi arī militārajai disciplīnai un apmācībai, vispārējam stāvoklim dienestā.

Turpinājums 8. lpp.

Sākums 7. lpp.

— **Ko jums pašai nozīmē drošības dienests?**

— Pirmkārt, es esmu ļoti lepna, ka esmu šajā dienestā, turklāt tik augstu tikusi — esmu šī dienesta štāba priekšniece, jo man liekas, ka šī ir īpaša vieta, atšķirīga no citām dienesta vietām. Otrkārt, tas bija pirmais militārais formējums un vienība deviņdesmito gadu sākumā Latvijā. Šobrīd SVPDD strādā augsti profesionāli, sava dienesta patrioti, un man ir patīess lepnums būt kopā ar viņiem.

— **Šajā militārajā vienībā jūs esat jau no tās pirmsākumiem. Kā gadu gaitā ir mainījies drošības dienests?**

— Drošības dienests ir piedzīvojis vairākas reorganizācijas — gan pakļautība, gan nosaukumi ir mainīti. Arī mani amati un pienākumi pārmaiņu rezultātā ir bijuši dažādi. Tuvākajā laikā atkal SVPDD gaida jaunumi — apvienošana ar Militāro policiju. Mūsu vienības uzdevumi, atbildības jomas un pienākumi paliks iepriekšējie, taču vadība noritēs jau apvienotā štābā.

— **Kā tas ir — strādāt tik vīrišķīgā un militāri disciplinētā vietā, kāds ir**

SVPDD? Vai, jūsuprāt, šī ir atšķirīga dienesta vieta no citām?

— Domāju, ka šī ir citāda dienesta vieta, salīdzinot ar pārējām Nacionālo bruņoto spēku vienībām. Pirmkārt, dienesta uzdevumi, ko mēs veicam ikdienā, ir atšķirīgi, te ir sava specifika. Turklāt šeit valda īpašs gars, ko nosaka kolosālais kolektīvs. Te ir cilvēki, kas vienmēr atbalsta cits citu. Arī es esmu to izjutusi, kad manā dzīvē bijuši smagi un grūti brīži. Jāmin arī laiks, kad sāku pildīt šī amata pienākumus — es tiku ar tiem galā, pateicoties kolēģu atbalstam. Mūsu dienesta darbības rezultāti parāda, ka esam veiksmīgi izpildījuši grūtus, lielus un sarežģītus darba uzdevumus. Šeit varu nosaukt tādus notikumus kā ASV prezidenta Džordža Buša vizīte, NATO samits un citi valstiska mēroga pasākumi. Tādās reizēs darbā ir iesaistīts viss SVPDD personālsastāvs, visi kopā pildām uzliktos pienākumus un uzdevumus.

Jāteic, ka viens no rādītājiem, kas apliecina mūsu kolektīva draudzīgumu un saliedētību, ir labie panākumi sportā. Tur bez droša un uzticama cilvēka līdzās uzvara nav iedomājama. Turklāt pagājušā gadā mūsu dienests

Šobrīd SVPDD strādā augsti profesionāli, sava dienesta patrioti, un man ir patīess lepnums būt kopā ar viņiem.

sportā kopvērtējumā tika atzīts kā labākais no vienībām.

— **Pastāv taču īpaša vīrišķīga draudzība, kas jo spilgti izpaužas militārā gaisotnē. Vai jūs esat tajā iekļauta un tiekat pieņemta? Vai jūs to ikdienā izjūtat?**

— Domāju, ka jā. Ikdienā es nejutu, ka būtu citādi. Varu teikt, ka esmu daudz savu kolēģu draugs. Gan tepat štābā, gan apsardzē, arī personiskajā apsardzē strādā visai daudz sieviešu, kopā ar vīriešiem pilda pienākumus un veiksmīgi ar visu tiek galā.

— **Vai ikdienā neizjūtat, ka jūsu sievišķība ir traucējoša dienestam? Vai arī tieši otrādi — tas ir jūsu pluss, kas patīkami izceļ uz vīriešu fona?**

— Ir, protams, tādas lietas, ko es personīgi jūtu un ar ko man ir jāstrādā, piemēram, emocionalitāte. Varbūt ne visas sievietes ir tik jūtīgas, taču man savas emocijas nereti ir jāpatur sevī, vismaz jācenšas tā darīt, jo atbrīvoties

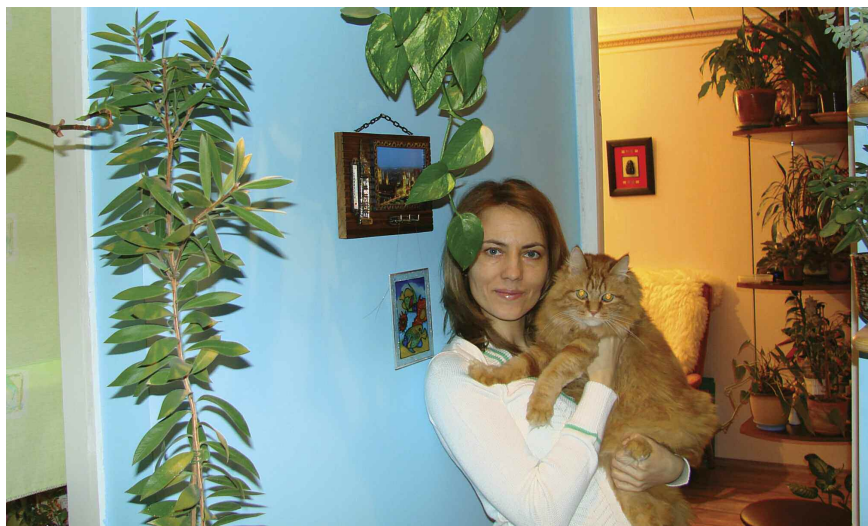

varu atļauties pēc darba. Komandējot vīriešus, ir visādi gājis, bet esmu jutusi kolektīva atbalstu. Turklāt ar laiku ir iegūta pieredze, kaut ko arī cenšos mainīt savā uztverē. Domāju, ka sievietes lielākoties ir pedantiskākas nekā vīrieši, viņas vairāk uzmanības pievērš sīkumiem, tas šajā darbā uzskatāms par plusu. Nereti lietu uztveres atšķirības noved pie labāka rezultāta, kad uzklāšu kolēģa pretēju viedokli, savienojot ar sava redzējuma niansēm. Nācies dzirdēt repliku «Ak, nu viņa taču ir sieviete!», varbūt ne gluži uz mani vērstu. Šādi vārdi ir jāizvērtē, iespējams, sievietes rīcībā ir pieļautas kādas kļūdas, un citreiz teiktais ir jāuztver ar humoru.

— Jūs teicāt, ka emocijas jāpatur sevī un pārdzīvotais jāpauž pēc darba. Tad rodas jautājums — vai šīs negatīvās emocijas un notikumi darbā tiek paņemti vakarā līdzī uz mājām? Vai privātā dzīvē netiek pakļauta dienestam?

— Es ļoti cenšos nodalīt dienestu no privātās dzīves. Pluss ir tas, ka cilvēks, kurš ir man līdzās jau astoņus gadus, ir ļoti saprotošs. Manu nogurumu vai pārdzīvojumus viņš ļauj mierīgi pašai izdzīvot, jo tie mājās mierā paši par sevi pagaist. Mājas darbus, tai

Sākums 6. lpp.

vidēji 8—13 procentus (Sīkāk par sievietu skaitu NATO dalībvalstu bruņotajos spēkos var skatīt NATO mājaslapa — www.nato.int/issues/women_nato/).

Dati liecina, ka karavīru skaitam bruņotajos spēkos pakāpeniski palielinoties, arī karavīru sieviešu skaits palielinās, tomēr attiecībā pret kopējo personālsastāva skaitu procentuāli sarūk. Tas saistīts ar ieviesto kārtību, kura paredz, ka profesionālajā militārajā dienestā iestājušies, karavīri tagad militāro karjeru var sākt veidot tikai vienībās ar specifiski militāriem uzdevumiem, kur nav tik daudz ar militāro

uzdevumu izpildi nesaistītu specialitāšu, bet pirms nokļūšanas šajās vienībās Kājnieku skolā Alūksnē vēl ir jāapgūst militārās pamatzināšanas.

Jāpievērš uzmanība faktam, ka bruņotajos spēkos, īpaši pavēlniecībās, ir daudz tādu specialitāšu, kuras nav tieši saistītas ar militāro uzdevumu izpildi, piemēram, finanšu, grāmatvedības, lietvedības, apgādes u. c. specialitātes, kurās pārsvarā amatos ir iecelti karavīri sievietes. Taču viņas ir arī apakšvienību komandieres vai, piemēram, ložmetējnieces un nesprāgušās munīcijas neitralizēšanas speciālistes, ir piedalījušās arī starptautiskajās operācijās.

Respektīvi, sievietēm profesionālajā militārajā dienestā Latvijā netiek

skaitā rūpes par kaķi un zivtiņām, uzņemamies abi — ir patīkami mājas soli veikt kopā. Lielisku atslodzi un atpūtu es rodu dārzā, kas ir netālu no manas mājvietas Jelgavā. Mans vaļasprieks ir puķkopība, un ar to es spēju arī sevi atpūtināt un palutināt. Tas ir laiks, ko veltu tikai sev un puķēm.

— Kādas būtu jūsu nākotnes ieceres un mērķi, ko gribētos savā dzīvē sasniegt gan profesionālajā, gan privātajā jomā?

— Par nākotni ir ļoti grūti ko teikt. Darbā es lielos vilcienos neko negribētu mainīt, jo man patīk savs darbs, patīk šeit strādāt. Šobrīd galvenā uzmanība tiek veltīta, lai gaidāmā reorganizācija noritētu sekmīgi.

Prioritāte manās domās un vēlmēs drīzāk būtu piešķirama privātajai dzīvei. Vēlos sakārtot savu ģimenes dzīvi, jo daudzas lietas esmu atlikusi tieši dienesta dēļ. Pati sev varu novēlēt, lai izdodas manas ieceres un klusie sapņi!

Kapelānu dienesta emblēma

Arī mūsu Nacionālo bruņoto spēku (NBS) kapelānu dienestam ir sava simbolika. Līdz šim mēs iepazīnām citu valstu Militāro kapelānu dienestu pieredzi un to, kā un kādus simbolus viņi lieto. Mēs arī meklējām idejas emblēmai un tam, kurā vietā pie formas tērpa vislabāk būtu piestiprināt kapelāna amata atšķirības zīmi — krustu. Lai darbs sekmētos ar pozitīviem rezultātiem, iesaistījām dizaineru Gintu Veilandu. Ar viņa palīdzību ir izstrādāta un Heraldikas komisijā apstiprināta NBS Kapelānu dienesta simbolika — emblēma, uzšuve ar izšūtu krustiņu lauka formas tērpam, metāla krustiņi ikdienas formas tērpam, sudraba krusts, ko nesāt pie garīdznieka amata tērpiem, un uzšuve lauka formas tērpam kapelāniem, kuri ir militārie darbinieki.

Militāro kapelānu dienesta emblēmai parasti tiek izmantoti simboli, kas apstiprina kapelāna piederību armijai un arī kristietības konfesijai, izņemot gadījumus, ja kapelāns pārstāv jūdaismu vai islāmu. Šie divējādie simboli ir kā apliecinājums kapelāna īpašam aicinājumam. Kapelāns vienlaikus ir militārpersona vai militārais darbinieks un garīdznieks. Ņemot vērā NATO valstu militāro kapelānu dienestu (ASV, Kanādas, Lielbritānijas un citu valstu) pieredzi, tika uzsākts darbs pie Latvijas militāro kapelānu dienesta emblēmas izveides. Dizainers G. Veilands ļoti prasmīgi un profesionāli izvēlējās un savietoja simbolus. Emblēmas pamatā ir Latvijas armijas karavīra cepures kokardes «saulītes» simbols. Tas ir skaidrs apliecinājums, ka kapelāns kalpo Latvijas armijā. Emblēmas centrā ir krusts un atvērta Bībele. Šie simboli norāda uz to, ka kapelāns ir garīdznieks un pieder kādai no tradicionālajām kristietības konfesijām (luterāņu, Romas katoļu un baptistu). Krusts ir simbols, kas atgādina par Dieva brīnišķīgo mīlestību un piedošanu. Tā ir uzvaras zīme. Bībele ir viens no svarīgākajiem kapelāna «ieročiem». Dieva vārds un lūgšana ir neizsmeļams spēka avots. Bībele ir atvērta, un tajā redzams grieķu alfabēta pirmais burts «alfa» un pēdējais — «omega». Jēzus sacīja, ka viņš ir alfa un omega, sākums un gals. Kapelāns nevis uzspiež

ticību, bet par to liecina. Viņš ir atvērts ikvienam, kas meklē, jautā un kam ir vajadzīgs garīgs atbalsts. Emblēmas lejas daļā ir uzraksts latīņu valodā «Pro Deo et Patria» («Par Dievu un Tēviju»). Tā ir īsa un kodolīga kapelāna kalpošanas devīze.

Lai kapelānu atpazītu un atšķirtu no citiem karavīriem, ir starptautiski pieņemta atšķirības zīme. Parasti tas ir krusts. Heraldikas komisija apstiprināja divējādas uzšuves ar izšūtu krustiņu. Atšķirība ir uzšuves izmērā, viena ir mazāka, otra lielāka. Uzšuve ar

Ir apstiprinātas divējādas emblēmas. Emblēmas atšķiras ar krāsu izvēli. Viena ir paredzēta lauka formas tērpam, līdz ar to krāsu toni ir piemēlēti atbilstoši maskēšanās noteikumiem, otra — ikdienas un svētku formas tērpam, un šai emblēmai ir spilgtākas un svinīgākas krāsas. Abas emblēmas būs izšūtas uz smilšu krāsas auduma. Lauka formas tērpam emblēma tiks piestiprināta ar līplenti augšdelma daļā uz labās piedurknes zem Latvijas valsts karoga uzšuves.

krustiņu tiks piestiprināta augšdelma daļā uz kreisās piedurknes kabatiņas atloka (virs vienības emblēmas) līplentes. Kapelāniem, kuri ir militārie darbinieki, starptautisko operāciju laikā uz lauka formas tērpa pakāpes uzšuves vietā piestiprina uzšuvi ar uzrakstu «KAPELĀNS» vai «VIRSKAPELĀNS».

Pie ikdienas un svētku formas tērpa kapelāna atšķirības zīme ir metāla krustiņš, kas piestiprināts pie abiem žaketes atlokiem.

Turpinājums 11. lpp.

Eseja

Latvijas—Krievijas robežlīgums: diplomātisks izrāviens vai kļūda

Kaspars Puikevics-Puikevskis,
Siguldas valsts ģimnāzijas
12. klases skolnieks.

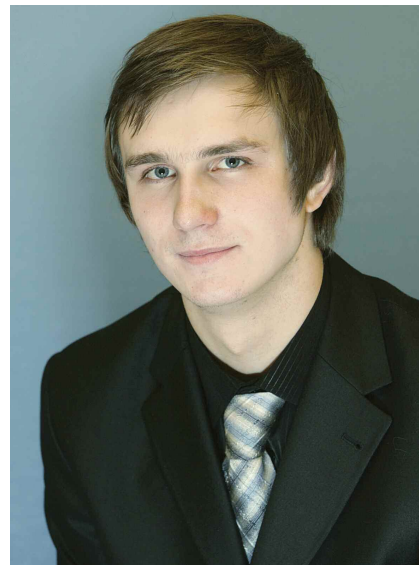
Šobrīd Latvijas—Krievijas robežlīgumu ir ratificējušas abu valstu atbilstošās institūcijas. Attīcis vairs tikai apmainīties ar ratifikācijas grāmatām.¹ Latvijā pastāv dalīts viedoklis šī robežlīguma jautājumā, jo daļa sabiedrības izsaka vēlmi atgūt Abrenes apgabalu, taču otra puse noraida šo vēlmi, norādot uz to, ka Krievijas Federācija nedalīs savas valsts teritoriju. Attiecībā uz šo pušu viedokļiem izskan dažādi vērtējumi. Tie attiecas gan uz Latvijas valdības vēlmi saglabāt Latvijas Republikas nostāju jautājumā par padomju okupāciju, gan uz ES vajadzību pēc definētas ārējās robežas un Krievijas Federācijas apzinātu kavēšanos ar līguma ratifikāciju.

Latvijas Republikas valdības iepriekšējā robežlīguma variantā pievienotā deklarācija, kas bija paredzēta kā neatteikšanās no nostājas okupācijas jautājumā, sabiedrībā tiek vērtēta samērā pozitīvi. Es uzskatu, ka toreizējais lēmums pievienot deklarāciju bija pareizs, jo pretējā gadījumā Krievijas Federācija varētu iepriekš pieminēto robežlīgumu izmantot kā argumentu tam, ka Latvijas Republika ir atteikusies no pretenzijām pret Krievijas Federāciju kā PSRS varas mantinieci okupācijas jautājumā. Vērtējot, kādas ir tendences vēstures tulkošanā un

pielāgošanā Krievijas Federācijas interesēm Krievijā, var apgalvot, ka šādas deklarācijas neesamība pie pašreizējā robežlīguma variantā varētu negatīvi atsaukties uz Latvijas Republikas centieniem atklāt savu smago vēsturi pasaules politiskajā arēnā un nostiprināt Krievijas Federācijas pozīcijas šajā strīdus jautājumā.²

Vēl viens svarīgs aspekts jautājumā par to, kāpēc Latvijas Republikas valdība ir steidzīga robežlīguma jautājumā, attiecas uz to, ka Latvijas un Krievijas robeža ir arī Eiropas Savienības ārējā robeža. Tas nozīmē to, ka ES ir ieinteresēta ātrākā šī jautājuma atrisināšanā.³ Latvijas Republika arī no savas puses ir apņēmusies sakārtot savu austrumu robežu, iestājoties Eiropas Savienībā.⁴ Tomēr jau ilgāku laiku robežkontroles punktu paplašināšanas un modernizēšanas jautājums nav atrisināts. Kilometriem garās rindas ietekmē gan Latvijas, gan Krievijas ekonomiskās plūsmas ātrumu. Robežlīgums varētu sekmēt šo punktu sakārtošanu.

Tomēr es uzskatu un pievienojos bijušā LR ārlietu ministra A. Pabrika laikrakstā «Diena» publicētajam viedoklim, ka Krievijas Federācija vēl nesenā pagātnē apzināti vilcinājās ar Latvijas—Krievijas robežlīguma ratifi-

kāciju un kā aizbildinājumu izmantoja Latvijas Republikas pievienoto vienpusējo deklarāciju, kurā norādīts Latvijas Republikas viedoklis par okupācijas faktu. Šī deklarācija tika pievienota jau iepriekš minēto iemeslu dēļ, taču Krievijas Federācijai vienmēr ir atšķirīgs viedoklis, kas sakrīt tikai ar Krievijas interesēm un vajadzībām.⁵

Noslēgumā vēlētos piezīmēt, ka es uzskatu Latvijas—Krievijas robežlīgumu drīzāk par diplomātisku izrāvienu nekā par kļūdu, jo tas ir posms Latvijas ceļā uz izraušanos no Krievijas ietekmes sfēras. Šis līgums nostiprinās gan Eiropas Savienības ārējo robežu, gan Latvijas centienus tuvoties Rietumeiropai, tādējādi attālinoties no Krievijas pūlēm ietekmēt politiskās norises Latvijā.

¹ <http://news.frut.lv/lv/polit/outpolit/13152>

² <http://www.politika.lv/index.php?id=7939>

³ Lejiņš, A. *ES kopējā un drošības politika un Krievija: partnerattiecības un sadarbības līgums kā pārbaudījums*. Rīga: Latvijas Ārpolitikas institūts, 2006. 48. lpp.

⁴ <http://www.delfi.lv/archive/article.php?id=17566632>

⁵ <http://www.mfa.gov.lv/lv/Jaunumi/Raksti/2005/Maijs/28/>

Sākums 10. lpp.

Heraldikas komisija apstiprināja arī kapelāna krustu. To kā amata zīmi lietos visi kapelāni, kas ir ordinēti garīdznieki. Tā kā kapelāni ir no dažādām konfesijām (baptistu, luterāņu un Romas katoļu), amata zīmei mēs izvēlējāmies ķeltu krustu. Tas ir sens simbols. Kristietībā tas simbolizē Dieva nebeidzamo mīlestību, ko viņš pār mums ir izlējis savā dēlā Jēzū Kristū. Ķeltu krusta simbolam ir arī vēl citi skaidrojumi. Krusta vidū ir divi grieķu alfabēta burti *chi* (X) un *ro* (P).

Šie ir pirmie burti vārdam «Kristus». Šī zīme ir saistīta ar Romas imperatoru Konstantīnu Lielo. Pirms izšķirošās cīņas ar savu sāncensi imperators redzēja vi-

ziju, ka ar šo divu grieķu burtu veidoto zīmi viņš uzvarēs. Tā arī notika, un šī zīme ir kļuvusi par uzvaras simbolu. Kapelāna amata krusts ir izgatavots no sudraba. Kapelāni, to nesās pie garīdznieka amata tērpiem.

NBS Kapelānu dienestam ir savi apstiprinātie simboli. Lai tie ir kā solis pretī tam, ka kapelāni sekmīgi un auglīgi kalpotu Dievam un Tēvijai (*Pro Deo et Patria*)!

*Sagatavojis NBS Instruktoru
skolas kapelāns virsleitnants
Normunds Celmiņš.*

Albāņi: neatkarībai nebija nekādas alternatīvas

Atis Klimovičs

Kosovā, Prištinā. Autora foto.

Iebraucot Prištinā no dienvidu puses, nevar nepamanīt nelielu Brīvības statujas kopiju pie viesnīcas «Victory». Gan šī miniatūrā statuja, gan arī kādas centra ielas nosaukšana bijušā ASV prezidenta Bila Klintonā vārdā

Kosovas premjerministrs Hašims Tači.

apstiprina šejeniešu īpašo attieksmi pret amerikāņiem. Neatkarības pasludināšanas laikā 17. februārī bija redzams, ka otrs populārākais karogs Kosovā ir zvaigžņotais amerikāņu karogs. Savas pērnā gada vizītes laikā bijušajā Serbijas autonomijā sevišķi viesmīlīgi tika sagaidīts arī pašreizējais ASV valsts galva Džordžs Bušs, kas toreiz Kosovā albāņiem solīja neatkarības atzīšanu.

Neaizmirstā nesēnā vēsture

«Mēs neaizmirstam nevienu, kas mums darījis labu,» man saka Kuštrims Muharemi, 29 gadus vecs albānis no Prištinā. Šie vārdi varbūt šķiet nedaudz pārspīlēti, taču, atceroties neseno pagātni Kosovā, to iespējams saprast. Kad esam vienojušies par kopīgu darbu un tulka pienākumiem, Kuštrims sāk stāstu par sevi. Gribējis studēt angļu valodu augstskolā, taču apprecējies, un tagad esot jāstrādā. Angļu valodas pamatus apguvis jau bērnībā, skatoties multfilmās. Pēc NATO spēku ienākšanas un padzīto albāņu atgriešanās viņš ticis pie darba ANO misijā par šoferi un tagad angļiski runā ļoti brīvi. Tāds nav tikai viņš vien. Tik daudz jaunu cilvēku kā Kosovā, šķiet, nav nekur citur Eiropā, un daļa no viņiem runā angļiski.

Latvijas kontingenta komandieris pulkvežleitnants Gunārs Upītis Gračanicas ciemā pie pazīstīgā klostera.

1998. un 1999. gads bijis ļoti smags laiks. Slobodana Miloševića režīms tolaik īstenojis sevišķi naidīgu propagandu pret Kosovā albāņiem. Serbu paramilitārās vienības braukušas cauri albāņu ciemiem, pa automašīnu logiem vicinot asiņainas tradicionālās albāņu cepures, kādas parasti valkā tikai veci vīri. Tā bijusi nepārprotama norāde uz pastrādātajām slepkavībām. Šādas ainas bijušas vērojamas tajos rajonos, kur pretestību serbu spēkiem izrādījusi albāņu Kosovā atbrīvošanas armija. Vidusskolu Kuštrims pabeidzis tikpat kā pagrīdes apstākļos. Serbu valdība bija aizliegusi albāņiem apmeklēt skolas, jo albāņu skolotāji bija

atteikušies pieņemt jauno mācību programmu. Tad arī visi albāņi tika padzīti no skolām un mācības nelegālos apstākļos norisinājās privātmājās. «Blakus mūsu nelielajai skolai atradās trīsstāvu skola, kurā serbi aizpildīja tikai divas klases, bet pārējās bija tukšas,» atceras Kuštrims. Parasti pēc stundām mājup gājuši pa nelielām sānu ieliņām, jo nav vēlējušies sastapties ar serbu policistiem. Tie bieži vien dažādi nīrgājušies par albāņu tautības bērniem. «Toreiz mēs patiešām jutāmies kā otrā šķira. Ja, piemēram, kāds stāvēja rindā pēc piena, tad tas nez kāpēc parasti izbeidzās tieši viņa acu priekšā. Un tā notika tikai ar albāņiem,» stāsta Kuštrims.

1981. gadā studentu demonstrācijas laikā Prištinā tika nogalināti vairāki desmiti albāņu, un tas arī iezīmējis sākumu cīņai pret Serbiju. «Jūs taču nepiekritīsiet, ja kādā dienā kāds atnāk un atņem grāmatas, liek mācīties citā valodā, pēc svešas programmas. Tas bija mēģinājums atņemt identitāti. Varbūt viss norisinātos citādi, ja Serbija gribētu dzīvot vienlīdzīgi. Tomēr viņi vienmēr centās diktēt savus noteikumus,» atceras Kuštrims. Arī viņa ģimene cietusi 1998.—1999. gada karā. Serbu militāristi nogalinājuši divus Kuštrima tēvabrāļus — viens no viņiem dzīvs sadedzināts paša mājā. Kuštrims man vaicā: «Kā jūs domājat, vai šī vīra dēls piekristu, ka šeit atgriežas tas serbu policists, kas to izdarīja?»

kaut kas notika. Viņiem bija steidzami jābrauc prom, bet mūs sadzina autobusā. Es dabūju ar laidi pa muguru, bet serbu šoferim, kas mūs veda, iesita pa seju. Līdz pašai robežai mūs neviens vairs neaizturēja. Tur daudziem saplēsa dokumentus — tā, lai vairs nekad neizdodas šeit atgriezties,» atceras Kuštrims. Viņš ir pārliecināts, ka neatkarībai nav alternatīvas. «Pakļauties atkal serbiem, tas nav iespējams. Tad jau labāk mirt!»

Maķedonijā bēgļu nometnēs bijis jādzīvo drausmīgos apstākļos. Toreiz neviens negaidīja, ka jau pēc neilga laika būs iespējams atgriezties. S. Miloševića režīms neizturēja NATO gaisa uzlidojumus un piekrita izvest savus bruņotos spēkus un policiju no Kosovas. Tur ienāca alianses sauszemes spēki.

bija arī vardarbīgas, albāņi neesot centušies uz tām atbildēt. Kosovas premjerministrs Hašims Tači uzsvēris, ka dažādās jomās esot jāuzlabo sadarbība starp albāņiem un mazākumtautībām, to skaitā serbiem. Pēc G. Upīša domām, protesta akcijas serbu apdzīvotajā teritorijā esot apsīkušas un situācija esot pat stabilāka, nekā gaidīts. KFOR informācija liecinot, ka vietējie Kosovas serbi neesot bijuši aktīvi vardarbīgo akciju dalībnieki. Tās bijušas no Serbijas atbraukušo roku darbs. Te gan jāpiebilst, ka man pašam nācās redzēt, kā netālu no Rudnicas ANO izveidotā robežpunkta izdemolēšanā un nodezinašanā 19. februārī piedalījās arī Kosovas serbi. Daļa no viņiem tur bija ieradušies automašīnās bez reģistrācijas numuriem — droši vien tādēļ, lai būtu grūtāk noteikt šo cilvēku identitāti. Visā Kosovas ziemeļu daļā todien bija izkārti Serbijas karogi.

Pulkvežleitnants G. Upītis stāstīja, ka šobrīd tiekot spriests, cik lielā mērā vietējiem serbiem būtu jāpiedalās jaunās administrācijas darbā. Tas pats attiecas arī uz darbu Kosovas policijā.

Turpinājums 14. lpp.

Majors Ēriks Martinovs un virsleitnants Gints Eislers.

Daudz asiņainu noziegumu pastrādājuša serbu paramilitārās vienības. Arī Kuštrimam pašam bijusi kāda gandrīz liktenīga sastapšanās ar paramilitāristiem. 1999. gada 3. maijā serbu policija viņiem paziņoja, ka visai ģimenei esot jāatstāj Kosova. Kopā ar radniekiem un kaimiņiem iznācis pilns autobuss. Tad policisti pateikuši, ka esot jāsamaksā pieci tūkstoši vācu marku. Nauda bijusi tikai Kuštrima tēvam, kas prasīto samaksājis, lai visi paliktu dzīvi. Braukuši uz Maķedoniju, bet ceļā autobusu apturējuši paramilitārās organizācijas «Baltais ērglis» kaujinieki. «Man un dažiem citiem lika izkāpt no autobusa un nostāties vienā līnijā. Dīvaini, bet es nebaidījos. Vienīgi uztraucos par to, ka nošaus mātes acu priekšā. Viņu komandieris prasīja, vai kāds no mums esot Kosovas atbrīvošanas armijā. Teicu, ka tādu šeit nav. Tad pēkšņi

Situācija kļuvusi mierīgāka

Miera uzturēšanas spēku KFOR Latvijas kontingenta komandieris pulkvežleitnants Gunārs Upītis savas misijas sešus mēnešus pavadījis bāzē, kas izvietota lielajā Ļipļjanas ciemā. Lai gan kopš neatkarības pasludināšanas pagājušas vairāk nekā divas nedēļas, karogu skaits neesot samazinājies. Tie esot novietoti pat tādās vietās kā automobiļu kapsētas. Aizvien vairāk var redzēt jauno Kosovas karogu ar sešām dzeltenām zvaigznēm un Kosovas kontūrām uz zila pamata. Tas gan nenozīmē, ka svinības turpinātos. Pēc pulkvežleitnanta domām, albāņu izturēšanās pēc 17. februāra liecinot par šīs sabiedrības zināmu politisko briedumu. Lai gan nākamajā nedēļā pēc neatkarības pasludināšanas Kosovas ziemeļu daļā norisinājās dažādas serbu rīkotas protesta akcijas, dažas no tām

Sākums 12. un 13. lpp.

Beidzamajā laikā bijušajā autonomijā ieradušies vairāki Serbijas ministri un viņi esot teikuši, ka vietējiem serbiem nevajadzētu norobežoties no darba drošības struktūrās. Tomēr daļa serbu no darba vietējā policijā Kosovos ziemeļos jau esot aizgājuši. Ir zināms, ka viņiem zvanīts no Serbijas un izteikts brīdinājums — nestrādāt ienaidnieka labā.

Kluss mulsums

Pavisam netālu no KFOR bāzes Ļipljanā atrodas neliela pareizticīgo baznīciņa. Lai gan tā nav cietusi un tiek joprojām apmeklēta, apkārtnē izskatās skumīga un klusa. No baznīcas iznāk jauna un simpātiska serbu meitene. Viņa laipni sasveicinās, tomēr atsaka interviju un dodas projām. Pavisam netālu atrodas neliels ļoti vienkāršs krodziņš. Iekšā tādi paši vietējie iedzīvotāji. Seši vīri klusi norauģās ienākušajos ārzemju žurnālistos un nedaudz mulsi atsakās mums kaut ko pastāstīt. Kopš Kosovos neatkarības pasludināšanas ir pagājuši tikai viena diena. Arī ielas otrajā pusē esošā veikala īpašnieks nevēlas teikt ne vārda. Tomēr viņa pircējs piecdesmit gadus vecais Ļubiša Andrevičs piekrtī nelielai sarunai. Viņš kritizē britus un vaicā, vai viņi būtu ar mieru atteikties no

savām salām? Arī amerikāņiem esot dubultstandarti — vieni noteikumi derīgi pašiem, bet jau pavisam citi lietošanai ārpusē. Tomēr visai negaidīts šķiet Ļubišas sacītais, ka būtu vienalga, kam pakļauties — Londonai vai Belgradai, ja vien alga būtu divi trīs tūkstoši eiro mēnesī. Saimnieciski aktīvais zemnieks, visdrīzāk, ir atradis veidu, kā nodrošināt savu eksistenci. Un to bez sadarbības ar albāņiem neesot iespējams panākt. Ļubišam ir divdesmit hektāru zemes un vienīgus ienākumus nodrošinot piena pārdošana.

Tiesa gan, pavisam nelielu summu — 50 līdz 100 eiro mēnesī. «Nav svarīgi, kas jūs esat — albānis vai serbs, galvenais, lai cilvēki strādātu,» savu viedokli izsaka serbu zemnieks.

Ar misiju apmierināts

7. martā, ierodoties Rīgā, pulkvežleitnanta Gunāra Upiša misija Kosovā bija noslēgusies. Tāpat kā daudziem citiem, arī viņam tas bijis interesantiem iespaidiem un nopietniem pārbaudījumiem piepildīts laiks. «Esmu ļoti apmierināts ar dienestu Kosovā. Tā ir pieredze, kādu iespējams iegūt, vienīgi strādājot šādā daudz nacionālā kolektīvā,» par pavadīto laiku misijā izsakās bijušais Nacionālās aizsardzības akadēmijas rektors G. Upišis. Strādājot kopā ar somiem, zviedriem, īriem, čehiem un slovēkiem, stiprinājusi doma, ka jebkurā brīdī iespējams saņemt palīdzību no citiem. «Tur stingri neraugās, vai tas ietilpst tiešajos pienākumos vai ne. Tas ir kolektīvs ar lielo burtu!» Pulkvežleitnants G. Upišis pildīja štāba priekšnieka vietnieka pienākumus daudz nacionālā spēku grupā «Centrs», atbildot par apgādes, personāla, inženieru atbalsta un civilmilitārās sadarbības jomu. Sešos mēnešos gūtos iespaidus par Kosovu un tās gaidāmo nākotni pulkvežleitnants izteica ar vārdiem: «Neatkarības deklarēšana neizraisīs sprādzienu vilni. Visi saprot, ka neatkarības pasludināšana ir nenovēršams process. Serbi un albāņi domā, kā dzīvot kopā. Tie, kas aizgāja — aizgāja, bet tie, kas palika, palika, lai dzīvotu.»

Par Militārās policijas un Saeimas un Valsts prezidenta drošības dienesta apvienošanu

Uldis Davidovs,

virslieņants, NBS komandiera personīgā štāba Preses daļas vecākais virsnieks

Katru gadu tiek apkopota un analizēta Nacionālo bruņoto spēku vienību (militāro formējumu) ilgtermiņa un īstermiņa noteikto uzdevumu izpilde. Šo uzdevumu izpildē ir iekļauta arī Nacionālo bruņoto spēku kopējā struktūra. Pamatojoties uz ilgtermiņa un īstermiņa uzdevumu izpildes analīzes secinājumiem, notiek arī konkrētu ieteikumu izstrāde. Tie skar gan kopējās bruņoto spēku sistēmas, gan arī atsevišķo militāro formējumu funkcionalitātes uzlabošanu. Sevišķas nepieciešamības gadījumā izstrādātie ieteikumi tiek ņemti vērā, arī veicot sistēmas reorganizāciju.

Pagājušajā gadā saskaņā ar veikto analīzi jautājumā par militāro formējumu funkcijām un to izpildi, kā arī par personālu, tika pārskatīta visa NBS struktūra un pieņemts lēmums par tās pilnveidošanu. Pārskatīšana notika, lai, pirmkārt, nepieļautu līdzīgo funkciju dublēšanos Nacionālo bruņoto spēku (NBS) vienībās, un, otrkārt, lai iespēju robežās samazinātu administratīvajos amatos nodarbināto karavīru skaitu. Vislielākās un nozīmīgākās izmaiņas tika plānotas Saeimas un Valsts prezidenta drošības dienesta (SVPDD) un Militārās policijas (MP) struktūrās.

Šajā sakarā tika izveidota darba grupa, kuras vadītājs ir NBS Apvienotā štāba priekšnieka vietnieks pulkvedis Ainārs Ozoliņš, kā arī uzsāks darbs pie SVPDD un MP veicamo uzdevumu un struktūru apvienošanas. Izveidotā darba grupa ir apzinājusi praktiski visus ar šo vienību apvienošanu saistītos jautājumus, un tiek plānots, ka abu vienību apvienošanas procesa noslēgums būs 2008. gada 1. jūlijā.

Struktūra

Lēmums jau ir pieņemts, ka pēc SVPDD un MP apvienošanas, jaunā dienesta nosaukums būs Militārā policija. Par MP uzdevumu izpildi būs atbildīgs MP komandieris, un jaunizveidotās vienības kompetencē būs abu vienību funkciju un uzdevumu izpilde.

Lai jaunā vienība spētu sekmīgi un efektīvi darboties, precīzu un savlaicīgu uzdevumu izpildi MP komandierim palīdzēs nodrošināt komandiera vietnieks, kā arī MP štābs.

Tiek plānots arī, ka MP komandiera pakļautībā būs Štāba un apgādes rota, kura apvienos SVPDD Štāba un apgādes rotas un MP Štāba un apgādes vada uzdevumus un atbildību, divas apakšvienības no tagadējā SVPDD, proti, Valsts prezidenta apsardze un Saeimas apsardze, saglabājot to uzdevumus un atbildību, un divas apakšvienības no tagadējās MP — Izmeklēšanas dienests un MP rotas, arī saglabājot to uzdevumus un atbildības jomas.

Militārās policijas simbolika

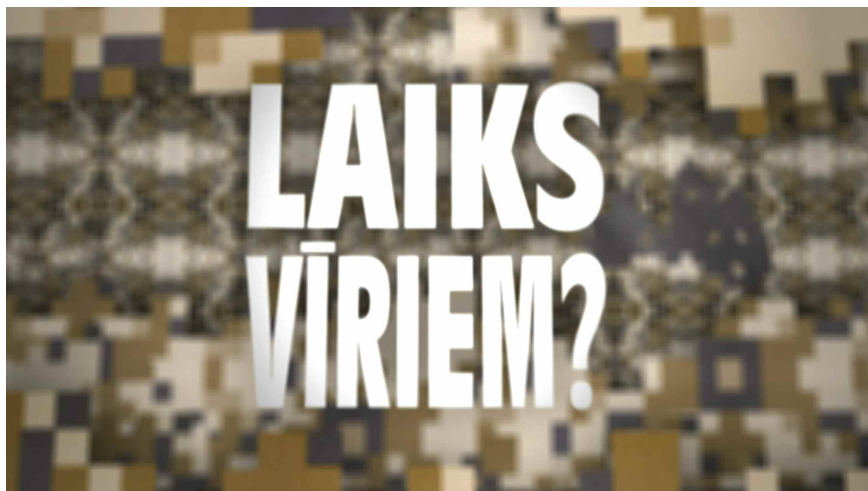
Lēmums par Militārās policijas simboliku tiks pieņemts, pamatojoties uz Aizsardzības ministrijas Simbolikas, atribūtikas un heraldikas komisijas ieteikumu, taču līdzvērtīgi precedentam simbolu jautājumā Zemessardzes vienību apvienošanas procesā, plānots, ka arī SVPDD un MP vienības saglabās savu līdzšinējo simboliku. Saskaņā ar pašreizējiem plāniem un notikumu virzību jaunā MP saglabās abu (SVPDD un MP) vienību karogus,

turklāt vienību karavīri arī turpmāk izmantos esošo simboliku un atšķirības zīmes, kas kalpos kā norādes uz karavīru dienesta specifiku.

Personāls

SVPDD un MP apvienošanas galvenais mērķis ir samazināt administratīvajos amatos nodarbināto personāla daudzumu un palielināt karavīru skaitu vienībās. Sakarā ar administratīvā aparāta samazināšanu un karavīru skaita palielināšanu vienībās kopējais NBS finansējums netiks palielināts. Administratīvo amatu samazinājums galvenokārt tiks panākts, apvienojot SVPDD un MP štābus un SVPDD Štāba un apgādes rotu un MP Štāba un apgādes vadu. Noteiktam skaitam SVPDD un MP karavīru līdzšinējie amati apvienošanas rezultātā Militārās policijas jaunajā struktūrā tiks likvidēti. Tiem karavīriem, kuru amati jaunās vienības štatu sarakstā vairs nebūs iekļauti, tiks attiecīgi piedāvāti līdzvērtīgi amati citās NBS vienībās.

Līdzīgi iepriekšminētajiem procesiem SVPDD un MP, darbs pie NBS sistēmas efektīvizēšanas tiek realizēts arī citās NBS vienībās, kuru skaitā ietilpst arī NBS Apvienotais štābs.

Raidījums «Laiks vīriem?»

LTV 7 skatāms ik sestdienu plkst. 11.00.

Raidījumu vienmēr var noskatīties Aizsardzības ministrijas mājaslapā:

www.mod.gov.lv un www.tv.lv

Latvijas karavīri Afganistānā

Raivis Ušackis,

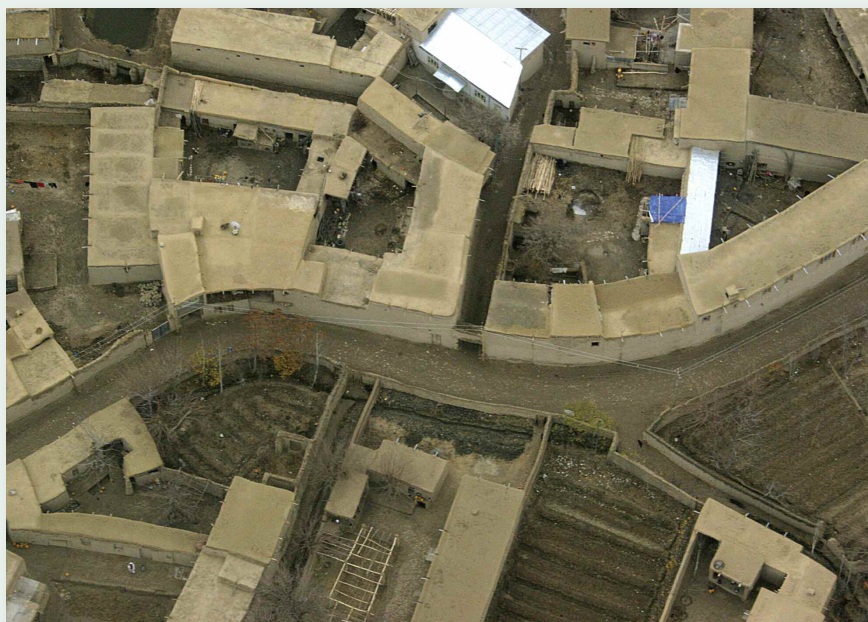
kapteinis, Aizsardzības ministrijas Administratīvās nodaļas vadītāja vietnieks. Foto — Gatis Dieziņš.

Fotoreportāža tapa, lai atspoguļotu mūsu karavīru ikdienu, pildot uzdevumus starptautiskajā operācijā Afganistānā, kā arī sniegtu ieskatu par viņu brīvā laika pavadīšanas iespējām. Kabulas, Meimenas un Mazāri Šarīfas militārās bāzēs, kur dien mūsu karavīri, uzdevumi un brīvā laika pavadīšanas iespējas krasi atšķiras, bet, protams, ir daudz kopīga. Starptautisko drošības atbalsta spēku (ISAF) pamatuzdevums ir nodrošināt stabilitāti reģionā, atbalstot Afganistānas Islāma Republikas valdību un tās institūcijas. Latviju šajā valstī pārstāv 99 Latvijas kontingenta karavīri, divi Valsts policijas darbinieki un Ārlietu ministrijas politiskais padomnieks (13. 02. 2008., Aizsardzības ministrijas mājaslapa: www.mod.gov.lv). Nacionālo bruņoto spēku (NBS) karavīri šo atbalstu īsteno, dienot bāzes apsardzes apakšvienībā, improvizēto sprādzienbīstamo priekšmetu neitralizēšanas grupā, konvencionālās nespārušās munīcijas neitralizēšanas grupās, novērošanas grupās,

Garais pārlidojums ar ierašanos Kabulā vēl nav galamērķis. Tālākais ceļš ved uz Meimenu vai Mazāri Šarīfu. Dažreiz nav lidojuma uz šīm pilsētām, un tad Latvijas kontingenta Kabulā dienotajam atbalsta elementa personālam (divi karavīri) ir jāizmītina mūsu karavīri tranzīta teltī. Karavīriem tiek izdalīti guļammaisi nakšņošanai.

kā štāba virsnieki, atbalsta un nodrošinājuma elements, medicīnas un ēdnīcas personāls. Uzdevumi un karavīru skaits katrā rotācijā mainās, bet galvenais

Skats uz Meimenas pilsētu no putna lidojuma.

mērķis, proti, veiksmīgs valsts atjaunošanas process, paliks nemainīgs vēl ilgi.

Dienesta tiešie pienākumi tālajā zemē mijas ar brīvo laiku. Karavīru rīcībā ir internets un telefona sakari. Meimenas un Mazāri Šarīfas bāzē ir lūgšanu kapelas, turklāt Meimenā, kur dien vairākums mūsu karavīru, ļoti bieži uzturas Latvijas kapelāns un vada arī dievkalpojumus latviešu valodā. It visās bāzēs ir pieejama sporta zāle. Interesanti, ka Kabulas un Mazāri Šarīfas bāzē notiek vietējie tirgi, kuros var iegādāties dažnedažādas lietas, pat kumieli un satelīta šķīvi. Norvēģi nodrošina

iekšējos pārlidojumus starp nometnēm, un arī mūsu karavīriem, pēc komandiera ieskatiem, ir iespēja kādu dienu pavadīt citā bāzē. Par ēdiena kvalitāti nav jāsūdzas nevienā no bāzēm. Ar NBS komandiera pavēli ir stingri aizliegts Afganistānā dienotajiem Latvijas kontingenta karavīriem lietot jebkāda veida alkoholiskos dzērienus, tā ka par to esamību būtu lieki runāt.

Iecienīts karavīru brīvā laika kāvēklis ir ģitāras spēle. Norvēģijas kontingenta kapelās ir pieejamas gan ģitāras, gan elektroniskās klavieres, kas ir arī mūsu karavīru rīcībā.

Meimenas bāze. Mājas, kurās dzīvo mūsu karavīri. Turpat atrodas autotransports un kvadricikli, lai spētu ātri reaģēt ārkārtējās situācijās.

☞ Latvijas kontingenta karavīri uz automašīnām, kuras izmanto, nostiprina mūsu valsts karogu, tā apliecinot savu piederību un patriotismu.

Latvijas karavīri patrulē Meimenas ielās. ☞

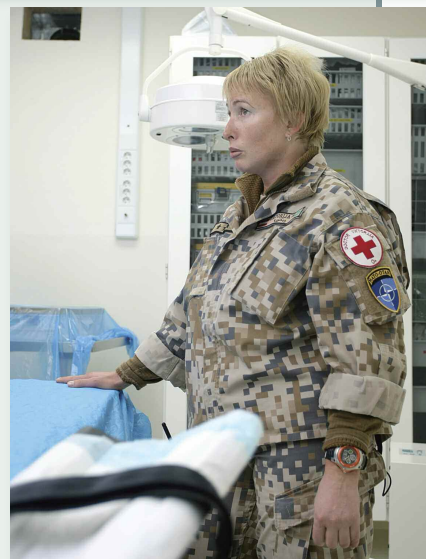

Norvēģijas vadītajos Ātrās reaģēšanas spēkos dien arī divas nesprāgušās munīcijas neitralizēšanas (NMN) grupas no Latvijas. Vienai no tām ir stundas, otrai 24 stundu gatavība, tāpēc ekipējums ir jāpārbauda katru dienu.

☞ Mazāri Šarīfas bāzē divreiz nedēļā Latvijas karavīriem ir iespēja izmantot Norvēģijas kontingenta florbola laukumu, protams, ja ir brīvs laiks un nav ārkārtējas situācijas. Šajā bāzē norvēģiem ir arī cīņas zāle, kur labprāt trenējas mūsu NMN grupu karavīri.

Norvēģijas kontingenta hospitālī Meimenas bāzē dien arī mūsu mediķi. Kapteinleitnante Viktorija Paškova (attēlā) tur strādāja vairāk nekā gadu. Personāla uzdevums ir sniegt palīdzību ne tikai Norvēģijas un Latvijas karavīriem, bet arī afgāņu armijas karavīriem un policistiem, arī vietējiem iedzīvotājiem, ja civilajā hospitālī nav atbilstošu medikamentu un ir apdraudēta cilvēka dzīvība. ☞

Vācijas bruņotie spēki ir galvenie medicīniskās palīdzības nodrošinātāji Afganistānas ziemeļu reģionā. Arī Latvijas žurnālistiem tiek prezentēti bruņutransportieri ar vismodernāko medicīnisko ekipējumu. ☞

Mācības laikā, «kad lietūs un vēji sitas logā»

No 25. februāra līdz 28. februārim atbilstoši apstiprinātajam vienību sagatavošanas mācību plānam dalībai starptautiskajā operācijā Afganistānā Valmieras rajona Naukšēnu pagastā notika Sauszemes spēku 1. kājnieku bataljona mācības.

Mācību uzdevums bija pretslēpņa apmācību standartizēšana un pilnveidošana, lai adekvāti reaģētu uz dažādām apdraudējuma situācijām nepazīstamā apvidū. Karavīri apguva iemaņas ne tikai reaģēšanai uz improvizētiem spridzināšanas līdzekļiem, snaiperu darbību un slēpņiem uz ceļiem, bet arī pilnveidoja individuālās kaujas iemaņas, komandpunkta izvēšanu un darbību tajā, kā arī netiešā uguns atbalsta izmantošanu kājnieku rotai.

Tiek lietotas tikai mācību patronas, jo nedrīkst apdraudēt iedzīvotājus. Toties kaujas organizēšanas ziņā vis notiek pa īstam. Naukšēnu meža ceļi ir īsta dubļu jūra, daudzviet ir bedres, slīksņas, kas pildītas ar māla un ūdens putru. Smidzina smalks lietutiņš, pēc pusstundas, atrodoties zem klajas debess, esi galīgi izmircis. Par šādu laiku mēdz teikt, ka pat slikts saimnieks suni nedzen ārā, bet 1. KB karavīri savu dzīvi neatvieglo — kaujas situācijas tiek imitētas reāli. Ja reiz uzbrukums, tad kaujas pozīcija jāņem uzreiz, nevis izvēloties sausāku vietīņu. Redzējam, kā karavīri līdz pusei guļ dubļos, bet tāda ir dzīve, ja kaujas situācija to prasa.

Katra kaujas situācija tiek pamatīgi izanalizēta, izvērtēts, kādēļ patrulējušās vienības komandieris pieņēmis tieši tādus lēmumus. Lai gan šīs ir mācības, tomēr tikai tā var gūt iemaņas un pārlicību, ka esi rīkojies pareizi.

Mācību vadītāji sarežģī uzdevumu, notiek improvizēti uzbrukumi patruļas vienībai. Snaiperis, nemiernieku grupa vai improvizēts spridzeklis bez mītas apdraud mūsu karavīrus. Uz uzbrukumiem adekvāti jāatbild.

340 karavīri un 50 transporta vienības — tik vērienīgs 1. kājnieku bataljona (KB) desants no Ādažiem devās uz 160 kilometrus attālo Naukšēnu pagastu Valmieras rajonā, lai gatavotos starptautiskajai operācijai Afganistānā.

Lielie dubļi stimulēja civilmilitāro sadarbību. Līdz šim zinājām, ka no aizsardzības budžeta līdzekļiem palīdz celt sporta zāles un citas sabiedriskas celtnes, būvēt tiltus un ceļus, taču naukšēnieši šoreiz palīdzēja armijai. Dubļainajos ceļos dažām militārajām mašīnām gadījās tā iestīgt, ka tikai civilais traktors tās spēja izvilkt ārā. Lauksaimnieks Pauls Vikmanis bija priecīgs, ka varēja apliecināt savu patriotismu un palīdzēt ar tehniku.

Lauksaimnieks Pauls Vikmanis bija priecīgs, ka varēja apliecināt savu patriotismu un palīdzēt ar tehniku.

Vienības komandiera pavēle nosaka, ka triecienšautenes G-36 jākamuflē atbilstoši videi, kurā notiek darbība. Krāsa nešķīst ūdenī un nenoberžas, bet, mainot vienības dislokācijas vietu, ar speciālu tīrīšanas šķidrumu kamuflējumu var noņemt, un ierocis atkal kļūst melns, kā no rūpnīcas nācis.

Kopš 2003. gada Latvijas karavīri piedalās starptautiskajā operācijā Afganistānā, pašlaik tur atrodas 99 karavīri, nākamā rotācija tiek plānota maija beigās un jūnija sākumā. Paredzēts, ka tad mūsu karavīru skaits šajā valstī pārsniegs simtu.

1. KB komandieris majors Georgs Kerlins apstiprina, ka plānotie mācību uzdevumi, proti, pretslēpņu darbības pilnveidošana nepazīstamā apvidū un darbības, izvēršot bataljonu, maršs, dislokācijas vietas maiņa, izpildīti un atgriešanās pamatbāzē Ādažos notikusi veiksmīgi.

Sagatavojis Edijs Freimanis.
Foto — Gatis Dieziņš.

Sākums 2. un 3. lpp.

07. 03. 2008.

Aizsardzības ministrs Vinets Veldre un Nacionālo bruņoto spēku komandieris ģenerālmajors Juris Maklakovs darba vizītē bija devies uz Liepāju, lai apmeklētu Jūras spēku mācību centru un Jūras spēku flotili.

Liepājā V. Veldre un J. Maklakovs iepazinās ar Jūras spēku kuģu dislokācijas vietām, kuģu apkalpēm un sadzīves apstākļiem. Tika pārrunāta Jūras spēku centra izveide Liepājā, lai apvienotu kuģu dislokācijas vietas. Šobrīd Jūras spēki ir dislocēti Liepājā, Rīgā un Ventspilī.

Apmeklējot Jūras spēku mācību centra Ūdenslīdēju skolu, aizsardzības ministrs iepazinās ar mācību programmu un mācību norisi. Viņu interesēja skolas attīstības plāni, tai skaitā sadarbības paplašināšana ar civilo sektoru.

Tiekoties ar Liepājas pilsētas domes priekšsēdētāju Ul-di Sesku, tika pārrunāta bruņoto spēku pašreizējā un turpmākā sadarbība ar pilsētu. V. Veldre ierosināja Liepājas piekrastes promenādē un citās pilsētnieku atpūtas vietās regulāri rīkot Jūras spēku orķestra koncertus. Regulāri Nacionālo bruņoto spēku orķestru koncerti varētu notikt arī citās pilsētās.

Savukārt, viesojoties Priekulē, svinīgās ceremonijas laikā aizsardzības ministrs Priekules pašvaldībai un vietējiem jaunsargiem pasniedza piemiņas plāksni, kas apliecina ministrijas un bruņoto spēku finansiālo atbalstu Priekules sporta zāles celtniecībā. «Esmu gandarīts, ka ar vietējās pašvaldības uzņēmību un Aizsardzības ministrijas atbalstu šis projekts tika uzsākts un tiek veiksmīgi īstenots. Drīz šī sporta zāle vērš durvis Priekules un apkārtnējo pagastu iedzīvotājiem, tai skaitā jaunsargiem un zemessargiem,» teica V. Veldre.

V. Veldre un J. Maklakovs ar jaunsargiem pārrunāja Jaunsardzes darbību un attīstības iespējas Priekulē un citos Latvijas pagastos. J. Maklakovs apliecināja bruņoto spēku gatavību arī turpmāk Priekulē organizēt tradicionālās Nacionālo bruņoto spēku dienas.

10. 03. 2008.

Aizsardzības ministrs Vinets Veldre tikās ar Albānijas parlamenta priekšsēdētāju Žozefinu Topalli (*Jozefina Topalli*) viņa oficiālās vizītes Latvijā ietvaros, lai pārrunātu gaidāmo NATO Bukarestes samitu, drošības situāciju Balkānu reģionā, kā arī Latvijas un Albānijas divpusējās sadarbības aktualitātes.

11. 03. 2008.

Aizsardzības ministrijā (AM) divpusējo politisko konsultāciju ietvaros notika AM amatpersonu tikšanās ar Maķedonijas delegācijas pārstāvjiem. Tika pārrunāti jautājumi, kas saistīti ar NATO samitu Bukarestē, Reģionālo drošību un Latvijas pieredzi, stājoties NATO. Maķedonijas delegācijas pārstāvji apmeklēja arī Ārlietu ministriju.

12. 03. 2008.

Aizsardzības ministrs Vinets Veldre un Aizsardzības ministrijas (AM) valsts sekretārs Edgars Rinkēvičs tikās ar Gruzijas vēstnieku Latvijā Konstantīnu Korkeliu. Šī bija Gruzijas vēstnieka iepazīšanās vizīte.

Vizītes laikā tika pārrunātas Latvijas un Gruzijas drošības un aizsardzības aktualitātes, abu valstu sadarbība aizsardzības jomā.

14. — 16. 03. 2008.

Aizsardzības ministrijas (AM) valsts sekretārs Edgars Rinkēvičs un AM parlamentārais sekretārs Jānis Porietis kopā ar Ārlietu ministrijas pārstāvjiem piedalījās ASV Vācijas Māršala fonda (*The German Marshall Fund of the United States*) organizētajā Briseles forumā.

Forumā E. Rinkēvičs uzrunāja neformālo diskusiju dalībniekus par Dienvidkaukāza valstu Eiropas perspektīvām. «Latvija aktīvi piedalās Briseles foruma darbā, kurā eksperti drošības politikas jautājumos diskutē par tām aktualitātēm, kas ir būtiskas mūsdienu starptautiskās situācijas kontekstā,» uzskata E. Rinkēvičs.

Forumā ik gadu pulcējas augsta līmeņa amatpersonas un pasaulē pazīstami akadēmiķi, lai diskutētu par transatlantiskās sadarbības jautājumiem. Šā gada aktuālo tēmu vidū ir Balkānu nākotne, Krievijas jaunā vadība, NATO un Eiropas Savienības tālākā paplašināšanās, Afganistāna, kā arī Ķīnas politikas nākotnes perspektīvas.

17. — 19. 03. 2008.

Aizkraukles rajonā notika pretgaisa aizsardzības mācības «Vienotais aizsegs 2008», kuru mērķis bija pilnveidot pretgaisa aizsardzības kaujas spējas un uzlabot vadības un kontroles struktūru.

Mācību laikā pretgaisa aizsardzības virsnieki un inženieri veica pretgaisa aizsardzības uzdevumu analīzi, pieņēma lēmumus, izdeva pavēles, veica apvidus analīzi un rekonoscēšanu. Mācībās «Vienotais aizsegs 2008» piedalījās 49 Nacionālo bruņoto spēku Gaisa spēku Pretgaisa aizsardzības divizona karavīri.

Sagatavojusi Zane Šmite.

Foto — Normunds Mežiņš, Gatis Dieziņš un Laila Bajāre.

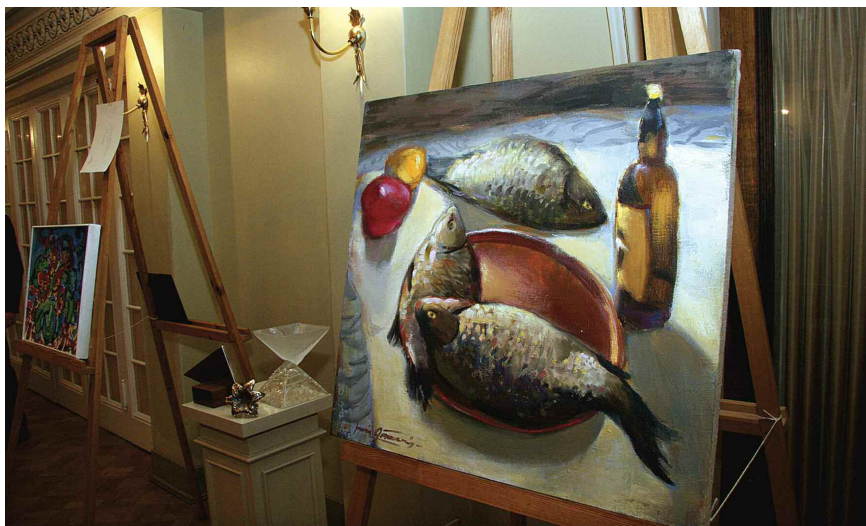
Kalpaka balle

Nemanot ir aizskrējis gads, un atkal pie durvīm klauvē marts, kas mūsu valsts dzimšanas laikā nesis smagus zaudējumus un nenovērtējamus ieguvumus. Daudzi no mums ar klusuma brīdi Visagala kapos Madonas pusē, Rīgā un «Airītēs» pieminēja pirmā Latvijas bruņoto vienību komandiera pulkveža Oskara Kalpaka un viņa vīru drosmi, uzņēmību un varonību. 18. marts Latvijas Universitātes Lielajā aulā kopā pulcēja Nacionālo bruņoto spēku Štāba orķestri, Studentu korporāciju Prezidiju konventa vīru kori, Studenšu korporāciju Prezidiju konventa sieviešu kori, Zemessardzes 51. bataljona ansambli uz bezmaksas koncertu, kur skanēja arī Kalpaka vijole.

Turpinot 2003. gadā atjaunoto tradīciju, latviešu studentu korporācijas «Lettonia», «Selonija», «Lettgallia», «Tallavija», «Fraternitas Lettica», kuras ir Kalpaka bataljona Atsevišķās studentu rotas dibinātājas, kopā ar Oskara Kalpaka piemiņas fondu un VA «Tēviņas sargs», Rīgas Latviešu biedrības un Nacionālo bruņoto spēku atbalstu šī gada 5. aprīlī aicina visus Latvijas patriotus tikties Rīgas Latviešu biedrības namā Kalpaka ballē.

Kalpaka balle ir viens no tiem retajiem pasākumiem, kas sabiedrību mudina aktīvāk domāt par patriotismu un savu attieksmi ne vien pret notikumiem mūsu valsts vēsturē, bet arī nākotnē un katra indivīda vietu tajā.

Neatkāpjoties no pirmskara laika tradīcijām, balles ienākumi paredzēti

Nezūdoša balles vērtība ir mākslinieku ziedojumi.

ziedojumiem. Pirmos četrus gadus ziedojumi tika veltīti Kalpaka pieminekļa izveidošanai. Piemineklis pulkvedim O. Kalpakam ir uzcelts (to atklāja 2006. gada vasarā), bet labdarības tradīcija ir nezūdoša Kalpaka balles vērtība. Iepriekšējā gadā labdarības pasākuma rīkotāji atsaucās pulkveža O. Kalpaka Rudbāržu pamatskolas aicinājumam dot savu ieguldījumu Varoņu zāles atjaunošanai. Plānots, ka pēc atjaunošanas zāle joprojām kalpos kā pamatskolas sarīkojumu un nodarbību telpa, tādēļ tās atjaunošanai ir īpaša nozīme vēsturiskās saiknes saglabāšanā un patriotiskās pašapziņas celšanā. Pašlaik vairāk nekā 2000 latu gaida brīdi, kad tiks pabeigti projektēšanas darbi, lai pulkveža O. Kalpaka

Rudbāržu pamatskolas Varoņu zālē ienāktu interjera priekšmeta veidolā.

Šī gada labdarības mērķis ir ziedojums nodegušajam Kalpaka muzejam «Airītēs». Tāpēc aicinām nestāvēt malā, bet ar savu ziedojumu ne vien gūt gandarījumu par savu ieguldījumu muzeja atjaunošanā, bet arī baudīt brīnišķīgu gaisotni korporantu, karavīru, spalvas meistarū, mūziķu, mākslinieku, filozofu, politiķu un aktieru sabiedrībā. Pa šiem dažiem gadiem Rīgā balle ieguvusi ne vien jaukas tradīcijas, bet arī tādas gaisotnes slavu. Katru gadu balles rīkotāji īpaši piedomā pie kāda pārsteiguma, lai Kalpaka piemiņas balles būtu ne vien tradīcijām bagātas, bet arī interesantas.

Kā ik gadu dejtogribētājus priecēs Nacionālo bruņoto spēku orķestra mūziķi. Savukārt arvien lielāku popularitāti gūst mākslas darbu dāvināšana par ziedojumiem, kurus ar Mākslinieku savienības aktīvu mudināšanu mākslinieki ziedo šim pasākumam. Tie, kuri vēlēties balsis izlocīt, varēs tricināt Latviešu biedrības namu pēc pusnakts līdz pat rīta agrumam.

Bet svarīgākais, ko katrs Kalpaka balles dalībnieks gūst, ir apziņa, ka ir kaut nedaudz ziedojies labdarībai, pretī saņemot prieku.

Interesentus lūdzam zvanīt pa tālruni 29471202.

*Kalpaka balles rīkotāju vārdā
Fil! Kaiva Krastiņa, Daugaviete.
Foto no 2007. gada
Oskara Kalpaka balles.*

Polonēze, dejas.

Izstādē «Skola 2008»

Ilze Lavrinoviča

Foto — Normunds Mežiņš.

No 28. februāra līdz 2. martam starptautiskajā izstāžu centrā Ķīpsalā kā ik gadu šajā laikā notika izstāde «Skola 2008», kurā līdzās augstākajām mācību iestādēm, arodskolām, privātskolām, dažādiem mācību centriem, interešu izglītībai, tālmācības un e-studijām sava vieta bija atvēlēta arī militārajai izglītībai. Par militārās izglītības un dienesta iespējām Nacionālajos bruņotajos spēkos šajā izstādē informāciju sniedza gan Nacionālās aizsardzības akadēmijas, gan arī vairāku NBS vienību karavīri. Savs stands izstādē «Skola 2008» bija Militārajai policijai, Nesprāgušās munīcijas neitralizēšanas skolai, Gaisa spēkiem (GS) un GS Pretgaisa aizsardzības divizionam, Sauszemes spēku 2. kājnieku bataljonam, Jaunsardzes centram, Krasta apsardzes dienestam, kas pārstāvēja Jūras spēkus kopumā un, protams, Rekrutēšanas un atlases centram (RAC). Izstādes apmeklētājus ar savu sniegumu priecēja NBS Štāba orķestris.

Izstādē «Skola 2008» ar savu klātbūtni pagodināja Valsts prezidents Valdis Zatlers.

NBS Rekrutēšanas un atlases centrs izstādes laikā ik dienas rīkoja dažādus konkursus un viktorīnas, ieinteresējot jauniešus par bruņotajiem spēkiem. Skolēni piedalījās «pretinieka pozīciju iznīcināšanā», «izlūkgājienā ar ienaidnieka posteņa neitralizēšanu», «veselības pārbaudē», kuras laikā bija jāizpilda roku saliekšanas un iztaisnošanas, un ķermeņa augšdaļas pacelšanas un

noliekšanas vingrinājumi. RAC karavīru vadībā notika arī «piespiedu evakuācija no lidmašīnas», «slēptās informācijas lasīšana», jauniešiem bija iespēja ietērties Štāba bataljona Goda sardzes rotas karavīra formas tērpā un izjust, kā tas ir stāvēt goda sardzē, un pārbaudīt savas spējas arī citos uzdevumos.

«RAC standu izstādē apmeklēja ļoti daudz cilvēku. Daudzi jaunieši vēlējas kaut uz brīdi iejusties karavīra lomā, ietērties formas tērpā vai paturot rokās ieročus. Mums šīs izstādes laikā ir ļoti daudz darba. Cenšamies visiem sagādāt prieku, izjutot to, kā ir būt karavīriem, un pārliecināt par savu izvēlēties militāro karjeru. Jauniešiem stāstām par karavīra ikdienu, to, cik tā ir interesanta un pārmaiņu pilna. Tas nav darbs pie konveijera, kur katru dienu jādara viens un tas pats. Pildot dienesta pienākumus, ir jādama, šī profesija sagādā daudz pozitīvu piedzīvojumu un palīdz uzturēt sevi labā fiziskā formā. Vēlamies panākt, lai Nacionālajos bruņotajos spēkos dienētu karavīri ar vislabāko izglītību, lai mūsu

armijā būtu stiprākie un labākie puīši,» par darbu izstādes laikā stāstīja Rekrutēšanas un atlases centra vadības grupas virsnieks virsleitnants Imants Armolovičs.

«Viesojoties Nacionālās aizsardzības akadēmijas (NAA) standā, jaunieši visvairāk jautā par atlases kārtību, par eksāmeniem, kas jākārt, stājoties NAA, par dienesta iespējām pēc mili-

Jaunieši aktīvi piedalījās RAC rīkotajā atrakcijā «Piespiedu evakuācija no lidmašīnas».

tārās augstskolas absolvēšanas. Mēs stāstām viņiem arī par studiju iespējām militārajās skolās ārzemēs. Izstādē apmeklēt gan skolēni, gan arī skolotāji, jo ne visi skolēni var ierasties uz izstādi. Skolotājiem līdzī dodam informatīvus materiālus par studijām NAA, lai jaunieši Latvijas rajonu un pilsētu skolās iegūst pietiekami plašu informāciju par militārās izglītības iespējām,» «Tēvijas Sargam» pastāstīja NAA pārstāvis kaprālis Egdars Strods.

Apmeklētāju netrūka arī Militārās policijas (MP) standā. Jauniešu interese piesaistīja respektabla MP auto, bet ne tikai. «Domāju, ka nākotnē mums būs nopietni papildspēki, jo izstādes laikā interese par dienestu Militārajā policijā ir liela. Šobrīd MP karavīri saņem labu atbalstu un vienības vadība atbalsta to, ka karavīrs paralēli dienestam turpina mācības,» pastāstīja Militārās policijas štāba un apgādes vada apvienotās grupas virsseržants Deniss Artamonovs.

Sauszemes spēku 2. kājnieku bataljona karavīri aizrautīgi nodarbojās ar jauniešiem, mācot viņiem pareizi apieties ar ieročiem un rādot karavīra ekipējumu.

Meitenes un puīši izmēģina, kā tas ir — stāvēt goda sardzē.

«2. kājnieku bataljons ar savu standu ir kā fons Rekrutēšanas un atlasē centram. RAC stāsta par militārās izglītības iespējām un dienestu bruņotajos spēkos, bet mēs uz izstādi esam atveduši bruņu vestes, ķiveres un ieročus, lai jauniešiem rastos reālāks priekšstats par dienestu armijā. Izstādi apskata arī diezgan daudz tādu jauniešu, kas vēl nedomā par profesijas izvēli. Viņiem šeit notiekošais lielā mērā ir šovs, bet jācer, ka, domājot par profesijas izvēli, kaut kas no izstādē redzētā un dzirdētā viņiem tomēr atausīs atmiņā,» bija pārliecināts 2. kājnieku bataljona Štāba un apgādes rotas Medicīnas vada 2. ārstniecības nodaļas feldšēris virsniekvietnieks Juris Nāburgs.

Nesprāgušās munīcijas neitralizēšanas skolas pārstāvji izstādē bija ieradušies kopā ar improvizēto spridzināšanas ierīču neitralizēšanas robotu, sauktu par Teodoru, kurš, piedaloties Nacionālo bruņoto spēku dienās, jau ir apceļojis daudzas Latvijas pilsētas un skolas, tomēr aizvien piesaista ļaužu uzmanību.

Tikpat daudz uzmanības jaunieši veltīja Gaisa spēku Pretgaisa aizsardzības divizona šurp atvestajam raķešu sistēmas RBS-70 simulatoram.

«Daudzi jaunieši interesējas par šīs sistēmas darbību un paši vēlas izmēģināt, vai spēj trāpīt mērķi. Ir skolēni, kuriem tā ir tikai izklaide, bet ne viens vien jaunietis, izmēģinājis šo sistēmu, kļūst domīgs un par dienestu Gaisa spēkos uzdod daudzus dziļākus jautājumus,» pastāstīja Gaisa spēku Pretgaisa aizsardzības divizona RBS-70 grupas priekšnieks seržants Andris Cinītis.

Jaunsargi izstādes standā ierīkotajā lauka nometnē rādīja nodarbības un pārgājienos apgūtās prasmes un iemaņas.

«Krasta apsardzes dienesta informatīvajā stendā jaunieši vaicā par dienesta iespējām Jūras spēkos un mācību iespējām. Viņi grib zināt par Krasta apsardzes dienesta funkcijām un Jūras spēku karavīru ikdienu. Ir jaunieši, kas par Jūras spēkiem zina maz, bet daļai jauniešu jau ir diezgan plašas zināšanas par Jūras spēku darbību,» pastāstīja Jūras spēku Krasta apsardzes dienesta sabiedrisko attiecību virsniece Liene Ulbina.

Daudzi skolēni vēlējas izmēģināt savu prasmi darbā ar RBS-70 simulatoru.

Ar savdabīgu ekspozīciju izstādē «Skola 2008» bija ieradies Aizsardzības ministrijas Jaunsardzes centrs.

«Esam izveidojuši imitētu lauka nometni — ar istu zāli un ugunsķuru. Jaunsardzes stendā ik dienu dežurē četri jaunsargi, katru dienu no sava novada. Apskatot šo ekspozīciju, izstādes apmeklētājiem rodas reālāks priekšstats par Jaunsardzes darbību pārgājienos un nometņu laikā. Mūsu stenda apmeklētājiem stāstām arī par jaunsargu

teorētiskajām mācībām — par darbu ar topogrāfiskajām kartēm un kompasu, rādām, kā pareizi izjaukt un salikt mācību ieroci. Šāda veida stands ar lauka nometni izstādē «Skola» mums ir pirmo reizi, iepriekšējos gados vairāk sniedzām teorētisku informāciju. Jaunsardzes centra speciālisti kopā ar RAC karavīriem izstādes laikā rīkoja gan nopietnus zināšanu konkursus, gan arī mazāk nopietnus, jautrus konkursus

un viktorīnas. Interese par Jaunsardzi izstādē ir liela. Par brīvā laika pavadīšanas iespējām Jaunsardzē interesējas gan jaunieši, gan skolotāji un skolu direktori,» «Tēvijas Sargu» informēja Jaunsardzes centra Sabiedrisko attiecību daļas vadītāja Ieva Zieda.

Nacionālos bruņotos spēkus izstādē nevarēja nepamanīt. Izstāžu zāles zonā, kurā vienuviet bija izvietoti NBS vienību un Nacionālās aizsardzības akadēmijas stendi, gāja visai skaļi — nepātraukti skanēja balsis, smieklī un čalošana. Tādu jauniešu, kuri interesējās par militārās izglītības iespējām un gribēja paturēt rokās kādu ieroci, bija ļoti daudz. Cik no viņiem par savu profesiju reāli izvēlēties karavīra dienestu, grūti spriest, bet jācer, ka izstādē redzētais un dzirdētais ne vienam vien jaunietim paliks atmiņā un, domājot par profesijas izvēli, palīdzēs izlemt par labu Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem.

Savus pirmos augļus izstāde jau ir nesusi. Pasākuma laikā pieteikumus studijām Nacionālajā aizsardzības akadēmijā iesniedza 77 jaunieši, bet dienestam profesionālajā dienestā — 23. Nākamajā dienā pēc izstādes slēgšanas, redzētā un dzirdētā iedvesmoti, Rekrutēšanas un atlasē centrā Hospitāļu ielā 55 dienestam bruņotajos spēkos pieteicās vēl 23 nākamie karavīri.

6. marts — pulkveža Oskara Kalpaka piemiņas diena

Edīte Sondoviča

Foto — Normunds Mežiņš un Gatis Dieziņš.

Šķiet, pavisam nesen mūsu karavīru goda sardze Rīgas lidostā sagaidīja pirmo NATO sūtni ģenerāli Braienu Keniju un augstais viesis izteica apbrīnu par puīšu nevainojamo stāju. Tas notika 1992. gada 24. februārī.

Ministrs Tālavš Jundzis un armijas komandieris Dainis Turlais bija gandarīti un ar prieku atbalstīja manu priekšlikumu — 6. martā atzīmēt pulkveža Oskara Kalpaka piemiņas dienu.

Laika bija maz, bet ar štāba virsnieku atbalstu un bijušo Brīvības cīņu dalībnieku padomu iecere tika realizēta. Atceros, ka, iepazīšies ar mūsu plānu, štāba vecākie virsnieki šaubījās, vai vajadzētu solot garām Baltijas kara apgabala štābam. Jaunie virsnieki un komandieris nenobijās. 1992. gada 6. martā pie Brīvības pieminekļa ziedu ielokā bija novietots pulkveža Oskara Kalpaka portrets, nostājās karavīru goda sardze: plecu pie pleca stāvēja jaunieši kareivji un sirmie vīri ar divu pasaules

karu rūdījumu, Štāba orķestris Daiņa Vuškāna vadībā, Štāba bataljons, Drošības dienesta vīri, robežsargi. Pirmo reizi neatkarību atguvusi Latvija un tās karavīri godināja pirmo karavīru, kuram ceļš nemirstībā 1918. gada decembrī iesākās Rīgā. Nu bija reize viņu pieminēt un savās sirdīs svinīgi apsolt, ka viņa pacelto Brīvības karogu satvērušas jaunas, stipras rokas, kas godam nesīs to tālāk. Domāju, ka arī pēc 16 gadiem šī notikuma aculiecinieki un dalībnieki atceras, cik braši skanēja «Div' dūjiņas», kad topošās Latvijas armijas karavīri soļoja gar okupācijas armijas štābu. Mūzika, dziesma lika apbrīnā apstāties gājējiem Rīgas ielās. Daudzi pievienojās tam un aizsoļoja līdz Brāļu kapiem, kur visus uzrunāja pulkvedis Dainis Turlais, apsolut, ka Latvijas karavīri turpinās savu vectēvu sāktu un sargās atgūto neatkarību. Pēc tam nelielajā Aizsardzības ministrijas zālē (Raina bulvārī 4) notika svinīgs sarīkojums Oskara Kalpaka piemiņai. Atmiņas, dzeja, ko runāja Ēvalds Valters, un mūzika vienoja gan karavīrus, gan ministrijas darbiniekus.

Pavisam drīz Kultūras nodaļā [to izveidoja 1992. gada maijā, un tajā kopā ar Ingu Peiku un mani sāka strādāt Maija Lāce] ieradās Maijas skolotājs, tobrīd Madonas rajona Valsts dienesta pārvaldes priekšnieks Harijs Āriņš un ierosināja 6. martā pulkveža O. Kalpaka piemiņas dienu atzīmēt viņa dzimtajā pusē. Izstrādājām plānu un gājām pie ministra un komandiera. «Tas,» kā reiz sacīja Tālavš Jundzis, «ir mūsu laiks, un mums jāstrādā.» Tā pirms 15 gadiem Madonā aizsākās, pareizāk sakot, turpinājās 20. gs. trīsdesmito gadu tradīcija: godināt dižo novadnieku O. Kalpaku Visagala kapsētā pie skaistā Kārļa Zāles veidotā pieminekļa. 1993. gada 6. martā pāri Vidzemes pakalniem Štāba orķestra izpildījumā skanēja «Dievs, svētī Latviju!». Pēc vairāk nekā pusgadsimta pie pieminekļa stāvēja karavīru goda sardze. Marta saules stari rotājās karavīru cepuru saulītēs, kuras Kalpaka vīri 1919. gada februārī piestiprināja pie savām galvassegām pirms izšķirošajām kaujām Ventas krastos. Tā bija arī pie Oskara Kalpaka cepures

liktenīgajā 6. marta pēcpusdienā, kad stāja pukstēt pulkveža sirds. Toreiz, uzrunājot klātesošos, tika atgādināti kalpakieša pulkveža Arvīda Krīpena viedie vārdi: «Kalpaks un viņa vīri pirmie pacēla Latvijas sarkanbaltsarkano brīvības karogu, guva pirmās uzvaras, lika drošus pamatus mūsu topošajai armijai — tā bija Kalpaka un viņa bataljona vēsturiskā misija. Uzvara, kura Latvijas Brīvības kara noslēgumā nāca, bija pulkveža Kalpaka gara uzvara.» Nu pie Pulkveža pēc garīgā stiprinājuma bija nākuši neatkarību atguvušās Latvijas dēli un meitas. Pēc emocionālā piemiņas brīža Visagalā Madonas kultūras namā notika Štāba orķestra koncerts, ko vadīja Ģirts Jakovļevs un Vera Gribača. Bet pirms tam cauri Madonai spēlējami izsoļoja orķestra un Goda sardzes rotas karavīri. Arī šo notikumu nav aizmirsuši madonieši.

Svinīgajā brīdī (no labās) NAA rektors pulkvedis V. Matīss, Valsts prezidents G. Ulmanis, AM valsts sekretārs E. Vaiņods 1996. gadā.

Meirāniešu maize Valsts prezidentei V. Viķei-Freibergai un aizsardzības ministram Ģ. V. Kristovskim 2000. gadā.

Un tā vienpadsmit gadus, kamēr dzīvs bija lieliskais organizators Harijs Āriņš, kamēr bija Nacionālo bruņoto spēku Kultūras nodaļa, Madonā šai dienai gatavojās kā notikumam rajona un armijas dzīvē. Jau laikus tapa 6. marta pasākumu norises plāni, ielūgumi, afišas, koncerta programmas, ko

nodrukāja Madonas tipogrāfijā. Laikus ielūgumus saņēma Valsts prezidents un citus prominences. Gan Guntis Ulmanis, gan Vaira Viķe-Freiberga vairākkārt pagodināja O. Kalpaka piemiņas dienu ar savu klātbūtni. 2001. gadā Ausmas Cimdiņas grāmatu «Brīvības vārdā» ar V. Viķes-Freibergas veltījuma ierakstu saņēma sirsnīgā brīža organizatori. Karavīru muzicēšanā ieklausījās vai visi novada ļaudis. Ik koncertam bija sava devīze. Šos koncertus vadīja mūsu valsts vadošo teātru aktieri Ģirts Jakovļevs un Marina Janaua, kura pirmā dāvāja madoniešiem viņu izcilā novadnieka Andreja Eglīša dzeju. Savukārt Jānis Paukštello visus uzrunāja ar Ojāra Vācieša viedajām domām. Ar nedalītu sajūsmu novada ļaudis uzņēma savējo — šarmanto Olgu Dreģi. Par īpašu notikumu izvērtās 1997. gada 6. marts, kad Ārija Kalpaks-Grundmane atveda Pulkveža vijoli un tā atkal skanēja viņa dzimtajā pusē.

Sava rektora pulkveža Valda Matīsa mudināti, Nacionālās aizsardzības akadēmijas kadeti aktīvi piedalījās 6. marta sarīkojumos. Toreiz akadēmijai bija kadetu koris, instrumentālais ansamblis «Strēlnieki», dzīves gudra kultūras darba organizatore Irēna Bīskapa un patiesa vēlēšanās piedalīties. Topošie virsnieki vēlējās līdzināties Oskaram Kalpakam.

Pulkvedi O. Kalpaku 6. martā atcerējās un godināja arī Saldus rajona Zirņu pagasta «Airītēs». 1996. gada 10. septembrī pagasta ļaudis sirsnīgi kopā ar karavīriem atzīmēja muzeja atvēršanas 60. gadskārtu. Kā bija 2006. gada 10. septembrī, nezinu. Tad muzejam apritēja 70 gadu. Ik gadu «Airītēs» pulcējās rajona ļaudis, lai kopā ar karavīriem, parasti Jūras spēkiem un tā orķestri, atdotu godu Pulkvedim.

Uzzinot par notikušo nelaimi «Airītēs», sirds sažņaudzās sāpēs. Kā tas iznāk, ka ne vieni, ne otri okupanti neiznīcināja tautas svētvietu, bet pēc 17 brīves gadiem muzejs nodega... Kāpēc? It kā neuzmanības dēļ... Cik neuzmanīgi šodienas cilvēki apietas ar tautas vēsturi un brīvību? Ko teiktu Pulkvedis? Vienīgais mierinājums man ir aizsardzības ministra Vineta Veldres vīrišķīgā un drosmīgā rīcība. Tā vieš ticību, ka «Airītes» tiks atjaunotas un atdotas tautai. Domāju, ka arī madonieši palīdzēs. Palīdzēs visi, kuriem dārga pulkveža Oskara Kalpaka piemiņa. Atgādināšu Raiņa domu: «Kats, darīdams

savu darbu, lai saskaņo to vispirms ar Latvijas un visas tautas interesēm.» Pulkvedim O. Kalpakam pirmajā vietā bija Latvija, tās neatkarība. Godinot viņa piemiņu, madonietis Oļģerts Skuja rakstīja:

«Tie ir tie brīnišķie mūži,
Ko ieloka tautas dziesmās,
Kas ieaug dzimtenes silos,
Kas sadeg brīvības liesmās.»

Nav jau svarīgi, cik ilgi cilvēks dzīvo, bet ir ļoti būtiski — kā viņš dzīvo un kalpo savai tautai un valstij.

2009. gadā apritēs 15. gadskārta O. Kalpaka balvu izcīņai militarizētajā stafetē, ko ierosināja Harijs Āriņš un atbalstīja armijas un ministrijas vadība. Stafetes nolikuma izstrādē aktīvi piedalījās toreizējais armijas sporta kluba priekšnieks pulkvedis Ēriks Viķelis. Šīs sacensības bija ļoti populāras visā Latvijā, bet par to citreiz.

Man gribas ticēt, ka mūsu sāktu darbu turpinās gan Vidzemē, gan Kurzemē, ka arī profesionālās armijas karavīriem Pulkvedis būs paraugs kalpošanai savai tautai un Latvijai.

Pulkveža pēdējā kauja

Juris Ciganovs,

Latvijas Kara muzeja direktora vietnieks. Foto — no Latvijas Kara muzeja krājuma.

Pirms 89 gadiem, 1919. gada 6. martā, tagadējā Saldus rajona teritorijā, netālu no «Airīšu» mājām negadījuma sadursmē reizē ar trim citiem karavīriem krita Latviešu atsevišķā bataljona komandieris pulkvedis Oskars Kalpaks. Sadursme pie «Airītēm» vēlāk apauga ar daudzām leģendām, galvenokārt pateicoties O. Kalpaka personībai. O. Kalpaks bija pirmais, kas nebaidījās stāties toreiz vēl ļoti nelielo Latvijas Republikas Pagaidu valdībai uzticīgo karaspēka vienību vadībā. 1919. gada 5. janvārī Jelgavā šīs vienības apvienoja Latviešu atsevišķajā bataljonā, kura priekšgalā atradās Oskars Kalpaks. No šī bataljona arī izauga tā Latvijas armija, kas divu gadu laikā iztīrīja mūsu valsts teritoriju no iekšējiem un ārējiem ienaidniekiem.

Oskara Kalpaka pārbedīšana. Bēru gājiens no dzimtas mājām Liepsalām. Meirāni, 1919. gada 18. septembris.

Kādas tad bija pēdējās dienas pulkveža O. Kalpaka mūžā? Par 6. marta notikumiem bataljona arhīva materiālos nav saglabāties kaujas apraksts (vai arī tāds nav bijis), tāpēc, restaurējot šos notikumus, galvenokārt ir jābalstās uz laikabiedru atmiņām.

No 5. janvāra Kalpaks Jelgavā komandēja Latviešu atsevišķo bataljonu, kas sastāvēja no divām rotām. Bataljons ietilpa landesvērā un bija pakļauts tā oberštābam. Kopā ar bataljonu Kalpaks izstaigāja visu grūto atkāpšanās ceļu no Jelgavas līdz Ventai un vēl tālāk

līdz Rudbārziem. 24. janvārī atkāpšanās beidzās un fronte nostabilizējās. 3. februārī O. Kalpaka rīcībā bija 276 vīri (kaujas vienībā — 245). Pēc divām nedēļām viņam pakļāva arī daļu Studentu rotas. Februārī O. Kalpaka bataljona kontrolētajā frontes iecirknī karadarbība nenotika un visus spēkus varēja veltīt bataljona stiprināšanai. Jau februāra beigās, pateicoties papildinājumiem no Liepājas, kalpakiešu rindās skaitījās ap 600 vīru.

Šajā pašā laikā pretlielinieku spēki Kurzemē gatavojās ofensīvai. Vācu 6. rezerves korpusa komandiera ģenerāļa Rīdigerera fon der Golca (viņš skaitījās augstākais pretlieliniecisko spēku komandieris Kurzemes frontē) rīcībā tobrīd bija aptuveni 20 000 vīru, tātad kalpakieši bija tikai neliela daļa no šī karaspēka, tomēr O. Kalpaka vīriem nākamajā uzbrukuma plānā bija iedalīta ievērojama loma. Saskaņā ar uzbrukuma plānu Kalpaka bataljonam bija jāatbrīvo no lieliniekiem Ventas

telpām kopīgu mielastu, uz kuru aicināja visus vienību pārstāvjus. Vīri pulcējās, lai, kā jau karavīriem parasts, atpūtas brīdī uzjautrinātos. Ruma jau netrūka. To iebaudīja, un jautrība cēlās, gan mērenības robežās ieturēta. Pulkvedis, laipnas dabas cilvēks, bija gatavs priecāties par pārējo labo noskaņojumu». Šajā mielastā gan beigās paskaļāk esot izturējušies Studentu rotas karavīri, par ko saņēma nosodījumu no Kalpaka par «pārāk buršisko uzvedību», taču pēc dažām dienām studenti ļoti labi parādīja sevi kaujās, un tad jau pulkvedis tos paslavēja.

Uzbrukums sākās sekmīgi — kalpakieši pārcēlās pāri Ventai, ieņēma Jaunāmuižu, Smiltnieki vēl dažas apdzīvotās vietas. 5. janvārī no Liepājas ieradās pulkvedis—leitnants (vēlākais ģenerālis) Jānis Balodis ar Neatkarības rotas diviem vadiem un tā visi kalpakieši bija sakoncentrēti frontē. Šajā pašā dienā tika atsists lielinieku pretuzbrukums bataljona pozīcijām pie Poriņiem, Dzirnkiem un Evaļām. Nākamajā dienā, 6. martā, bija paredzēts uzbrukumu turpināt. Kalpaka bataljonam bija jāpabeidz Ventas krastu iztīrīšana no lieliniekiem, ieņemot rajonu iepretī Skrundai, bet dienas otrajā pusē, turpinot uzbrukumu, bija jāsasniedz «Airīšu» māju — Aizupju rajons. Iepriekšējā dienā Kalpaka bataljona pārstāvis sevišķo uzdevumu virsnieks virsleitnants Jānis Ķīselis un landesvērā ietilpstošā Dzelzsdivīzijas bataljona komandieris hauptmanis fon Borhs Pampāļos apsprieda nākamās dienas plānus. «Pie kam vāciešiem pa apkārtnes ceļiem bija jāaiziet sarkanajiem pie «Airīšu» mājām priekšā un jānoslēdz atkāpšanās ceļš, kad mēs tos dzīsim gar Skrundas—Saldus lielceļu,» atceras J. Ķīselis. Uzbrukums sākās sekmīgi, ātri izdevās ieņemt Skrundas skolu, un Kalpaka bataljona Cēsu un Studentu rota pēc īsas atpūtas devās tālāk — Skrundas—Saldus ceļš bija brīvs. Kā vēlāk atklājās, lielinieki, baidoties no aplenkuma, diezgan haotiski jau bija sākuši atkāpties, pat necensoties ielaisties kaujās. Uzbrucēji virzījās: Studentu rota gar šoseju, bet Cēsu rota — gar bijušo šaursliežu dzelzceļa stīgu. No flangiem atbalstu sniedza Jātnieku nodaļas kavalēristi. Līdz Skudru mājām, kur bija paredzēts satikties ar Borha

krastam piegulošā teritorija posmā no Lēnām līdz Skrundas Ropjiem, pēc tam jāturpina uzbrukums Saldus—Jelgavas virzienā gar šoseju. Šādu uzdevumu pulkvedis O. Kalpaks bija saņēmis 28. februārī pretlieliniecisko spēku komandieru apspriedē Baltijas landesvēra oberštāba mītnē Aizputē. Uzbrukumam bija jāsākās 3. martā. Atgriežoties Rudbāržos, kā atceras viņa štāba priekšnieka vietas izpildītājs, vēlākais pulkvedis—leitnants Antons Grāmatiņš, «pulkvedis Kalpaks izlēma rīkot kādā no Rudbāržu pils lielākajām

bataljonu, bija palikuši divi kilometri, kad no pauguriem pie «Airītēm» Jātnieku nodaļa nokļuva apšaudē. Jātnieki nokāpa no zirgiem, un, pienākot abām rotām, sākās sīva kauja ar artilērijas piedalīšanos. «Nonācis pie jātniekiem, Kalpaks deva komandu: «Jātnieki, uz priekšu!» Jātnieki no jauna devās uzbrukumā. Tā kā lielceļš šajā vietā iet kalnup, izdevīgākā stāvoklī bija pretinieks, kas no paaugstinājuma varēja šaut uz kalpakiešiem ielejā. Redzot, ka frontālā uzbrukumā panākumi nav gūstami, Cēsu rota, virzīdamās dienvidos no dzelzceļa uzbrūmuma, mēģināja nokļūt pretinieka flangā. Pretinieka ložmetēji uguni raidīja uz lielceļu, pa kuru, karavīrus uzmundrinādams, gāja Kalpaks, kā parasti īpaši neslēpdamies, jo viņam bijis izteiciens bailīgajiem: «Puļa — dura, kur vajadzīgs ķert, tur neķer, bet, kur slēpjas, tur viņa lien!» To šajā gadījumā vēlāk atcerējies Jātnieku nodaļas rotmīstrs Plans-Dubrovskis, kurš mudināja pulkvedi sevi saudzēt un noiet no lielceļa. Pulkvedis gan paklausījis un lēcis pāri grāvim, bet bijis jau par vēlu...» — tā notikumu no dažādām atmiņām ir kompilējis profesors Ēvalds Mugurēvičs savā grāmatā par Oskaru Kalpaku.

Pie «Airītēm» bija krituši arī Atsevišķās (Studentu) rotas komandieris kapteinis Nikolajs Grundmanis, Latviešu Atsevišķās jātnieku nodaļas virsleitnants Pēteris Krievs, kā arī bataljonam piedalītās landesvēra Millera pusbaterijas komandieris Hanss Johans Šrinders. Tie bija pirmie Latviešu atsevišķā bataljona zaudējumi kopš uzbrukuma sākuma... Vēl jo sāpīgāk, jo, kā izrādījās, apšaude tika uzsākta ar to pašu Borha bataljonu, ar kuru bija paredzēts savienoties. Sarkanie bija strauji atkāpušies, un ne kalpakieši, ne Borha karavīri nevarēja iedomāties, ka viņiem pretī atrodas savējie, nevis lielinieki...

O. Kalpaka bataljonu pārņēma Neatkarības rotas komandieris pulkvedis—leitnants Jānis Balodis. Negribētos šajā rakstā iztīrīt visas spekulācijas ap šo iecelšanu un versijām par mirstošā pulkveža pēdējiem vārdiem par Baloža palikšanu viņa vietā. Realitāte bija tāda, ka J. Balodis kopš 1919. gada 6. marta stājās Latviešu atsevišķā bataljona komandiera amatā. «Izslēgt no bataljona sastāva sarakstiem, no algas un uztura pulkvedi Kalpaku [tā toreiz rakstīja pulkveža uzvārdu], kaujā kritušu 6. martā š. g. Pamats: bataljona ārsta rap. Nr. 48. Paziņoju visiem ka-

reivjiem, ka esmu pagaidām uzņēmies, sākot ar š. g. 6. martu, mūsu nelaiķa pulkveža Kalpaka vietas izpildīšanu — bataljona komandēšanu,» — tāda ir J. Baloža pirmā pavēle bataljonam.

Pēc traģiskās sadursmes kalpakieši pārnakšņoja Skudru, Aizupju, Višķeru un Engurnieku māju rajonā. Kritušos novietoja Engurniekos. No Liepājas bija ieradies pulkvedis Jānis Apinis, lai organizētu kritušo mirstīgo atlieku pārvešanu uz pilsētu. O. Kalpaku un viņa cīņu biedrus izvadīja no Liepājas Sv. Annas baznīcas un apglabāja Liepājas Ziemeļu kapos 11. martā. «Pulkveža un viņa līdzgaitnieku bēres Liepājā izvērtās par nacionālu demonstrāciju, kaut arī skumju. Sv. Annas baznīca bija pārpildīta, izvadīšanā bija ieradies grāfs Rīdigers fon der Golcs, bēdu sagrauztā valdība, noskumušie karavīri un tauta. Dievkalpojuma beidzoties, zārku pacēla uz pleciem, komponists Alfrēds Kalniņš sāka brīnišķu ērģeļu improvizāciju pēc Čaikovska «Divpadsmitā gada simfonijas» tēmām: kaujas un nemieru trokšņi, tautas dziesmu motīvi. Ieskanas tautas lūgšana, kas,

«Es pazinu Kalpaku kā priekšzīmīgu vīru un stingru personību un dziļi nožēloju, ka viņš izrauts no mūsu vidus tieši mirklī, kad veda uzbrukumā paša organizēto karaspēku. Viņa karaspēka izturēšanās šai kaujā var būt gandarījums un pēdējais prieks komandierim.» Karavīrs Golcs atdeva pēdējo godu karavīram Kalpakam, pat neraugoties uz abu starpā valdošajām domstarpībām un fon der Golca politiskajiem uzskatiem...

Zīmīgs bija arī vācu laikraksta «*Liobausche Zeitung*» raksts 7. marta numurā: «Ar pulkvedi Kalpaku mūsu Tēvija zaudējusi personību, izcilu karavīru, dedzīgu patriotu, priekšzīmīgu cilvēku. Viņš bija viens no labākajiem starpmums. Pie viņa varoņkapa sēro visi mūsu Dzimtenes pilsoņi, un viņa vārdu ar pateicību un godbijību vienmēr pieminēs visur, kur runās par cīņām un dzimtenes atbrīvošanu.»

1919. gada septembrī, kad mūsu armija jau bija atbrīvojusi Latvijas teritorijas lielāko daļu, radās iespēja pulkvedi O. Kalpaku pārbedīt viņa dzimtas kapos Visagalā, lai arī fronte atradās

Oskara Kalpaka mirstīgo atlieku pārvešana uz Rīgu. Liepāja, 1919. gada septembris.

cīnoties ar pārējām meldijām, pamazām aug, dominē, pārvar visu pārējo un skan triumfā. Latvijai jāuzvar! Nevilus ieskatījos fon der Golca sejā. Pašapzinīgums un stīvums no tās bija izgaisuši, arī grāfs likās aizkustināts,» — tā savās atmiņās raksta A. Grāmatiņš. Starp citu, ģenerālis Golcs līdzjutības vēstulē Pagaidu valdībai rakstīja: «Mani dziļi sāpina, ka savu karavīru tik karsti mīlētais, visu kaujas biedru cildinātais, drošsirdīgais varonis, kuru personīgi pazīt ieskatīju par godu, kritis tik traģiskā nāvē brīdī, kad viņš savu karaspēku veda cīņā Latvijas atbrīvošanai!» Savā dienas pavēlē šis vācu «politiskais ģenerālis» savukārt teicis:

tikai 20 verstu attālumā. 18. septembrī no Liepsalu māju klētiņas O. Kalpaka mirstīgās atliekas svinīgi izvadīja uz Visagala kapsētu. Pārbedīšanas ceremonijā piedalījās Latvijas Tautas padomes delegācija ar tās priekšsēdētāju Jāni Čaksti priekšgalā, armijas aukstākie virsnieki un kareivji, pulkveža tuvinieki un apkārtējie iedzīvotāji. Pēc vairākiem gadiem, 1927. gada 10. jūlijā, piedaloties Latvijas valsts augstākajām amatpersonām, tai skaitā Valsts prezidentam Gustavam Zemgalam, Visagala kapos atklāja tēlnieku Kārļa Zāles un Arnolda Dzirkļa veidotu pieminekli no tā paša akmens, pie kura bērnībā mīlēja uzkavēties mazais Oskars.

Lietuvieši latviešu strēlnieku vienībās un Latvijas armijā 1915.—1940. gadā

Turpinājums, sākums februāra numurā.

Ēriks Jēkabsons,

as. profesors

No Neatkarības kara cīnītājiem jāmin arī lietuvietis vai vismaz lietuviskas izcelsmes persona, kas bija viens no visvecākajiem Latvijas Pagaidu valdības spēku virsniekiem — 1859. gadā Zarasu apriņķī dzimušais Ciprijans Pupeiko, kurš savā laikā bija mācīties Daugavpils reālskolā un Tiflissas kājnieku junkurskolu beidzis 1883. gadā, bet jau 1886. gadā pēc paša vēlēšanās atvaļināts. 1919. gada 14. martā viņš tika ieskaitīts Liepājas jaunformējamās spēkos kā leitnants, Karostas darba rotas virsnieks (12. jūlijā viņu apstiprināja par virsleitnantu kā bijušo podporučiku un drīz pēc tam atvaļināja).

Vēl 1936. gadā Lietuvā, Skodā, dzīvojošie bijušie liepānieki brāļi Kosts (Konstantīns) un Voldemars Kubiloviči caur Latvijas konsulātu Šauļos un militāro atašeju Kauņā iesniedza Latvijas Labklājības ministrijai un Armijas štābam lūgumus piešķirt viņiem attiecīgos Latvijas apbalvojumus par piedalīšanos Neatkarības karā. K. Kubilovičs 1919. gada rudenī, sākoties Bermonta karaspēka uzbrukumam Liepājai, brīvprātīgi iestājies dzelzceļa rotā, bet vēlāk tika iedalīts 11. Dobeles kājnieku pulkā un piedalījās kaujās pret bermontiešiem pie Liepājas ložmetēju nodaļas sastāvā, bet 1920. gada pavasarī pulka sastāvā tika nosūtīts uz Padomju Krievijas fronti pie Drisas. Viņu atvaļināja 1920. gada rudenī pēc miera līguma noslēgšanas kā vienu no pirmajiem, jo K. Kubilovičs bija dzimis 1901. gadā. Savukārt viņa vecākais brālis V. Kubilovičs (dzimis 1895. gadā) 1919. gadā Liepājā arī brīvprātīgi iestājās Latvijas armijas Latgales papildu bataljonā, kas kādu laiku atradās Ventspilī, bet vēlāk kopā ar brāli dienēja 11. Dobeles kājnieku pulkā Liepājā un Latgales frontē. Pēc neatkarības cīņām abi atgriezās Lietuvā. V. Kubilovičs 1936. gada februārī rakstīja: «Būdams Latvijā, Liepājā, un redzēdams Latvijas valsts grūto stāvokli un to, ka atkal ienaidnieks uzbruka jaunai Latvijas valstij, gribēdams viņu okupēt un iznīcināt, neskatoties uz visu, kas man bija dārgs, kā savu sievu un bērnu, un veco tēvu, iestājos Latvijas jauno brīvprātīgo armijā un stāvēju par Latvijas tautas atbrīvošanu, kamēr Latvija bija

brīva no visiem ienaidniekiem.» Savukārt K. Kubilovičs rakstīja: «Pie Latvijas atbrīvošanas es, būdams vēl jauns gados un redzēdams, ka manai tēvijai Latvijai atkal tuvojas grūta ienaidnieku okupācija, neskatoties uz visu savu dzīvi un nežēlodams savus vecākus, iestājos rindās kā brīvprātīgais, lai glābtu savu dzimteni — Latviju. Stāvēju valsts apsargāšanas postenī, līdz Latvija bija brīva no ienaidniekiem. Tā kā esmu lietuvietis un mans tēvs brauca uz Lietuvu, tad es aizbraucu līdzi, un tagad esmu Lietuvas pilsonis.» Latvijas konsuls Šauļos un Armijas štābs atbalstīja abu apbalvošanu ar Latvijas Atbrīvošanās cīņu jubilejas piemiņas medaļu.

Interesanti, ka mēģinājumi nodibināt militāru rakstura sadarbību starp latviešiem un lietuviešiem pastāvēja arī Krievijā Pilsoņu kara laikā. Piemēram, 1919. gada 6. maijā boļševiku nekontrolētajā teritorijā esošā Sibīrijas un Urālu latviešu nacionālā padome savā sēdē Omskā izskatīja vietējo lietuviešu sabiedrisko un militāro darbinieku iesniegto lūgumu atļaut jaunveidojamās latviešu karaspēka daļās (Imantas pulkā un Troickas bataljonā) iestāties lietuviešiem. Tika nolemts griezties pie Francijas militārās misijas Sibīrijā un Tālajos Austrumos (ģenerāļa Žanēna), kurai latviešu vienības bija pakļautas, ar lūgumu apsvērt šo priekšlikumu. Pagaidām nav noskaidrots, vai šis priekšlikums tika atbalstīts, taču jau pats šis fakts ir samērā zīmīgs. Turklāt šajās vienībās jau dienēja Latvijas lietuvieši. Piemēram, 1891. gadā Panevėžas apriņķa Padbiržu pagastā dzimušais Vilhelms Jānis Hristofors Alberts Šamaitis bija izgājis visu ceļu gan kopā ar latviešu, gan sarkanajiem latviešu strēlniekiem. Viņš bija mobilizēts Jelgavā pašā kara sākumā — 1914. gada augustā — un uzreiz iedalīts kā zemessargs galvenokārt no latviešiem sastāvošajās Daugavgrīvas cietokšņa apbruņoto zemessargu rotās. To sastāvā 1915. gadā viņš piedalījās kaujās Lietuvā un pie Jelgavas, kuras padarīja slavenu latviešu vārdu. Pēc tām viņš saņēma vairākas medaļas un dienēja jau par jaunāko rakstvedi. 1915. gada beigās cietokšņa 1. zemessargu bataljons tika pārformēts par 5. Zemgales latviešu strēlnieku bataljonu, un V. Šamaitis tajā tika ieskaitīts kā vecākais rakstvedis. 1917. gada jūlijā viņu paaugstināja par kara laika ierēdni un jau pēc lielieku apvērsuma iecēla par pulka

kvartīrmeistaru (saimniecības priekšnieku). Pulka sastāvā viņš atkāpās uz Krieviju, kur 1918. gadā tika ieskaitīts sarkanarmijā. Pulks vēlāk piedalījās kaujās ar čehoslovāku korpusu, bet 1918. gada augustā Kazaņā gandrīz pilnā sastāvā krita gūstā. Arī pateicoties vietējiem latviešiem (sociālistiem Klāvam Lorencam u. c.), iztūrešanās pret gūstekņiem bija laba, un samērā drīz viņi tika atlaisti (vēlāk gandrīz pilnā sastāvā, savu komandieri Jāni Briedi ieskaitot, bijušie 5. pulka strēlnieki iestājās Troickas bataljonā). V. Šamaitis jau augustā tika ieskaitīts pretlielnieciskās valdības Tautas armijā, dienēja Kazaņas, pēc tam Ufas mantu noliktavā. Oktobrī viņš tika ieskaitīts 1. Latvijas (Troickas) bataljonā un iecelts par bataljona ekonomu. 1919. gada februārī V. Šamaitis pārdēvēja par čehoslovāku dienesta administratīvo praporščiku (karodznieku), bet jūnijā bataljona sastāvā viņš ar tvaikoni «*Voroņež*» no Vladivostokas izbrauca uz Latviju. Pēc atgriešanās Latvijā turpināja dienestu Latvijas armijā — Galvenajā pārtikas un furāžas noliktavā par darbvedi līdz 1921. gada jūnijam, kad tika atvaļināts. Viņa tālākais liktenis nav noskaidrots.

Lāčplēša Kara ordeņa kavalieri — lietuvieši

Vismaz astoņi vietējie lietuvieši par Latvijas Neatkarības kara cīņās parādīto varonību tika apbalvoti ar augstāko Latvijas militāro apbalvojumu — Lāčplēša Kara ordeni (III šķiru).

Prodes pagastā Ilūkstes apriņķī 1896. gada 18. martā dzimušais 3. Jelgavas kājnieku pulka kaprālis Pāvels Masūlis Pirmā pasaules kara laikā dienēja 38. Turkestānas strēlnieku pulkā Rietumu frontē. Latvijas armijā iesaukts 1919. gada jūnijā Augškurzemes partizānu pulkā, kurš zināmu laiku operatīvi bija pakļauts Lietuvas armijas pavēlniecībai un piedalījās kaujās ar boļševikiem Ilūkstes apriņķī. Vēlāk partizāni tika ieskaitīti 3. Jelgavas kājnieku pulkā un tā sastāvā 1919. gada rudenī piedalījās kaujās ar Bermonta karaspēku. Pulkam sekojot bermontiešiem un iejot Lietuvas teritorijā, 20. novembrī Žeimē kaprālis Masūlis ar grupu brīvprātīgi devās ienaidnieka aizmugurē, aplenca vācu žandarmu ieņemtu namu, ar rokasgranātu aplūsināja ienaidnieka ložmetēju un sekmēja sagūstīt vāciešus,

atņemot viņiem ložmetēju. Vēlāk viņš piedalījās Latgales atbrīvošanā. Pēc atvaļināšanas 1921. gada martā bija lauksaimnieks Prodes pagastā, 1944.—1957. gadā atradās padomju ieslodzījumā. Miris Prodes pagastā 1972. gada vasarā.

Jelgavā 1900. gada 8. februārī dzimušais Kazimirs Pavilaitis brīvprātīgi iestājās Krievijas armijā jau 1915. gadā un piedalījās kaujās Karpatos un Rumānijas frontē (apbalvots ar Svētā Jura krusta IV šķiru un Svētā Jura medaļas IV šķiru). Latvijas Pagaidu valdības bruņotajos spēkos brīvprātīgi iestājās 1918. gada 20. decembrī un dienēja Atsevišķajā jātnieku nodaļā, vēlāk — 1. baterijā un 1. bruņotajā divizionā kā bruņotā auto «Kurzemnieks» artilērists. Sākoties bermontiešu uzbrukumam Rīgai 1919. gada 8. oktobrī, ārkārtīgi smagos apstākļos nodibināja bruņotā auto sakarus ar 9. Rēzeknes kājnieku pulku, sekmējot Dzilnu muīžas ieņemšanu. 17. novembrī tika kontuzēts un vēlāk piedalījās arī Latgales atbrīvošanā, iegūstot seržanta pakāpi. Atvaļināts 1921. gadā, strādājis par elektromehāniķi Rīgā. Miris 1977. gada 30. aprīlī.

1894. gada 19. janvārī Panevėžā dzimušais Vitolds Pupeiko bija liepājnieks, Krievijas armijā dienēja no 1913. gada, bet, sākoties karam, tika paaugstināts par praporščiku. Kaujās Austrumprūsijā 1914. gada septembrī 113. kājnieku pulka sastāvā tika ievainots un krita vācu gūstā. 1918. gada beigās atgriezies no gūsta, viņš 1919. gada 19. janvārī Liepājā brīvprātīgi iestājās Latvijas Pagaidu valdības bruņoto spēku 1. neatkarības rotā un piedalījās visās kaujās Kurzemē un Zemgalē ar Padomju Latvijas armiju. Kaujā pie Anu-kroga 1919. gada 12. martā viņš kopā ar otru virsnieku zem ienaidnieka uguns apgāja tā pozīcijas un ar negaidītu apšaudi pretiniekus padzina, dodot iespēju ieņemt tā pozīcijas visā līnijā. Savukārt 22. marta kaujā pie Kalnciema tika ievainots rokā, taču turpināja cīnīties, kamēr bija spiests atstāt ierindu asiņu zaudējuma dēļ. Tika paaugstināts par virsleitnantu un 1920. gadā piedalījās kaujās Latgalē 12. Bauskas kājnieku pulka sastāvā. 1921. gada septembrī tika atvaļināts un pārcēlās uz dzīvi Lietuvā, kur dienēja Lietuvas armijā. Tālākais liktenis nav zināms.

Lietuvā — Kilimskas [?] pagastā (Latvijas pierobežā) 1892. gada 15. augustā dzimušais Pāvils Paļūns (arī — Paļejūns) Krievijas armijā dienēja no 1913. gada, kara laikā kaujās 29. Sibīrijas strēlnieku pulka sastāvā nopelnīja 4. šķiras Jura krustu,

bet 1916. gadā krita vācu gūstā, no kura atgriezās 1918. gada beigās. Latvijas armijā iesaukts 1919. gada jūnijā, ieskaitot Malienas bataljonā un vēlāk paaugstinot par seržantu. Kaujās Latgalē 1919. gada 25. novembrī viņš pirmais Bērzpils pagastā uzbruka ienaidnieka sardzei un sagūstīja astoņus sarkanarmiešus. Pēc atvaļināšanas 1922. gadā bija lauksaimnieks Saikavas pagastā. Tur miris 1975. gada 10. septembrī.

Grobiņā 1897. gada 12. decembrī dzimušais Antons Grīzis Latvijas armijas 8. Daugavpils kājnieku pulkā dienēja no 1919. gada. Kaujās ar sarkanarmiju Latgalē 1920. gada 13. janvārī pie Gorku sādžas dižkareivis A. Grīzis uzbrukuma laikā gāja visu pārējo karavīru priekšgalā, iedvesmodams pārējos un sekmēdams sādžas ieņemšanu. Pēc atvaļināšanas no armijas 1921. gadā viņš pārcēlās uz dzīvi Lietuvā, par tālāko likteni ziņu trūkst.

Jelgavā 1900. gadā dzimušais mehāniķa māceklis Pēteris Mirovičs 1919. gada martā brīvprātīgi iestājās Latvijas Pagaidu valdības bruņotajos spēkos un vēlāk dienēja 9. Rēzeknes kājnieku pulkā, piedaloties visās pulka kaujās. Kaujā ar sarkanarmiju 1920. gada 28. janvārī Latgalē, pie Plosku sādžas ar patšauteni aizgājis ienaidnieka aizmugurē un apšaudījis sādžu, kurā atradās ienaidnieka pulka štābs. Tas izraisīja ienaidnieka spēkos spēcīgu apjukumu, un latviešu vienības guva iespēju virzīties uz priekšu. Miris no ievainojuma sekām 1920. gada 11. novembrī Kurzemes divīzijas lazaretē.

Kauņas gubernā 1897. gada 10. decembrī dzimušais Osips Bartaševičs Pirmajā pasaules karā dienēja Krievijas armijā no 1916. gada. Latvijas armijā iesaukts 1919. gada 15. jūnijā un ieskaitīts 4. Valmieras kājnieku pulkā kā kaprālis. Kaujā ar Bermonta karaspēku 1919. gada 22. novembrī uz Emburgas—Jecavas ceļa viņš vadīja sešu karavīru grupu, kuras uzdevums bija aplklusināt divus ienaidnieka ložmetējus. Neskatoties uz spēcīgu uguni, uzdevumu paveica, iznīcinot ienaidnieka nodaļu un atņemot ložmetējus un uzreiz atklājot uguni pret bermontiešu kaujas līniju. Atvaļināts no armijas 1921. gada pavasarī, lauksaimnieks Saikavas pagastā. Miris 1929. gada 31. decembrī un apbedīts Rīgas Brāļu kapos.

Sevišķi izteismīgs ir Rīgā dzimušā (dzimšanas gads nav zināms) un Jelga-

vas ģimnāziju 1915. gadā beigušā 7. Siguldas kājnieku pulka virsleitnanta Aleksandra Jodikaiša varoņdarbs. 1915. gadā viņš mobilizēts Krievijas armijā, 1916. gadā beidzis Pāvela kara skolu Petrogradā un piedalījies kaujās Galīcijā. 1917. gadā paaugstināts par podporučiku. Par kaujas nopelniem apbalvots ar Svētā Jura krusta IV šķiru un diviem ordeniem. Latvijas armijā iestājies brīvprātīgi 1919. gada augustā un rudenī aktīvi piedalījies cīņās pret Bermonta karaspēku. 16. oktobrī Rīgā — Pārdaugavā, Cementa fabrikas rajonā — viņš kā vada komandieris bataljona priekšējās pozīcijās «ar sevišķu drosmi atsita vairākus ienaidnieka pretuzbrukumus, sedza bataljona labo spārnu, tā dodams iespēju mūsu spēkiem sakārtoties un noturēt ieņemtās pozīcijas, bet pats šajā cīņā tika smagi ievainots un mira varoņa nāvē». Viņa, ordeņa kavaliera, ģimenei agrārās reformas kārtībā tika piešķirta jaunsaimniecība Ances pagastā Kurzemē, pie Ventspils.

Ordeni saņēma arī 1887. gada 8. augustā Vecdubultos (Rīgas Jūrmalā) dzimušais atslēdznieks Roberts Grigaitis, kuram, kaut arī dokumentos kā tautība neparādās ieraksts «lietuvietis», neapšaubāmi bija vismaz lietuviska izcelsme. Latvijas armijā viņš iesaukts 1919. gada jūnijā Valmierā un dienēja 6. Rīgas kājnieku pulkā. Kaujās pret bermontiešiem 1919. gada 14. oktobrī, kad pulka 2. bataljons cēlās pāri Daugavai pie Jumpravmuižas, kareivis R. Grigaitis kopā ar kādu seržantu un dižkareivi M. Aunapū (igauni) brīvprātīgi devās uz priekšu pirmie, izsita no krasta pozīcijām vācu posteņus un noturēja tās, dodot iespēju bataljonam forsēt upi. Atvaļināts 1920. gada septembrī, strādāja par šoferi mehāniķi. 1940. gadā nomainīja uzvārdu uz «Aivars». Tālākais liktenis nezināms.

Daļēji lietuviska izcelsme (tēvs — lietuvietis Konstantīns Veščūns) bija arī vienīgajai sievietei, kura Lāčplēša ordeni saņēma par varonību Neatkarības kara kaujās (kopumā apbalvojumu saņēma trīs sievietes, taču viena bija kritusī Sieviešu palīdzības korpusa dalībniece, otra, kas piedalījās arī Neatkarības karā, apbalvota tika par varonību strēlnieku kaujās Pirmajā pasaules karā) — 7. Siguldas kājnieku pulka dižkareivei Vallijai Veščūnai, kura 1919. gada 19. novembrī kaujā ar bermontiešiem spēcīgā ugunī viena no pirmajām šķērsoja Lielupi un piedalījās Plāņu māju ieņemšanā.

Turpinājums nākamajā numurā.

19. gadsimta militāri tehniskā revolūcija uz jūras

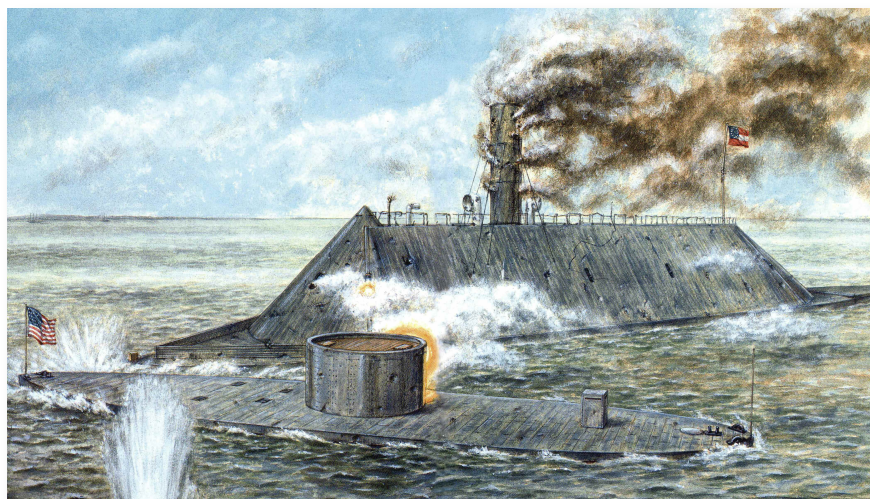
Bruņas un tarāns Ziemeļamerikā

3. daļa

G. Ādofs

ASV pilsoņu karš ir iegājis vēsturē ar virkni jaunievedumu cilvēku nogalināšanas mākslā — piemēram, magazinšauteni vai ložmetēju (sauktu par Gatlinga lielgabalu). Taču viens no izgudrojumiem kalpoja ne tikai pretinieka iznīcināšanai, bet arī savu dzīvību glābšanai. Un tie bija bruņukuģi, ko abas puses visai plaši izmantoja jūras un upju kaujās. Te jāpiebilst, ka runa ir par patiesi patstāvīgi kustēties spējīgiem kuģiem, nevis peldošajām baterijām kā Krimas kara laikā.

Pēc Roberta Fultona eksperimentālā, ar koka bruņām aizsargātā «*Demologos*» (skat. «Tēvijas Sarga» 2008. gada janvāra numuru) amerikāņu izgudrotāji negaidīja, lai eiropieši domā viņu vietā. 1852. gadā inženieris Roberts Stīvenss (*Robert Livingston Stevens*, 1787.—1856. g.) piedāvāja ASV valdībai uzbūvēt kuģi, kas krietni apsteigtu un pārspētu franču «*Gloire*» un angļu «*Warrior*». Projekts paredzēja 127 metrus garu kuģi ar dzelzs korpusu un 172 milimetrus biezām borta bruņām. Neticami spēcīgām tvaika mašīnām ar kopējo jaudu 8600 zirgspējas vajadzēja kuģi virzīt ar 17 mezglu ātrumu. Astoņi smagie lielgabali bija novietoti uz grozāmām platformām. Un patš interesantākais — pirms kaujas kuģi spēja iegremdēties dziļāk ūdenī, lai samazi-

«*Monitor*» un «*Virginia*» kauja.

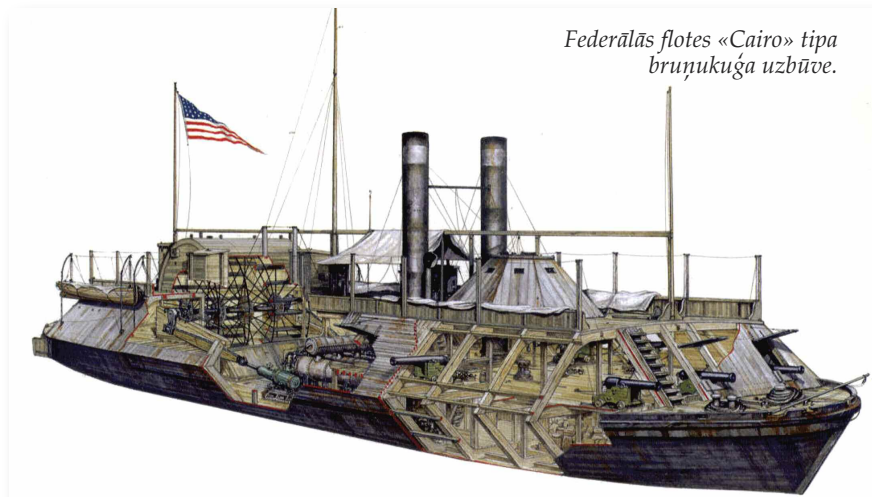
nātu mērķa laukumu. Tādējādi ūdensizspaisds, tāpat kā zemūdenei uz balasta cisternu rēķina, pieaugtu no 4700 līdz 6000 tonnām. R. Stīvensa kuģis 1854. gadā pat tika nolaists ūdenī, bet tad valdība zaudēja interesi par šo oriģinālo «puszemūdeni», un tā arī līdz šim brīdim nav skaidrs, kas no šī projekta galu galā būtu sanācis.

Taču 1861. gadā, sākoties pilsoņu karam, amerikāņi varēja likt lietā savu enerģiju. Un pirmie rezultāti nebūt nebija parasti pieminētie «*Virginia*» (saukts arī «*Merrimack*») un «*Monitor*», bet gan krietni mazāka izmēra upes bruņukuģi. Neraugoties uz saviem gabarītiem, tie bija kuģi ar pretšāviņu bruņām, kas visai izšķiroši ietekmēja karadarbību uz lielākās Ziemeļamerikas upes Misisipi un tās pietekām.

Pirmais bruņukuģa uzbrukums citam kuģim ir datēts ar 1861. gada 12. oktobri, kad visai dīvainas konstrukcijas konfederātu bruņukuģis «*Manassas*» pie Misisipi ietekas Meksikas līcī taranēja un smagi sabojāja ASV federālās flotes korveti «*Richmond*». Ziemeļniekiem vajadzēja būt krietni šokētiem, jo «*Manassas*» vairāk atgādināja zemūdeni nekā normālu kuģi. Virs zemā ieapaļā korpusa slējās tikai skurstenis. Apbruņojums bija minimāls — tikai viens tieši uz priekšu šaujošs lielgabals. Katrā ziņā šis nebija tas projekts, kas varētu kļūt par izejas punktu jaunai karakuģu klasei.

Ziemeļu štatu rūpnīcas spēja strādāt ātri un kvalitatīvi, tāpēc jau 1861. gada rudenī ūdenī tika nolaiesti septiņi «*Cairo*» tipa bruņukuģi. To ūdensizspaisds bija 512 tonnas, ātrums — 7—9 mezgli. No Misisipi tvaikoņiem bruņukuģi saglabāja aizmugurējo dzenratu, kas, protams, bija optimāli seklajos ūdeņos. Galvenais konstruktīvais jauninājums — artilērijas kazemāts ar slīpām sienām (kā redzam, T-34 konstruktors Mihails Koškins ne tuvu nebija pirmais, kas aizdomājās novietot bruņas šaurā leņķī), kuras klāja 64 milimetrus biezās dzelzs plāksnes. Apbruņojums bija visai raibs, pareizāk sakot — kāds gadījās pie rokas: četrpadsmit 64 mērciņu gludstobra, 50, 42, 32, 30 un 12 mērciņu vītņstobra lielgabali dažādās proporcijās.

Bez šiem pirmajiem upju bruņukuģiem ziemeļnieki uzbūvēja vēl trīs pa-

Federālās flotes «*Cairo*» tipa bruņukuģa uzbūve.

dsmītklases pārstāvjus, no kuriem lielāko ūdensizspāids pārsniedza 1000 tonnas.

Pirmajā kaujā pret krasta nocietinājumiem unionistu bruņukuģu eskadra devās 1862. gada februārī, un piekrastes forti krita viens pēc otra. Pa to laiku konfederāti izmisīgi centās uzbūvēt savu bruņufloti, taču dienvidu štatu rudimentārā rūpniecība neļāva viņiem realizēt savas vēlmes. Visi pirmie bruņukuģi (pēc izskata līdzīgi federāļu analogiem) bija pārbūvēti civilie kuģi, daži bruņoti tikai no priekšpuses, vāji apbruņoti, visi ar mazspējīgām mašīnām, kas bieži lūza. Galu galā 10. maijā abas eskadras satikās, konfederātiem bija astoņi bruņukuģi, unionistiem — septiņi, taču pēdējie nodeemonstrēja savas artilērijas pārsvaru, un dienvidnieki atkāpās. Pēc mēneša abi pretinieki sastapās vēlreiz, un nu unionistiem bija gandrīz vai divkārtīgs pārsvars (14 pret 8), un pēc 70 minūtēm konfederātu Misisipi flote beidza pastāvēt.

Atgriežoties pilsoņu kara pirmajā — 1861. gadā, jāakcentē fakts, ka konfederāti bija pirmie, kas iesāka «superbruņukuģa» būvi. Viņu rokās ASV austrumu piekrastes ostā Norfolkā, nonāca pa pusei sadedzinātā, vēl pirmskara laikā būvētā fregate «Merrimac», un tūlīt pat pēc kara sākuma tika nolemts uz šī vraka bāzes radīt ko neredzētu. Konstruktīvā shēma bija tā pati, kas Misisipi bruņukuģu gadījumā, taču ūdensizspāids — 3200 tonnas — atbilda okeāna lieluma kuģiem. Viss «Merrimac» korpuss virs ūdenslīnijas tika nojaukts un tā vietā virs zemā borta uzbūvēts taisnstūrveida kazemāts ar slīpām sienām. Tas bija klāts ar diviem 50 milimetru biezes dzelzs slāņiem (patiesībā saplacinātām dzelzceļa slīdēm), aiz bruņām amortizācijai atradās bieza koka kārtā. Jaunajam bruņuku-

ģim, ko tagad sauca «Virginia», apbruņojumu veidoja desmit 9, 7 un 6,4 collu kalibra lielgabali. Vērtējot projektu, jāatzīst, ka aizsardzības līmenis garantēja kuģa drošību, taču artilērijas izvietojums bija neracionāls, jo tieši uz priekšu un atpakaļ spēja šaut pa vienam lielgabalam. Turklāt lielgabalu lūkas bija tikai pusotra metra virs ūdens, kas «Virginia» patiesībā daudz neatšķīra no mazākajiem «brāļiem» un padarīja par piekrastes ūdeņu kuģi.

Konfederāti apzinājās sava izgudrojuma trūkumus un, cenšoties pastiprināt «Virginia» uzbrukuma spējas, apgādāja to ar tarānu. Ideja, protams, bija aizgūta no antīkās pasaules, taču bruņukuģu laikmetā tai varēja atrast lietojumu. Slikti bija tas, ka tvaika mašīnas jauda — 600 zirgspējas — bija par mazu lielajam kuģim, tas spēja atstāt tikai piecu mezglu ātrumu un slikti klausīja stūrei.

Uzzinot par «Merrimac» pārbūvi, unionisti mobilizējās uz daudz progresīvākas konstrukcijas bruņukuģa — slavenā «Monitor» būvi. Pēc zviedru inženiera Džona (ņemot vērā viņa skandināvisko izcelsmi, pareizāk gan būtu Johana) Eriksona (John Ericsson, 1803.—1889. g.) projekta rekordlaikā uzbūvētais «Monitor» bija apbruņots tikai ar diviem 11 collu gludstobra lielgabaliem, taču tie pirmo reizi pasaules praksē bija novietoti grozāmā tornī aiz 203 milimetru bruņām. Pielādešanai lielgabali bija jāievelk torņa iekšienē tā, lai apkalpe varētu piekļūt pie to stobru galiem. Sprāgstošās bumbas svēra 60 kilogramus, viengabala lodes — 75 kilogramus. 140 tonnas smagā torņa centram cauri gāja vertikāla ass, kurai pieliekot tvaika mašīnas spēku varēja pagriezt visu konstrukciju. Tas notika samērā ātri — pilnu apli tornis veica 24 sekundēs.

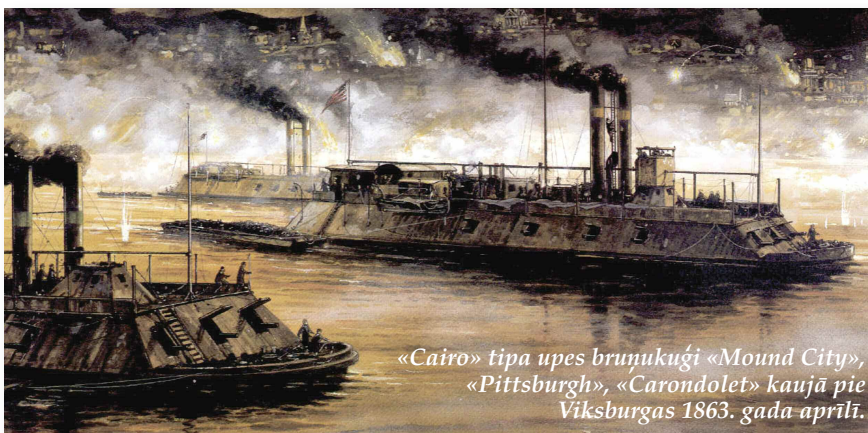
Bez torņa virs bruņām klātā zemā korpusa pacēlās tikai pāris skursteņu un neliela, bruņām klāta stūresmāja. Salīdzinot ar kazemāta shēmu, priekšrocības bija acīmredzamas. Lai gan «Monitor» bija vairāk nekā trīs reizes mazāks (987 tonnas) par «Virginia» un nesa piecas reizes mazāk lielgabalu, kaujā visu tā artilērijas spēku bija iespējams koncentrēt jebkurā virzienā. Turklāt 320 zirgspēju mašīna nodrošināja deviņus mezglus lielu ātrumu — nākamajā kaujā tas ļāva «Monitor» izvairīties no neveiklā pretinieka tarāna triecieniem. Protams, bija neizbēgami trūkumi. «Monitor» virsūdens borts bija tikai 35 centimetrus augsts (pareizāk gan būtu teikt, zems — ne velti nelabvēli kuģi sauca par «konservu bundžu uz plosta») un jūrasspējas — niecīgas. Šis kuģis nebija domāts atklātai jūrai, un, aizsteidzoties uz priekšu, diez vai ir jābrīnās, ka, nokļuvus vētrā pie Ziemeļkarolīnas krastiem, tas nogrima 1862. gada beidzamajā dienā kopā ar lielu daļu apkalpes.

1862. gada 8. martā Česapīkas līča Hemptonas reidā «Virginia» pirmo reizi devās kaujā. Bez lieliem sarežģījumiem tā taranēja un nogremdēja ziemeļnieku koka korveti «Cumberland», ar šaviņiem aizdedzināja fregati «Congress». Nulle kā pabeigtais «Monitor» kaujā spēja iesaistīties tikai nākamajā dienā. «Virginia» spēja izšaut zalvi katrās 15 minūtēs, «Monitor» atbildēja ar pāris šāvieniem ik pēc septiņām minūtēm. Abi bruņukuģi pavadīja trīsarpus stundas, šaujot un cenšoties taranēt viens otru. Taču sprāgstošie šaviņi, kas bija izcili efektīvi pret koka kuģiem, nespēja caursist bruņas, ar taranēšanu neveicās sliktā manevrēšanas spēju dēļ. Galu galā abi kuģi guva nelielus bojājumus, abi komandieri tika ievainoti, un pretinieki atkāpās katrs uz savu pusi.

Formāli kauja beidzās neizšķirti, taču patiesībā tā nodeemonstrēja bruņu pārsvaru pār artilēriju. Sešdesmito gadu lielgabali bija bezspēcīgi vienkāršu dzelzs bruņu priekšā. Protams, tas nebija uz ilgu laiku, taču tobrīd par vienu no iedarbīgākajiem jūras kaujas ieročiem kļuva tarāns. Šo taktisko metodi amerikāņi ar panākumiem izmantoja gan uz jūras, gan upēs.

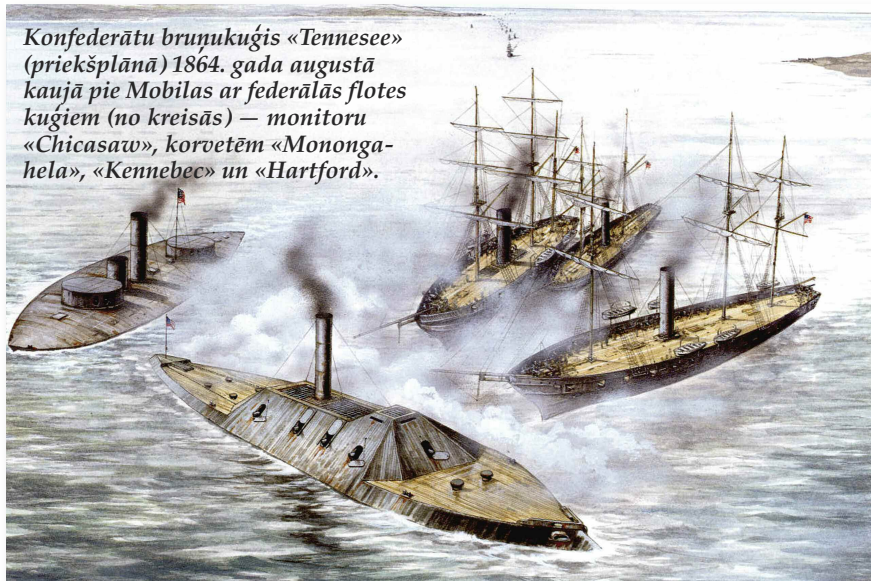
Vārds «monitors» kļuva par sugas vārdu, ar ko līdz pat mūsdienām apzīmē bruņukuģus ar zemu borta un lielkalibra artilēriju torņos. Pilsoņu kara laikā šie kuģi izradījās neaizvietojami

Turpinājums 32. lpp.

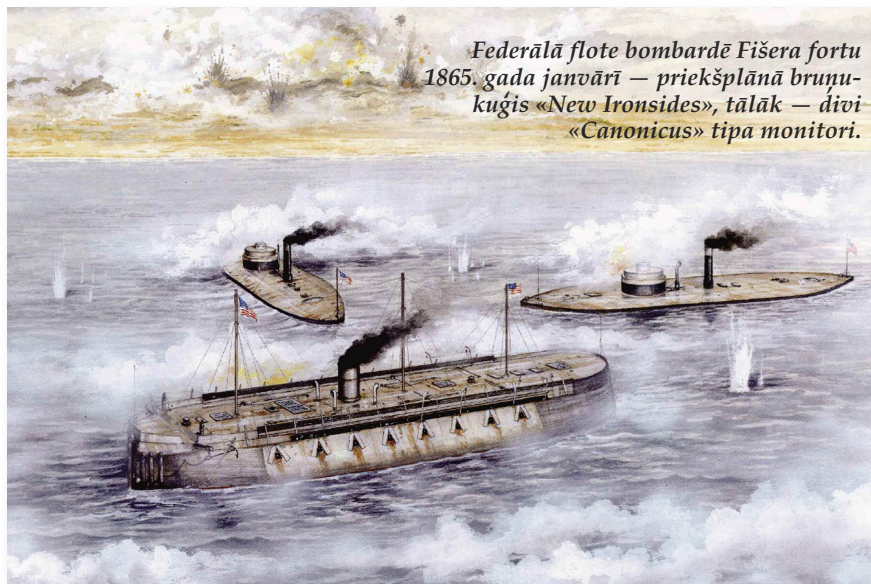

«Cairo» tipa upes bruņukuģi «Mound City», «Pittsburgh», «Carondelet» kaujā pie Viksburgas 1863. gada aprīlī.

Sākums 30. un 31. lpp.

Konfederātu bruņukuģis «Tennessee» (priekšplānā) 1864. gada augustā kaujā pie Mobilas ar federālās flotes kuģiem (no kreisās) — monitoru «Chicasaw», korvetēm «Monongahela», «Kennebec» un «Hartford».

Federālā flote bombardē Fišera fortu 1865. gada janvārī — priekšplānā bruņukuģis «New Ironsides», tālāk — divi «Canonicus» tipa monitori.

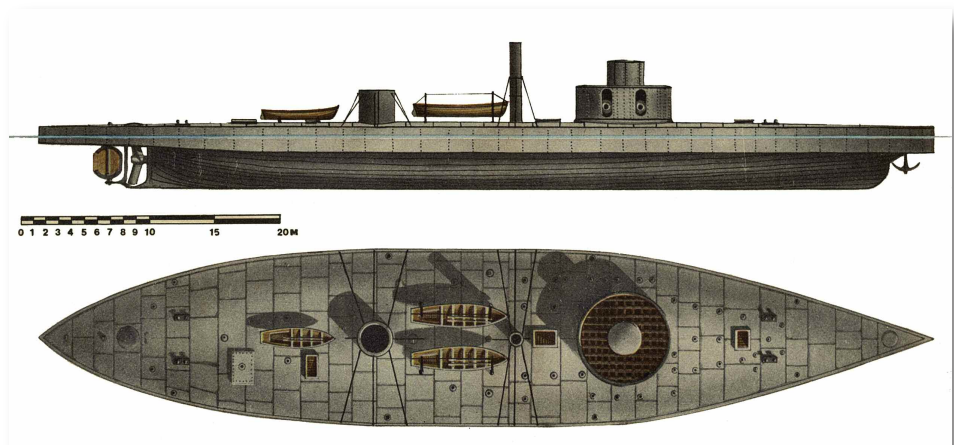
Anglijā uzbūvētais «Stonewall», vienīgais okeāna bruņukuģis ar normāla augstuma bortiem, pēc Londonas aizlieguma doties uz Ziemeļameriku un fiktīvas pārdošanas Dānijai tā arī nepaspēja piedalīties kaujās, un kara beigās sagaidīja Havanā.

Federālajā flotē, tāpat kā pie konfederātiem, bija tikai viens «īsts» bruņukuģis — «New Ironsides». Taču atšķirībā no «Stonewall» tas bija būvēts ASV un tāpēc spējēja piedalīties daudzās kaujās — pārsvarā pret krasta nocietinājumiem. Patiesību sakot, «New Ironsides» bija franču pirmā bruņukuģa «Gloire» pakalderinājums — tikai mazāks (4277 tonnas), lēnāks (6,5 mezgli) un vājāk apbruņots (18 lielkalibra lielgabali). Bortu bruņas gan bija 102 milimetrus biezas, kas garantēja drošību pret ienaidnieka šāviņiem.

Kā redzams, ASV pilsoņu kara laikā abas karojošās puses uzbūvēja un lika lietā vairākus desmitus bruņukuģu, kas karoja gan savā starpā, gan ar krasta nocietinājumiem. Tomēr tie nebija pilnvērtīgi jūras kuģi ar «normāla» augstuma bortiem, pietiekamu ātrumu un autonomitāti. Lai gan viens no monitoriem pēc kara šķērsoja Atlantijas okeānu, lai paviesotos Eiropā, bet cits apbrauca apkārt Dienvidamerikai un nokļuva Sanfrancisko, karadarbībai atklātā jūrā amerikāņu izgudrojumi nederēja. Eiropā tikai Baltijas jūras valstis kādu laiku aizrāvās ar monitoru būvi, jūras lielvalstis meklēja citus ceļus, kā tvaika flotē apvienot bruņas un lielgabalus.

piekrastes nocietinājumu sagraušanā un blokādes nodrošināšanā. Federālā flote līdz kara beigām papildinājās ar gandrīz četrdesmit monitoriem, kas bija krietni lielāki par oriģinālo «Monitor». Daļai no tiem bija divi un pat trīs lielgabalu torņi. Galvenais ierocis bija 15 collu gludstobra lielgabals, kurš šāva ar 150 kilogramu bumbām vai 200 kilogramu lodēm. Šie šāviņi bija vienkārtie, kas spēja caursist dienvidnieku kuģu bruņas.

Konfederāti pilsoņu kara gados iesāka 50 jūras un upes bruņukuģu būvi, ierindā no tiem stājas 22. Visi bija kazemāta tipa kuģi ar vājām mašīnām un visdažādākā veida lielgabaliem. Piejūras štatos konfederātu bruņukuģi lielākoties pildīja ostu aizsardzības uzdevumus, atdodot iniciatīvu pretiniekam.

Likumsakarīgs ir arī rezultāts — tieši kaujā reti kurš kuģis gāja bojā, vairumu iznīcināja pašas apkalpes tad, kad viņu bāzes krita ienaidnieka rokās.

«Canonicus» tipa monitori: ūdensizspāids — 2100 tonnas, ātrums — 9,5 mezgli, apbruņojums — divi 15 collu gludstobra lielgabali, torņa bruņas — 280 mm, borta — 127 mm, klāja — 37 mm.

Notriekt pavadoni

Raķete «Standard SM-3» starta pirmajā sekundē.

«Standard SM-3» atstāj zemklāja starta iekārtas konteineru.

«Standard SM-3» virs klāja.

Darbības vieta. Klusais okeāns uz rietumiem no Havaju salām un gaisa telpa virs tā.

Darbības laiks. 2008. gada 20. februāris, 19.26 pēc ASV Rietumu piekrastes laika (21. februāris, 03.26 pēc Griničas laika).

Mērķis. ASV militārais izlūkošanas pavadonis *NROL-21* (saukts arī *USA-193*), precīzas tā funkcijas nav atklātas. Palaists ar nesēja raķeti «*Delta II*» 2006. gada 14. decembrī no Vandenbergas Gaisa kara spēku bāzes Kalifornijā. Masa — vairāk nekā trīs tonnas, izmēri bez saules baterijām — 5x2 metri, sākotnējais orbītas augstums — 351—367 kilometri.

Satelīta saules bateriju paneļi, ieejot orbītā, neatvērās, un jau pēc mēneša amerikāņu amatpersonas bija spiestas atzīt, ka *NROL-21* ir nevadāms. Katru dienu tas zaudēja 0,7 kilometrus no augstuma, draudot šā gada sākumā sasniegt zemi. Briesmas draudēja no vairāk nekā 400 kilogramiem visai indīgās raķešu degvielas (degviela ir nepieciešama trajektorijas koriģēšanai un satelīta ekspluatācijas termiņa pagarināšanai) hidrazīna, kas atradās pavadoņi.

Ieroči. Pretraķešu aizsardzības raķete *RIM-161 «Standard SM-3»* — ASV Jūras kara spēku kaujas darbības teātra pretraķešu aizsardzības sistēmas sastāvdaļa. Izmēģinājumi uzsākti 1999. gadā. Raķetes maksimālais ātrums — 9600 kilometri

«Standard SM-3» ceļā uz mērķi.

«Ticonderoga» tipa raķeškreiseris CG-70 «Lake Erie».

stundā, tā spēj pārtvert ballistiskās raķetes līdz 500 kilometru attālumā. No līdzīga tipa pretgaisa aizsardzības raķetēm atšķiras ar trešo pakāpi un infrasarkanās pašnovades kinētisko kaujas galviņu.

Ar «*Standard SM-3*» var apbruņot raķeškreiseri un iznīcinātājkuģi, ja uz tiem ir uzstādīta speciāli modificētā «*Aegis*» vadības sistēma. Ir ne tikai ASV, bet arī Japānas kara flotes apbruņojumā. Konkrētajā gadījumā «*Standard SM-3*» nesējs bija «*Ticonderoga*» tipa kreiseris «*Lake Erie*», ko eskortēja divi iznīcinātājkuģi «*Russel*» un «*Decatur*».

Rezultāts. Pavadoņim trāpīts 247 kilometru augstumā, kad tas lidoja ar 27 400 kilometru ātrumu stundā. Atlūzas sadega atmosfērā.

Komentārs. Šī, protams, nav pirmā reize, kad reāli tiek izmantoti pretpavadoņu ieroči, tos izmēģināja gan Padomju Savienība, gan (pavisam nesen — 2007. gadā) Ķīna. Taču šis ir pirmais gadījums, kad atklāti tiek demonstrēti ASV bruņoto spēku pretraķešu aizsardzības ieroču potenciāls. Satelīts kā eventūlais mērķis maz atšķiras no ballistiskās raķetes, kas, piemēram, lido no Ziemeļkorejas uz Havaju salām.

Pēc ārvalstu preses sagatavojis pulkvežleitnants Indulis Skrastiņš.
Foto — no ārvalstu preses.

Būsim vienoti un stipri

Inga Dauškane,

leitnante

Karavīrs profesionālis. Kas virza un motivē mūsu valsts pilsoņus saistīt savu dzīvi ar Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem? Kā jāplāno darbs, sports un atpūta, lai kļūtu par labu karavīru — augsta līmeņa virsnieku? Vai Latvijas jauniešiem un NBS nākotnei — jaunsargiem ir jāklūst sportiskākiem? Lai uzzinātu vairāk par šiem jautājumiem, «Tēviņas Sargs» uz sarunu aicināja NBS Apvienotā štāba priekšnieku pulkvedi Andi Dilānu.

Pulkvedis Andis Dilāns NBS čempionātā ložu šaušanā vienību komandieriem un departamentu priekšniekiem. Foto — Normunds Mežiņš.

— Pastāstiet, lūdzu, par savu militārās karjeras izvēli.

— Militāro dienestu es sāku 1988. gadā, padomju laikos, kad gribēju kļūt par jūrnieku. Tā laikam bija romantika, kura tā arī neīstenojās, bet 1992. gada martā, kad ieradus Daugavpils bijušā kara komisariāta telpās, lai iestātos LR Robežsardzes bataljonā, tā jau bija realitāte. Jutos atbildīgs un vajadzīgs savai valstij, patriotiski noskaņots un ar dzīgu vēlmi kalpot Latvijai. Kārtojot dokumentus, tika konstatēts, ka es atbilstu kandidāta prasībām, lai varētu mācīties Nacionālajā aizsardzības akadēmijā virsnieku un virsniekvietnieku kursus. Šo kursu 1992. gada oktobrī absolvēju ar izcilību un kļuva par leitnantu.

— Kā jūs vērtējat profesionālā dienesta karavīru izaugsmes iespējas bruņotajos spēkos šodien?

— Kopš 2007. gada sākuma Latvijā vairs nav obligātā militārā dienesta, tas nozīmē, ka neviens piespiedu kārtā netiek iesaukts. Tā ir brīvprātīga lieta, un

katrs valsts pilsonis, kurš izvēlas apgūt militāro profesiju, apzinās — ja būs nepieciešams, viņu var nosūtīt pildīt dienesta pienākumus arī ārpus valsts robežām starptautiskajās operācijās un, ja vajadzēs, ar ieroci rokās, nežēlojot ne spēkus, ne dzīvību, aizstāvēt savu valsti.

Armija ir hierarhiska, ar vairākiem līmeņiem un uz vienvadības principu balstīta organizācija. Tāpēc profesionālā militārā dienesta karjeras ir dažādas. Tās ir ļoti atkarīgas gan no indivīda personiskajām vēlmēm un ambīcijām, gan arī no viņa spējām un prasmes. Kāds vēlas kļūt par virsnieku un iet komandējošā sastāva virsnieka ceļu, sapņo kļūt par ģenerāli. Cits ir speciālists, piemēram, jurists, mediķis vai informācijas zinātņu tehnologs, kam ir savas karjeras izaugsmes iespējas. Ir tādi, kuri nonāk armijā tikai tādēļ, lai pārbaudītu sevi un atspertos kādam citam lēcienam civilajā dzīvē, jo vēlas savus mērķus īstenot tur. Šobrīd dienesta laikā bruņotajos spēkos ir ne tikai iespēja

sevi attīstīt un izveidot par labu karavīru, apgūt ar dienestu un savu specialitāti saistītas lietas, bet ir arī iespēja padziļināt svešvalodu prasmi, it sevišķi zināšanas angļu valodā, paaugstināt savu profesionālo kvalifikāciju dažādos apmācībuursos gan ārvalstīs, gan arī Latvijā. Valsts var apmaksāt arī studijas civilās mācību iestādēs, ja studiju programma ir saistīta ar dienestu. Turklāt atbilstoši savam sniegtam, individuālajām īpašībām, spējām un vērtējumam var augt amatos un pakāpēs.

— Ja jums būtu jāizvērtē attīstības posmi savā militārajā karjerā, līdz kļūvat par NBS Apvienotā štāba priekšnieku, vai varat teikt, ka fiziskās aktivitātes ir iesaistījušas jūsu izaugsmi?

— Es gribētu citēt NBS sporta kluba priekšnieku pulkvežleitnantu Agri Libergu, kas pavisam nesen, atklājot ložu šaušanas sacensības, teica: «Karavīrs ir sportists formas tērpā.» Daudzējādā ziņā tā ir taisnība, jo karavīram jābūt vispusīgi attīstītam, lai spētu izturēt gan fiziskās slodzes, gan psiholoģisko spriedzi, lai spētu sekmīgi darboties un pildīt uzdevumus paaugstinātā stresa situācijās. Es pats jau bērnībā sāku nodarboties ar dažādiem sporta spēļu veidiem — esmu spēlējis futbolu, volejbolu un basketbolu. Esmu trenējies vieglatlētikā — skrējis, metis šķepu, lēcis, braucis ar velosipēdu un slēpojis.

Nedaudz aizrāvos arī ar militāri zētajiem sporta veidiem — šaušanu un granātas mešanu tālumā, bija arī diezgan labi rezultāti. Tagad regulāri ar kolēģiem spēlējam florbolu, futbolu un tenisu, arī vingrojam. Tas viss palīdz ikdienā saglabāt možu garu, paaugstina darbspējas un mazina saslimšanas risku. Man sportošana un aktīva atpūta vienmēr ir patikusi, un to piekopjam arī ģimenē, kopīgi apmeklējot peldbaseinu, ziemā slēpojot, bet vasarā braucot ar velosipēdiem vai vienkārši dodoties garākās pastaigās.

— NBS sporta klubs strādā pie jaunā fiziskās sagatavotības reglamenta profesionālā dienesta karavīriem. Kāds ir jūsu viedoklis par šī reglamenta prasībām?

— Reglaments vēl ir saskaņošanas stadijā. Ceru, ka tuvākajā laikā visas tehniskās un cita veida nianšes tiks saskaņotas starp dažādām struktūrām un reglaments beidzot zaudēs savu pagaidu statusu un stāsies spēkā, lai vienību komandieri un sporta klubs varētu sākt

Sports saliedē kolektīvu,
un tas ir solis ceļā uz vienu
no NBS pamatvērtībām —
vienotību.

organizēt fizisko normatīvu pieņemšanu 2008. gadā pēc jaunās sistēmas. Jādomā, ka izmaiņas, kas ir ieviestas, veicinās gan vēlmi kārtot ieskautes, gan arī uzlabos rezultātus. Statistika par 2007. gadu manā skatījumā nav apmierinoša, jo aptuveni 22% karavīru vispār nav piedalījušies fizisko normatīvu kārtotānā, kaut gan pēc spēkā esošajiem dokumentiem tā ir obligāta prasība katram karavīram reizi gadā. Ko tas nozīmē? To, ka netiek pildītas elementāras prasības un pavēles. Līdzatbildība ir jāuzņemas arī mums, vadītājiem un komandieriem, ja mēs nespējam motivēt vai nodrošināt karavīrus to darīt.

Jaunie noteikumi uzliek lielāku atbildību komandieriem par fizisko aktivitāšu organizēšanu savās vienībās — ir jānodrošina vismaz divas stundas nedēļā (darba laikā, tātad obligāts pasākums) fiziskajām nodarbībām saviem padotajiem un pašiem, kā arī jāatbild par ieskaitešu pieņemšanu sadarībā ar sporta klubu. Reglamenta prasības, normatīvi ir kļuvuši nedaudz demokrātiskāki, mainījies arī punktu skaitīšanas sistēma. Tiem, kam ir kādas veselības problēmas būs iespēja 3 km skriešanu aizstāt ar 400 m peldējumu, kas jāveic ne ilgāk kā 16 minūtēs. Šo normatīvu esmu pārbaudījis un varu teikt — ja cilvēks prot peldēt, tad tas ir izpildāms bez īpašām grūtībām. Jācer, ka NBS peldbaseina būvniecība ritēs atbilstoši grafikam un baseins šo normatīvu kārtotānā būs pieejams šā gada otrajā pusgadā.

— Vai ir plānotas kādas sankcijas pret karavīriem, kuri nespēj nokārtot minimālās prasības fizisko normatīvu izpildē?

— Ne jau sankcijas motivē karavīru dienestam, bet dienesta apstākļi un attieksme veicina karavīru izaugsmi. Taču, ja karavīrs apzināti nepilda savus pienākumus, šajā gadījumā — sporta normas, un ir fiziski vāji sagatavots, bieži slimo, kavē darbu/dienestu, manā skatījumā šie faktori komandieriem un vadītājiem jāņem vērā, kad tiek spriests vai lemts par attiecīgā cilvēka karjeru, arī ikgadējās vērtēšanas, prēmēšanas vai līguma pagarināšanas reizē un tam līdzīgi. Šādas ir arī NBS komandiera prasības un uzstādījumi visiem spēku veidu, pavēlniecību un atsevišķo vienību komandieriem un NBS karavīriem. Personīgi atbalstu šo pieeju, jo tā ir viena no mērāuklām karavīra profesionālajā izaugsmē un karjerā, kā arī kalpo kā labs motivēšanas instruments. Turklāt sports saliedē kolektīvu, un tas ir solis ceļā uz vienu

no NBS pamatvērtībām — vienotību.

— Kā jūs uzskatāt, vai ir nepieciešams dažādot fiziskos normatīvus Jūras, Gaisa un Sauszemes spēkos, papildinot to kārtotānā procesu ar specifiskiem, konkrētiem spēku veidam atbilstošiem sporta veidiem? Piemēram, Jūras spēkiem — ar peldēšanu?

— Jūrnieki paši joko, ka peldēšanas prasme viņiem nav obligāta, lai viņi nepamestu kuģi kritiskā situācijā, kad tas grimst. Tomēr, nopietni runājot, uzskatu, ka NBS karavīra minimālajām fiziskajām prasībām un normām jābūt visaptverošām, sabalansētām un izpildāmām, akcentētām uz spēku un izturību. Gradācija ir pa dzimumiem un vecumiem, tiek arī paredzētas alternatīvas iespējas, piemēram, minētā peldēšana karavīriem ar veselības traucējumiem. Bet tas nenozīmē, ka spēku veids vai elitāras vienības kā, piemēram, Speciālo uzdevumu vienība, nevarētu ieviest un noteikt savus kritērijus un normatīvus, papildinot normatīvus ar daudz specifiskākiem vingrinājumiem vai sporta veidiem. Tas ir arī atrunāts reglamentā un tiek jau praktizēts.

— Vai Latvijas pilsoņiem, kuri vēlas uzsākt dienestu bruņotajos spēkos, ir vajadzīgs noteikts fiziskās sagatavotības līmenis?

— Es teiktu, jā, kaut gan zinu, ka ir valstis, kas piekopj citu filozofiju — galvenais, lai veselība atbilstu, pārējo uztrenēsim, un viņiem nav nekādu sākotnējo prasību, līdzīgi kā sakāmā par lāci, kuru var iemācīt dancot. Bet, kā jau teicu, kaut kādai latīnai jābūt, tā varētu būt zemākā līmenī sākuma posmā, taču, beidzot pamata militārās apmācības kursu, personai jau jāspēj izpildīt normatīvus vismaz ar atzīmi «apmierinoši». Tā nav gluži mūsu resora kompetence, vairāk Izglītības un zinātnes un Veselības ministrijas jautājums. Proti, sports un dažādas veselīga dzīvesveida aktivitātes jāveicina skolās un jāpiesaista tām skolēni, piemēram, paplašinot sporta nometņu organizēšanas iespējas, palielinot obligāto stundu skaitu, ieviešot ikgadējos pārbaudījumus un tamlīdzīgi, jo mūdienu bērni ar katru gadu kļūst mazkustīgāki, atkarīgāki no datoriem un neveselīgas pārtikas.

— Kā jūs vērtējat Jaunsardzes attīstību? Vai ir nepieciešams ieviest jaunsargu fiziskās sagatavotības izvērtēšanas sistēmu?

— Ļoti pozitīvi. Arī mans dēls pats izlēma, ka grib pamēģināt, un kopā ar draugu tagad apmeklē jaunsargu

nodarbības. Atsauksmes, ko esmu dzirdējis, ir tikai pozitīvas. Tas noteikti ir atbalstāms pasākums, kas jauniešos attīsta patriotiskās jūtas, māca pienākuma apziņu, dod iespēju apgūt dažādas iemaņas, ne tikai militārās, kā arī māca sadzīvot un dalīties ar saviem vienauzdžiem, attīsta spēju saklausīt un būt uz klausītam kolektīvā. Regulāro nodarbību, aktivitāšu un nometņu laikā jaunieši tiek vispusīgi fiziski attīstīti. Tāpēc nenāks par sliktu, ja tiks izveidota sistēma, lai jaunieši azartiski un ar cīņas sparū varētu sacensties savā starpā un, ja tiek sasniegts kāds noteikts līmenis, saņem kādu atalgojumu, piemēram, nozīmīti ar attiecīgu gravējumu, ko nēsāt pie savas formas tērpa. Šo jautājumu aptaujas veidā varētu uzdot arī pašiem jaunsargiem. Un, ja ir piekrišana, tad jāstrādā pie kritērijiem, normām un jāievieš dzīvē.

— Kuru sporta veidu attīstība bruņotajos spēkos būtu jānosaka kā prioritāte? Kuri būtu noteicošie karavīru profesionālajā izaugsmē?

— Tādi, kas veicinātu un attīstītu karavīra spēku, izturību, mērķtiecību un precizitāti. Tādi, kuri vienkārši organizējami un pieejami visur bez īpašas piepūles un neprasa milzīgus ieguldījumus. Pie tādiem noteikti pieskaitāmi sporta veidi, kuri ir organizējami gan ziemā, gan vasarā un ārpus telpām — skriešana, slēpošana, peldēšana, orientēšanās, vingrošana un šaušana. Arī citas vieglatlētikas disciplīnas es ierindotu starp prioritārajām. Visi nosauktie ir individuālie sporta veidi, bet armija ir spēcīga, ja ir saliedēts un kaujasspējīgs kolektīvs, un šās prasmes un iemaņas var attīstīt sporta spēlēs. Šeit, kā jau latvietim pienākas, nosaukšu basketbolu, kā arī volejbolu un futbolu.

— Kā jūs plānojat savu brīvo laiku? Kādas ir jūsu prioritātes veselīgam dzīvesveidam?

— Jau minēju iepriekš, ka man un manai ģimenei sportot patīk. Sports un tūrisms mums ir labi sabiedrotie, bet dēlam tas tiek papildināts vēl ar makšķerēšanu un man ar medībām. Mans dzīves moto — jānāk strādāt un jānāk arī atpūsties. Pie tā arī mēģinu turēties. Šīm divām lietām ir jābūt sabalansētām tāpat kā uzturam, kas ir pamats veselīgam dzīvesveidam.

Sporta ziņas

28. 02. 2008. Ādažu sporta šautuvju teritorijā notika šaušanas sacensības Nacionālo bruņoto spēku (NBS) vienību komandieriem un departamentu priekšniekiem.

Sacensībās piedalījās 49 virsnieki pamatsacensību un 11 rezerves virsnieki viesu grupā.

Jau otro gadu pēc kārtas par uzvarētāju NBS komandiera balvas izcīnīja šaušanā ar dienesta pistoli kļuva Zemessardzes (ZS) 17. PAB komandieris majors Gunārs Babris (196), otrajā vietā ierindojās ZS 52. KB komandieris kapteinis Oto Rancāns (189), bet bronzas medaļu izcīnīja Kājnieku skolas komandieris kapteinis Agris Ozoliņš (183).

NBS Apvienotā štāba priekšnieka balva tika izcīnīta šaušanā ar trieciensauteni AK-4 300 m distancē. Virsniekiem bija jāveic divas desmit šāvieni sērijas no guļus pozīcijas. Labāko rezultātu sasniedza ZS 46. KB komandieris Andris Kniploks (171), aiz sevis atstājot 1. KB komandieri kapteini Juri Āboliņu (168) un kopvērtējuma uzvarētāju ZS 17. PAB komandieri majoru Gunāru Babri (163).

Par NBS sporta kluba priekšnieka balvas ieguvēju atkārtoti kļuva ZS 17. PAB komandieris majors Gunārs Babris (359), kas spēja sasniegt labāko punktu summu vingrinājumos, šaujot ar dienesta pistoli un trieciensauteni. Otrā labāko punktu summu sasniedza NBS Apvienotā štāba priekšnieka balvas ieguvējs ZS 46. KB komandieris Andris Kniploks (353), bet trešajā vietā ierindojās 1. KB komandieris kapteinis Juris Āboliņš (345).

19.—21. 02. 2008. Aizsardzības ministrijas valsts īpašumu aģentūras (AIVA) veselības centra (VC) sporta spēļu zālē norisinājās NBS čempionāts volejbolā. Sacensībām tika pieteiktas 15 komandas, kuras tika sadalītas četrās apakšgrupās pēc iepriekšējā gada rezultātiem. Čempionāta laikā komandas noskaidroja spēka samērus no 5. līdz 15. vietai, savukārt cīņu par bronzas medaļām NBS vasaras spartakiādē turpinās SVPDD un NAA komandas. Par NBS čempionāta spēcīgākās komandas godu cīnīsies ZS 56. KB un ZS 17. PABN vienību karavīri.

21.—24. 02. 2008. Šveicē, Tunā norisinājās CISM rīkotais pasaules čempionāts vieglatlētikas krosā, kas pulcēja 240 karavīrus no 23 pasaules valstīm.

Sacensību atklāšanas ceremonija notika rātslaukumā, kur svētku uzrunu, veltītu CISM 60. un Šveices CISM 40. gadadienai teica CISM prezidents brigādes ģenerālis Džoanni Gola un pilsētas vicemēre Urzula Halle.

Tuna ir labi pazīstama ar savu aktivitāti dažādu sporta, mākslas un zinātnes pasākumu organizēšanā, un arī šogad 23. februārī līdztekus karavīru čempionātam sacensībās tika aicināti piedalīties skolēni.

Sacensību programmā vīrieši sacentās īsajā 4 km un garajā 12 km krosā.

Īsajā krosā startēja 70 dalībnieki. Latvijas bruņoto spēku vieglatlētikas izlasi šajā disciplīnā pārstāvēja ZS St. BN zemessargs Valērijs Žolnerovičs (37. vieta, 12:26,6) un NBS ŠB karavīri: dižkareivis Dainis Stepe (48. vieta, 12:47,3), kareivis Konstantīns Kožanovs (57. vieta, 13:11,8) un virsleitnants Māris Ābele (58. vieta, 13:12,4). Komandu vērtējumā Latvija ieņēma dalīto 13. /14. vietu.

Jau tradicionāli šajā disciplīnā medaļu komplekti tika sadalīti starp Āfrikas valstu pārstāvjiem — Kataru, Alžīriju un Maroku.

CISM pasaules čempionāts vieglatlētikas krosā.

Sievietes līdzīgi kā vīrieši sacentās divu apļu jeb 4 km skrējienā, un labākā no Latvijas komandas bija Jūras spēku pārstāve kareive Polīna Jelizārova, kas 55 dalībnieču konkurencē izcīnīja 18. vietu (14:03,1). NBS sporta kluba sporta instruktore dižkareive Inna Poluškina ierindojās 21. vietā ar rezultātu 14:15,0. Diemžēl NBS vieglatlētikas izlases līderei dižkareivei Innai Poluškinai veselības problēmas liedza cīnīties par augstākām vietām. 30. un 40. vietā attiecīgi ierindojās zemessardze Jeļena Ābele (14:57,4, ZS St. BN) un dižkareive Irina Latve (15:39,8, NBS SK).

Komandu vērtējumā Latvijas sieviešu izlase izcīnīja sesto vietu.

Garajā krosā Latvijas komandu pārstāvēja NAA kadets Dmitrijs Slesarenoks, kas 120 dalībnieču konkurencē ierindojās 95. vietā (41:39,7), savukārt virsleitnants Maigurs Ozoliņš ieņēma 111. vietu (44:34,4, NBS ŠB).

Individuālajā un komandu vērtējumā pārliecinoši spēcīgākie bija Kataras valsts sportisti, un tas viesu cerības, ka 2009. gada CISM pasaules čempionāts tiks rīkots Katara.

04. 03. 2008. NBS Apvienotajā štābā norisinājās NBS komandiera ģenerālmajora Jura Maklakova, NBS sporta kluba priekšnieka pulkvežleitnanta

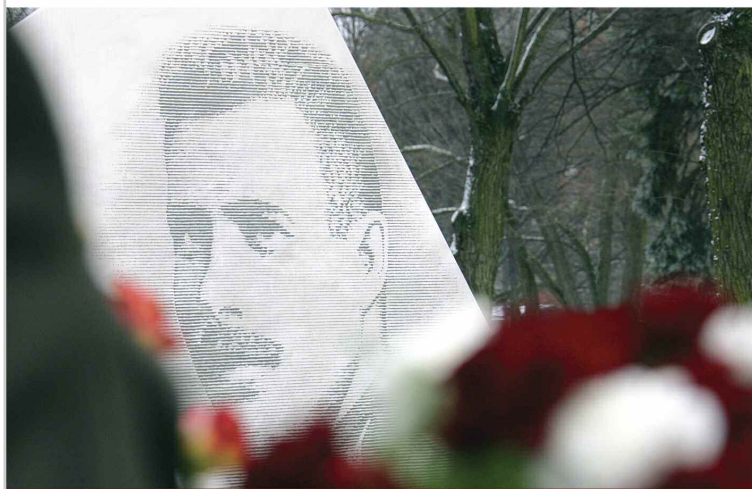
Tikšanās laikā Nacionālo bruņoto spēku Apvienotajā štābā — pulkvežleitnants Agris Lībergs, NBS sporta kluba priekšnieks, Latvijas Olimpiskās komitejas prezidents Aldonis Rubļevskis un NBS komandieris ģenerālmajors Juris Maklakovs.

Agra Līberga, Latvijas Olimpiskās komitejas prezidenta Aldoņa Rubļevska, un LOK ģenerālsekretāra Eināra Fogaļa tikšanās, kuras laikā tika apspriestas Latvijas militārā un civilā sporta aktualitātes. Galvenie jautājumi bija saistīti ar Aizsardzības ministrijas sporta finansējuma piešķiršanas kritērijiem sporta federācijām un sporta būvju celtniecības prioritātēm. Tika arī spriests par Latvijas militāro sporta pārstāvju dalību 2008. gada vasaras olimpiskajās spēlēs Pekinā.

Tikšanās noslēgumā LOK prezidents Aldonis Rubļevskis apsveica NBS komandieri ar ģenerālmajora dienesta pakāpes saņemšanu un novēlēja Latvijas bruņotajiem spēkiem turpināt līdzšinējo sekmīgo sadarbību.

Sagatavojusi leitnante Inga Dauškane. Foto — no NBS sporta kluba arhīva.

Tēvijas Sargs

MARTS
2008

Latvijas
militārā
hronika,
jaunumi,
fakti,
sasniegumi

militārais
žurnāls

Uz 1. vāka — Rīgā šā gada 6. martā norisinājās pulkveža Oskara Kalpaka piemiņai veltīts pasākums.

Vāka foto — Normunds Mežiņš.

Reģistrācijas apliecība nr. 90001846974
Izdevējs — VA «Tēvijas sargs»
Dibinātājs — LR Aizsardzības ministrija
Redakcijas adrese:
K. Valdemāra ielā 10/12, Rīgā, LV-1010
Tāl. 7114783, 7114788, fakss 7114784
e-mail: redakcija@sargs.lv

<http://www.sargs.lv>

Eiropas Militārās preses
asociācijas biedrs

Iespiests SIA «Premo» tipogrāfijā
Biķernieku ielā 18, Rīgā
Iespieduma veids — ofsets
Metiens — 5000 eks.

Galvenā redaktore
Līga Lakuča — 7114783
Redaktora vietniece
Zane Šmite — 7114791
Militārais konsultants
Jānis Kuškis — 7114786
Korektore
Rasma Priekule
Maketētājs
Aigars Nesters — 7114791
Žurnāliste
Ilze Lavrinoviča — 7114791

Žurnāla «Tēvijas Sargs» padome:
NBS komandieris ģenerālmajors
Juris Maklakovs,
Zemessardzes komandieris pulkvedis
Juris Zeibārts,
AM valsts sekretāra vietnieks aizsardzības
plānošanas jautājumos
Jānis Sārts,
Nacionālās aizsardzības akadēmijas rektors
jūras kapteinis
Vladimirs Dreimanis,
NBS Rekrutēšanas un atlasē centra
priekšnieks pulkvežleitnants
Valerians Supe,
AM Sabiedrisko attiecību departamenta
direktors
Airis Rikveilis

Red. pārstāvis ASV
V. Kukainis
237 Springmont Road. Northfield,
OH 44067, USA. Tālrunis (330) 467 1232.
e-pasts: dvkukainis@aol.com
Red. pārstāve Vācijā
I. Marx
Tālrunis 89 4530 1802,
e-pasts: iveta_marx@web.de
Red. pārstāvis Kanādā
J. Bilinskis
210-570 Proudfoot Lane,
London, ON N6H 4Z1, Canada.
Tālrunis 519 474 1080
e-pasts: jbilinskis@primus.ca
Red. pārstāvis Austrālijā
J. Vējiņš
17 Inverell Ave., Mt. Waverley, Vic. 3149
Tālrunis 61 3 9802 9913
Redakcijas viedoklis ne vienmēr sakrīt ar
autoru viedokli.
Autoru manuskriptus atpakaļ neizsūniedz.

Abonē!

Militāro žurnālu «Tēvijas Sargs» var abonēt «Latvijas pasta» nodaļās un abonēšanas centrā «Diena».

Abonēšanas cena	1 mēnesim — Ls 0,50
	6 mēnešiem — Ls 3,00
	12 mēnešiem — Ls 6,00

Ārvalstīs militāro žurnālu «Tēvijas Sargs» var abonēt pie redakcijas pārstāvjiem.

Abonēšanas cena	EIROPĀ
	12 mēnešiem — 36 eiro
	ASV
	12 mēnešiem — 60 ASV dolāri
	KANĀDĀ
	12 mēnešiem — 72 Kanādas dolāri
	AUSTRĀLIJĀ
	12 mēnešiem — 84 Austrālijas dolāri

Tuvāku informāciju par abonēšanu ārvalstīs lūdzam skatīt žurnāla interneta mājaslapā www.sargs.lv.
Tā uzzināma, arī zvanot pa tālruni 7114791 vai rakstot uz e-pastu: redakcija@sargs.lv!

APRĪLIS, 2008

Liela zāle

1. aprīlī plkst. 19.00	<i>Kaija 4. ab.</i>
2. aprīlī plkst. 19.00	<i>Kaija 5. ab.</i>
4. aprīlī plkst. 19.00	<i>Penelope un Diks</i>
5. aprīlī plkst. 18.00	<i>Ne šobrīd, sirsniņ!</i>
6. aprīlī plkst. 15.00	<i>Meža gulbji</i>
12. aprīlī plkst. 18.00	<i>Jāzepe un raibaiss brīnumsapņu mētelis — pirmizrāde!</i>
13. aprīlī plkst. 15.00	<i>Jāzepe un raibaiss brīnumsapņu mētelis</i>
15. aprīlī plkst. 19.00	<i>Jāzepe un raibaiss brīnumsapņu mētelis</i>
16. aprīlī plkst. 19.00	<i>Jāzepe un raibaiss brīnumsapņu mētelis</i>
17. aprīlī plkst. 19.00	<i>Drakula, svešās asinis</i>
18. aprīlī plkst. 19.00	<i>Drakula, svešās asinis</i>
19. aprīlī plkst. 18.00	<i>Kaligula</i>
20. aprīlī plkst. 15.00	<i>Mēs gaidījām jūs rītovakar!</i>
24. aprīlī plkst. 19.00	<i>Kaija 6. ab.</i>
25. aprīlī plkst. 19.00	<i>Kaija 7. ab.</i>
26. aprīlī plkst. 18.00	<i>Drakula, svešās asinis</i>
27. aprīlī plkst. 15.00	<i>Striptīzs</i>
30. aprīlī plkst. 19.00	<i>Ivonna, Burgundijas princese</i>

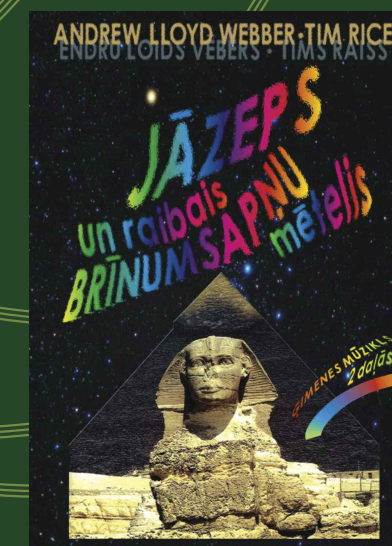
Mazā zāle

1. aprīlī plkst. 19.00	<i>Plašās pasaules krastā</i>
2. aprīlī plkst. 19.00	<i>Plašās pasaules krastā</i>
3. aprīlī plkst. 19.00	<i>Naži vistās</i>
4. aprīlī plkst. 19.00	<i>Līnenas skaistumkaraliene</i>
5. aprīlī plkst. 18.00	<i>Spilvcilvēks</i>

Kases darba laiks:
darbdienās — 10.00—19.00,
brīvdienās — 11.00—19.00.
Tālrunis 7279566

17. aprīlī plkst. 19.00	<i>Kāzas</i>
19. aprīlī plkst. 13.00	<i>Varoņu laukums</i>
20. aprīlī plkst. 15.00	<i>Naži vistās</i>
22. aprīlī plkst. 19.00	<i>Filadelfija, te es nāku!</i>
23. aprīlī plkst. 19.00	<i>Tas trakais, trakais Harijs</i>
26. aprīlī plkst. 13.00	<i>Līnenas skaistumkaraliene</i>
29. aprīlī plkst. 19.00	<i>Kalpotājs — pēdējo reizi.</i>
30. aprīlī plkst. 19.00	<i>Tas trakais, trakais Harijs</i>

N r . 3 | T E V I J A S S A R G S | M A R T S | 2 0 0 8

ISSN 14075040

9 771407 504002 03

Marts, 3 (103) 2008 • Cena Ls 0,60